

CLASSIFICATION

CONFIDENTIAL
SECURITY INFORMATION

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

INFORMATION REPORT

COUNTRY Czechoslovakia

SUBJECT Foreign Trade Magazine

PLACE ACQUIRED [REDACTED]

DATE OF INFO. ACQUIRED [REDACTED] 25X1A

25X1A

FEB 10 1954
[REDACTED]

25X1A

REPORT NO. [REDACTED]

CD NO. 25X1A

DATE DISTR. 8 January 1953

NO. OF PAGES 1

NO. OF ENCLS. 1 (magazine)
(LISTED BELOW)25X1A 25X1A
SUPPLEMENT TO [REDACTED]
REPORT NO. [REDACTED]

THIS IS UNEVALUATED INFORMATION

* Documentary

25X1

SOURCE

1. The attached copy of Zahranicni Obchod, No. 11 of 1952, is sent to you for retention. The contents are listed in English on the inner front cover page.
2. Reference is made to the evaluation requests contained in [REDACTED] and [REDACTED] forwarding preceding issues of this magazine. Please indicate if you are interested in receiving future issues.

25X1

FEB 25 / 15 PM '53
MR-G/GTHIS DOCUMENT HAS AN ENCLOSURE ATTACHED
DO NOT DETACH

25X1A

Trans. as [REDACTED]

[REDACTED]											
------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

CLASSIFICATION CONFIDENTIAL

STATE	NAVY	NSRB	DISTRIBUTION							
			ORR	EV						
ARMY	AIR									

SEC R

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

EX PEDITE

25X1A

THIS ENVELOPE
CONTAINS AN
INTELLIGENCE
DOCUMENT WITH
ENCLOSURES.

ATTACHED

DO NOT OPEN THIS

25X1A

MAR 14 1958
OOLY

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

25X1A

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

THIS IS AN EXCLUSION TO

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

~~CONFIDENTIAL~~
~~U.S. OFFICIALS ONLY~~

~~CONFIDENTIAL~~

25X1A

Zahraniční obchod

~~CONFIDENTIAL~~

11

~~CONFIDENTIAL~~

1952

ZAHRANIČNÍ OBCHOUD

MĚSÍČNIK MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍHO OBCHODU

PRO HOSPODARSKOU INFORMACI

REDI JAROSLAV NAVRÁTIL, S REDAKČNÍ RADOU

Bratrská pomoc SSSR, záruka rozkvětu naší vlasti	445
✓ Josef Gabriel: O nové metodě plánování v zahraničním obchodě	448
J. H.: Stále zvyšovat kvalifikaci našich pracovníků	453
✓ Jaroslav Tureček: Rumunský zahraniční obchod a jeho organizace	457
✓ Dr. Anton. Malík: Statut podniku pro zahraniční obchod a reorganizace	462
Dr. Jiří Setinský: Světový obchod s traktory	467
Dr. Dušan Závada: Mezinárodní normované dodací doklady	472
✓ Ing. Luděk Vybíral: Směrnice pro obchodní styk s nejdůležitějšími zeměmi librové a dolarové oblasti	474
✓ Josef Žaloudek: Nové formy kodování	475
Братская помощь СССР - залог развигта нашей земли	145
Иосиф Габриэль: Новые методы планирования во внешней торговле	448
И. Г.: Постоянно улучшать квалификацию наших работников	453
Ярослав Турек: Румынская внешняя торговля и её организация	457
Др. Антон Малик: Статут предприятия внешней торговли и реорганизация	162
Др. Георгий Сетинский: Мировая торговля по тракторам	467
Др. Душан Завада: Международные нормированные формулы поставок	472
Инж. Людовик Выбирал: Директивы для торговых сношений с важнейшими странами фунтовой и долларовой зон	474
Иосиф Жалоудек: Новые формы кодирования	475
Fraternal Aid from the U. S. S. R. — A Guarantee of the Economic Expansion of Our Country	445
✓ Josef Gabriel: A New Method of Planning in Foreign Trade	448
J. H.: The Aim to Continually Improve the Qualifications of Our Workers	453
✓ Josef Tureček: Rumanian Foreign Trade and Its Organization	457
✓ Dr. Antonín Malík: Position of the Export-Import Company and Reorganization	462
Dr. Jiří Setinský: World Trade in Tractors	467
Dr. Dušan Závada: International Norming of Delivery Consignments	472
Ing. Luděk Vybíral: Directives for Trade Contacts with the Most Important Pound and Dollar Areas	474
✓ Josef Žaloudek: New Forms of Codes	475

ROČNÍK VII — ČÍSLO 11
LISTOPAD 1952

ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Bratrská pomoc SSSR — záruka rozkvětu naší vlasti

K 35. výročí Velké říjnové socialistické revoluce vydal Svaz československo-sovětského přátelství brožuru s výše uvedeným titulem, jejímž autorem je ministr zahraničního obchodu dr. Antonín Gregor. Otiskujeme z brožury úvodní kapitolu.

V dnešní situaci mají zvláštní význam Stalinova slova z období kapitalistické konjunktury mezi oběma válkami: »Říjnová revoluce zasadila světovému kapitalismu smrtevnou ránu, ze které se už nikdy nevzpamatuje. Právě proto kapitalismus již nikdy nenabude „rovnováhy“ a „stability“, jakou měl před Říjnem.«¹⁾

Tato Stalinova slova z konce roku 1927 znamenala tehdy smělou předpověď, která je dnes skutečností uznávanou všemi myslícími lidmi. Světová situace se od té doby značně změnila v neprospečh kapitalismu.

Od roku 1927 dobyl Sovětský svaz přes velké překážky pevnou vůlí a nezlomným odhodláním lidu nepřehlednou řadu vítězství; veden Komunistickou stranou Sovětského svazu a velikým J. V. Stalinem rozvinul industrialisaci země, provedl kolektivizaci, zvítězil nad fašistickými vterelci a tím dokázal celému světu převahu socialistického rádu nad rádem kapitalistickým. Dnes stojí na prahu komunismu.

Historické vítězství myšlenek marxismu-leninismu mělo velkou odezvu po celém světě. Dunivé kroky ruských bolševiků dolehly v listopadu 1917 i do naší země. Revoluční myšlenky, včetně myšlenky sebeurčení národů, přenesly se i na československý proletariát, staly se hlavní hnací silou dělnické třídy a vynutily si proti vůli kapitalistického Západu vytvoření samostatného státu.

České buržoasii se však podařilo pomocí zrádných vůdců sociální demokracie utlumit revoluční rozmach let 1919 až 1920 a zachránit buržoasní panství v Československu. Československá buržoasie se aktivně účastnila nepřátelské politiky imperialistického světa vůči Sovětskému svazu a snážila se všemi prostředky učinit z republiky článek imperialistického obklíčování Sovětského svazu na jeho západních hranicích.

V této politice pokračovala, i když byla nucena hrozbou hitlerovského nebezpečí a pod tlakem veřejného mínění v roce 1935 uzavřít se Sovětským svazem spojeneckou smlouvou. V době Mnichova roku 1938 naše buržoasie otevřeně zradila zájmy republiky, nepřijala opětovně nabízenou pomoc Sovětského svazu, vydala republiku bez jediného výstřelu na příkaz západních imperialistů fašistům, aby uvolnila cestu hitlerovské expansi proti Sovětskému svazu. Avšak dějiny nebylo možno zastavit.

Kapitalistický svět se svými nepřeklenutelnými rozpory hledal východisko z prohlubující se všeobecné krize kapitalistické soustavy v další válce.

Tato válka však skončila přesně tak, jak to předvídal soudruh Stalin v roce 1934 na XVII. sjezdu strany, když při hodnocení mezinárodní situ-

¹⁾ J. V. Stalin, Otázky leninismu, Svoboda 1950, str. 182.

ace řekl: »Buržoasie si může být jista, že se velmi četní přátelé dělnické třídy Sovětského svazu v Evropě a v Asii postarají o to, aby napadli ze zadu své utiskovatele, kteří zosnovali zločinnou válku proti vlasti dělnické třídy všech zemí. A nechť se na nás páni buržoové nehorší, nebudou-li se druhého dne po takové válce mocti dopočítat některých jim blízkých vlád, nyní spokojeně kralujících „z boží milosti“«.²⁾

Českému a slovenskému lidu přinesla druhá světová válka všechno to, oč byl oloupen po první světové válce. Sovětská armáda přinesla do našich zemí konečně skutečnou svobodu a vložila rozhodování o příštích osudech země do rukou lidu. Zárukou této svobody se stala pevná družba národů Československa s národy Sovětského svazu. Československý lid má všechny důvody děkovat za svou svobodu Říjnové revoluci; bez silného Sovětského svazu by se nebyl nikdy zbavil kapitalistického ujařmení a nemohl by ani s úspěchem zahájit budování socialismu ve vlastní zemi.

Všeobecná krise kapitalistické soustavy dostala se po druhé světové válce do druhé fáze, která se vyznačuje novým rozložením sil mezi tábořem socialismu a kapitalismu. — Soudruh Ždanov hodnotil tuto situaci v roce 1947 slovy: »Čím delší doba nás dělí od konce války, tím ostřeji se vyhraňují dvě hlavní směry v poválečné mezinárodní politice, jež odpovídají rozdělení politických sil působících ve světové aréně na dva hlavní tábory — tábor imperialistický, protidemokratický a tábor protiimperialistický, demokratický.«

Jsme šťastní, že můžeme být členy demokratického tábora, tábora míru a pokroku, v jehož čele je Sovětský svaz. Tento tábor se stal nepřemožitelným. Především nesmírně vzrostla síla Sovětského svazu, jak dokazují úspěchy poválečné pětiletky a perspektivy nové pětiletky. Kolem Sovětského svazu se seskupil tábor evropských lidových demokracií, lidové republiky Čínské a Německé demokratické republiky. Demokratický tábor zahrnuje dnes na 800 milionů lidí. Tento tábor má mohutného spojence v rostoucím národně osvobozeneckém hnutí ujařmených národů v koloniálních a závislých zemích a v mohutném hnutí obránců míru na celém světě.

Naproti tomu imperialistický tábor vyšel z války značně oslaben a svými prohlubujícími se krisemi a vnitřními rozpory je dále oslabován. Nezaměstnanost v kapitalistických státech se stále stupňuje. Pět let po skončení války, v roce 1950, zaznamenal kapitalismus ve svých zemích ohromný počet 45 milionů nezaměstnaných nebo částečně zaměstnaných. Tito lidé spolu se svými rodinnými příslušníky představují armádu kolem 150 milionů lidí, kterým kapitalismus není s to dát jiné vyhlídky do budoucnosti než hlad a válku.

Krátce po skončení hrozné druhé světové války se imperialisté pustili do nového válečného dobrodružství v Koreji, pokoušejíce se zabránit hrozícímu rozvratu svého hospodářství. Avšak miliardy vynakládané na válku v Koreji a na přípravu války proti Sovětskému svazu a lidovým demokraciím naopak tento hospodářský rozvrat ještě prohlubují.

Rozhodující význam pro toto další oslabení kapitalistického tábora měla právě skutečnost, že ze soustavy kapitalistického hospodářství vypadly další veliké oblasti s ohromnými produkčními možnostmi a surovinovými zdroji. Dříve jednotný světový trh se rozpadl. Soudruh Stalin

²⁾ J. V. Stalin, Otázky leninismu, Svoboda 1950 str. 433.

charakterisuje tuto skutečnost těmito slovy: »Za nejdůležitější ekonomický výsledek druhé světové války a jejích hospodářských důsledků je nutno považovat rozpad jednotného vše zahrnujícího světového trhu. Tato okolnost určila další prohloubení všeobecné krize světové kapitalistické soustavy.«

Základním důvodem vytvoření nového světového trhu je hospodářské semknutí zemí demokratického tábora na základě upřímného přání vzájemně si pomoci k všeestrannému hospodářskému rozvoji.

Tak zůstává na jedné straně starý kapitalistický trh se všemi svými chaotickými zjevy a krisemi. Na druhé straně roste a upevňuje se nový světový trh mezi Sovětským svazem a lidovými demokraciemi, lidovou republikou Čínskou a Německou demokratickou republikou. Tento trh je charakterizován snahou vzájemně si pomoci k dalšímu rozvoji.

Na kapitalistickém Západě prožívají dnes krizi obdobnou té, která probíhala v letech 1929 až 1933. Tehdy mělo Československo na milion nezaměstnaných. V Československu spějícímu k socialismu je takřka na všech úsečích hospodářství nedostatek pracujících, přestože průmysl i zemědělství jsou dnes mnohem více mechanisovány než tehdy. Buržoasní republika nemusela tehdy mít tak vysoký počet nezaměstnaných, kdyby nebyla bývala vedena jen slepou nenávistí k prvnímu socialistickému státu na světě. Podle statistiky z r. 1932 dosáhl na př. kovopřímysl jen 40% výroby z r. 1929, při tom vývoz do SSSR činil v r. 1932 1,6% celého československého vývozu, ačkoliv byl toho roku sovětský dovoz strojů a zařízení více než 5krát větší ve srovnání s lety 1924—25. Naše buržoasie dávala přednost tomu, aby zůstala nezaměstnanost a aby kapacita strojního zařízení v kovočelném průmyslu byla využita jen z malé části.

Že výstavba socialismu znamená zcela jiné tempo rozvoje, je nejlépe vidět na přírůstcích průmyslové výroby v posledních letech. Naše průmyslová výroba v r. 1950 proti r. 1949 vzrostla o 15,3%. V r. 1951 vzrostla o dalších 14,9%. Od r. 1948, kdy jsme překročili předválečnou úroveň průmyslové výroby, vzrostla do konce r. 1951 o dvě třetiny. Za krise tvrdili tehdejší národní hospodáři, že Československo je přeindustrialisováno. Po 20 letech buržoasní vlády v Československu jsme prakticky nevycházeli z krízí.

Lidově demokratické Československo naproti tomu od konce druhé světové války rozvíjí svůj průmysl i celé hospodářství, dík pomoci Sovětského svazu a spolupráci s lidovými demokraciemi.

Nové hospodářské vztahy mezi Sovětským svazem a lidovými demokraciemi zajíšťují našemu lidu skutečnou hospodářskou nezávislost. Před druhou světovou válkou představovala účast cizího kapitálu na našem průmyslu skoro jednu pětinu a na konci války skoro čtvrtinu. To mělo za následek, že odpłyvaly stovky milionů do zahraničí ve formě dividend. O tyto sumy musela nezbytně být zkracována životní úroveň dělnické třídy Československa.

V nových hospodářských vztazích mezi lidovými demokraciemi a SSSR nic takového neexistuje. Sovětský svaz svou zahraniční politikou vede všechny lidové demokracie k dříslé demokracii a svobodě a svou materiální pomocí tuto demokracii a svobodu upevňuje. Této politice vděčí nejen Československo, ale i ostatní lidové demokracie, že dosahují růstu hospodářství, jaký v minulosti nikdy nepoznaly a jakým se v tak krátkém období nemůže pochlubit žádný z kapitalistických států.

Neustálá pomoc, kterou poskytuje Československu Sovětský svaz, má různé formy. Vzhledem k našemu hospodářství je nutno se zmínit aspoň o některých. Jsou to především:

- a) výpomoc ve formě dodávek důležitých surovin a potravin ihned po skončení druhé světové války.
- b) trvalá pomoc našemu hospodářství dodávkami důležitých strojů, surovin a potravin, jako je železná ruda, barevné kovy, bavlna, obilí, maso atd., bez nichž si dnes nedovedeme ani představit naši výrobu nebo zásobování obyvatelstva,
- c) poskytování úvěrů, kterých se dostalo naší zemi nejrůznějším způsobem, mezi jiným i půjčkami zlata a devis při nízkém zúročení a za podmínky, že budou splaceny našimi normálními dodávkami zboží,
- d) vědecko-technická pomoc tím, že nám Sovětský svaz dává nezistně k disposici všechny vědecké a technické poznatky nezbytné ke zlepšení dnešní výroby nebo k zavedení nových druhů výroby,
- e) bohaté zkušenosti sovětských zlepšovatelů a stachanovců, které nám účinně pomáhají zrychlovat tempo výroby,
- f) příprava našich vědeckých a technických kádrů, vysílání delegací našich odborníků do Sovětského svazu a naopak, studium na školách v Sovětském svazu, což znamená další významnou pomoc v úspěšné výstavbě socialismu.

Žádná kapitalistická země by nám nemohla poskytovat takovou levnou a technicky pravotídnou pomoc. Přitom je důležité nejen to, že tato pomoc je tak levná a technicky pravotídní, nýbrž především to, že je provázena upřímným přáním pomoci k dosažení dalšího hospodářského vzestupu.

O nové methodě plánování v zahraničním obchodě

Josef Gabriel

Předložením návrhu plánu zahraničního obchodu na rok 1953 vládě skončila důležitá etapa plánovacích prací. Nyní je třeba, abychom se pokusili zhodnotit, jak jsme porozuměli zásadám nové plánovací methody a jak jsme je aplikovali v zahraničním obchodě, a dále, jak jsme zajistili jejich promítnutí přímo do návrhu plánu. Usnesení strany a vlády z července letosního roku o nové methodě plánování přinesla zásadní změny i do plánování zahraničního obchodu, pomohla zkvalitnit návrh plánu a vytvořila tudíž i předpoklady k lepšímu plnění plánu. V kterých zásadách tohoto dokumentu strany a vlády spočívá hlavní pomoc pro plánování zahraničního obchodu?

1. Především v tom, že zavedením důsledné decentralizace v plánování byl zcela odstraněn rozpor mezi řízením a plánováním obchodní činnosti. Reorganisace ministerstva, která rovněž sledovala decentralizaci řízení a kontroly činnosti do nově učleněných odborů a oddělení a organizačně zajistila provádění této linie v praxi, vytvořila zároveň předpoklady pro decentralizaci plánovací činnosti do příslušných útvarů, která nutně musila následovat jako logický důsledek reorganisace ostatní činnosti ministerstva.

Bylo tedy možné přenést důsledněji plánovací činnost do jednotlivých útvarů ministerstva, zejména do operativních odborů, dovozního, obou odborů vývozních, do odboru devisového a dopravního

a zajistit spolupráci teritoriálních odborů. Tyto útvary spolu s odborem finančním a skupinou hlavního účetního pak mohly rozvinout širokou činorodou práci při vypracování dílčích plánů zahraničního obchodu.

2. Dokument strany a vlády dále předpokládá vytvoření možnosti v zájmu prověrky návrhu plánu. Tato zásada nebyla při sestavení návrhu plánu na rok 1953 na ministerstvu dosud důrazně prosazena. Chyba spočívala v tom, že místo vyvolání protikladů mezi návrhem podniků a návrhem operativního odboru ministerstva, stavěli jsme fakticky na návrhu příslušného odboru a cestou konsultací s podnikem jsme zploštěovali možnost prodiskutování konkrétních číselně vyjádřených a zdůvodněných návrhů pracovníků v podnicích a pracovníků na ministerstvu. Chyba byla odstraněna až v průběhu práci na plánu. Třeba zdůraznit, že podniky pro zahraniční obchod plní v údobí sestavování plánu některé funkce hlavních správ na výrobních ministerstvech. Forma konsultace nevytvářela také plně vědomí odpovědnosti za návrh u pracovníků v podnicích a nepodporovala nutnost rádné argumentace. Tím se ovšem nemá nic měnit na západě, že za návrh plánu do vlády odpovídá v celé šíři ministerstvo. Vedle návrhu hospodářského plánu zahraničního obchodu, vypracovaného ministerstvem, bude mít vláda k disposici přípomínky SÚP a na základě těchto návrhů bude projednán a schválen plán, který představuje nejlepší řešení. Nejde tu o duplicitu vládní praxe, nýbrž o uplatnění zásady vzájemného prověrování návrhu i na nižších stupních. Pokládáme za správné, aby ekonomicko-plánovací odbor a v závažných případech sám ministr měl možnost posoudit a rozhodnout konkrétní návrhy operativních odborů a podniků.

3. Nová metoda plánování dává širokou možnost tvůrčí činnosti podniků pro zahraniční obchod, zejména při sestavení obchodně-finančních plánů. K sestavení obchodně-finančních plánů dochází až po rozpisu vládou schváleného plánu na podniky a zde se právě naskytá možnost, aby opravdu všichni pracovníci podniku na základě definitivních a závazných úkolů, daných vládou, vypracovali svůj obchodně-finanční plán tak, aby byla vytvořena bezpečná základna ke splnění a kvalitativnímu překročení plánu.

Tento úkol stojí dosud před námi. Máme tudíž možnost poučit se z chyb, kterých jsme se dopustili při sestavování návrhu hospodářského plánu zahraničního obchodu a hlavně nezapomínat, že k zajištění tak velkého úkolu je zapotřebí rozvinout agitačně-politickou práci, která musí předcházet vlastní odbornou práci při sestavování obchodně-finančních plánů.

Je na iniciativě vedoucích pracovníků ministerstva, aby do podniků přišla jasná směrnice o sestavení obchodně-finančních plánů a pak je na ústředních ředitelích, aby za pomocí a spolupráce strany a odborů rozvinuli širokou uvědomovací kampaň před započetím práce na sestavení obchodně-finančních plánů, aby se tyto plány skutečně staly základnou, zajišťující včasné a proporcionalní splnění i kvalitativní překročení plánu zahraničního obchodu. Obchodně-finanční plány se stávají po schválení ministrem zahraničního obchodu součástí státního plánu rozvoje národního hospodářství.

4. Dále dokument strany a vlády vysoko vyzdvihuje nutnost kontroly při provádění plánu. S hlediska plánovací methodiky je nutno zdůraznit, že pravidelná, důsledná a cílevědomě prováděná kontrola

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

plnění plánu má za účel nejen kontrolovat obchodní činnost, vyvozovat z kontroly závěry a činit operativní opatření nutná k odstranění zjištěných závad, ale že takto prováděná kontrola je na všech stupních zároveň vysokou plánovací školou operativních složek i plánovačů v podnicích i na ministerstvu, z níž musí být vyvozovány závěry a pečlivě registrovány a zevšeobecňovány zkušenosti, kterých bude využito v plné míře při sestavení návrhu plánu pro příští hospodářský rok.

Je třeba zdůraznit, že této druhé funkci kontroly nevěnujeme na našem úseku dosti pozornosti, ani v obchodních skupinách a na ředitelských poradách v podnicích, ani v odborech ministerstva. To platí nejen pro sestavování ročních plánů, ale i pro čtvrtletní plány. Touto cestou můžeme odkrýt rezervy na příklad v dovozu investic a údržby a můžeme přispět i k postupnému odbourávání příliš široké palety drobných vývozních artiklů s nedostatečnou devisovou rentabilitou. A nejen tyto skryté rezervy a nedostatky odstraňovat, ale zároveň informativně jednat s výrobou a s SÚP o provedení skutečné nápravy. I to je část plánovacích prací, kterou je nutno provádět denně, po celý rok.

Dokument strany a vlády dále vytyčuje některé nutné předpoky a daly, bez nichž nelze postavit kvalitní a zdůvodněné hospodářské plány.

Dokument ukládá, aby na všech hospodářských úsecích byl stanoven co největší počet norem, bez nichž plán nemůže být skutečným plánem. Pokud jde o stanovení norem, má výroba podstatně lehčí úkol nežli obchod a zejména zahraniční obchod. To však nikterak neznamená, že v plánu zahraničního obchodu bychom neměli některé ukazatele normovat. Máme již určité zkušenosti, na příklad se stanovením norem návratnosti a norem vedejších výroh. Je třeba tyto zkušenosti prohlubovat, vzájemně si je sdělovat, nejlepší zkušenosti zevšeobecňovat a pak plánovat. V plánovacím kursu ZŠP probíhá diskuse o vytvoření norm zásob, vlastních nákladů, devisové výnosnosti a pod. Bude nutné, abychom zkušenosti a závěry přenesli ze školení do ředitelských porad a na pracoviště a s otázkou norem se vyrovnali při sestavení obchodně-finančních plánů v podnicích a samozřejmě i v definitivní úpravě plánu zahraničního obchodu, který bude vypracován po podepsání dohod s demokratickými státy.

Dokument strany a vlády ukládá ministerstvům, aby byla prohloubena zdůvodněnost předkládaných plánů. Návrh plánu bez hlubokého a konkretního zdůvodnění nelze za návrh pokládat, jde spíše o úvahu, které nemůžeme příknotout charakter vědeckého předvídaní, není-li tu alespoň u každé důležité položky v dovozu i ve vývozu nutné zdůvodnění, na příklad s hlediska potřeb národního hospodářství, smluvních závazků, odbytových a nákupních předpokladů a cenové dokumentace, podložené zkušenostmi našich nejlepších pracovníků.

Předložený návrh plánu má své zdůvodnění zejména v důležitých položkách dovozu a vývozu. Bude třeba zdůvodnění dále prohlubovat a s jednotného hlediska je zregulovat. Více peče bude nutno věnovat zdůvodnění hladin ukažatelů plánu, jako je celkový obrat, objem dovozu a vývozu, podíl výrobních prostředků a spotřebních předmětů, podíl demokratických a kapitalistických států, podíl závislých zemí, návratnost, stav vohledávek, ceny a pod.

Dokument strany a vlády dále zdůrazňuje význam účetní evidence, jako části jednotné národochospodářské evidence. Na úseku zahranič-

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

ního obchodu jsou již vytvořeny předpoklady, aby účetní evidence, vycházející ze zásad chozrasčtu, plnila od 1. ledna 1953 svůj účel. Je však třeba zdůraznit, že i účetní evidence by se stala pouhou administrativní záležitostí, kdyby nebylo důkladné agitačně-politické přípravy, která je už provedena spolu s odbornou přípravou u pracovníků, kteří v účetní evidenci přímo pracují. Účelu účetní evidence a také systému výkaznictví musí rozumět všichni pracovníci, kteří chtějí být skutečně hospodáři na svém pracovišti, zejména operativní složky a plánovači, jakož i vedoucí jednotlivých útvarek.

Zásady nové plánovací methody, vytyčené dokumentem strany a vlády, byly v úseku zahraničního obchodu v celku aplikovány už v údobí sestavení návrhu plánu na rok 1953. Chyba spočívala v málo důkladné a opožděné masově-politické přípravě na ministerstvu i v podnicích, která měla zajistit hluboké porozumění zásadám nové methody jako předpokladu správného a bojového postoje k její široké aplikaci v praxi. Tento nedostatek je odstraňován jednak po úřední linii a jednak v duchu usnesení aktivitu komunistů z října letošního roku vedoucími odbory přímo v jejich útvarech. S novou plánovací metodou se pracovníci zahraničního obchodu důkladně seznámují rovněž ve většině kursů ZŠP.

Je třeba ještě podtrhnout, že plánovací methodika není samoúčelná činnost methodiků a plánovačů. Nepokládáme za správnou takovou metodiku, která při řešení methodických otázek ztrácí třeba na okamžik se zřetele účel a cíl, ke kterému má vést. Nelze vymyslet takový recept, který by řešil methodiku plánování na všech úsecích a ve všech stupních. Je však možné a nutné, aby ve smyslu usnesení strany a vlády byly v resortu vypracovány rámce metodické pokyny, které by usměrňovaly plánovací činnost v jednotlivých útvarech. Dále je nutné, aby každému pracovníku byly zásady plánovací methodiky natolik jasné, aby je dovedl správně aplikovat. Pak bude každý pracovník i dobrým metodikem své vlastní konkretní práce.

Zbývá ještě zabývat se otázkou, jak byla uplatňována nová plánovací metoda přímo při sestavení návrhu plánu zahraničního obchodu na rok 1953.

K zajištění jednotnosti v práci ministerstev při sestavení hospodářských plánů byly vydány SÚP metodické pokyny, které měly obsahovat soustavu hlavních ukazatelů s charakteristikou a zdůvodněním jejich obsahu, dále soustavu formulářů a tabulek, v nichž bude plán vypracován, seznam položek státního plánu a pokyny, jak stanovit odhad realisace běžného roku. Na základě této methodických pokynů měla ministerstva využívat metodické pokyny vlastní, určené pro své odbory a podniky. I když pro zahraniční obchod nebyl výčet ukazatelů v metodických pokynech SÚP vyčerpávající, bylo nutné vypracovat v ekonomicko-plánovacím odboru interní metodické pokyny pro jednotlivé odbory a v odborech pokyny pro podniky. Tento úkol byl v ministerstvu splněn formou instruktáže k předaným ukazatelům, v nichž měl být plán vypracován. Zkušenosti však našvědčují tomu, že v budoucnu bude nutno vypracovat jasnou a konkrétní směrnici a přimě instruktáže použít k vysvětlení a doplnění směrnice. Methodické pokyny, vypracované jednotlivými odbory, vykazovaly nedostatky v jednotnosti obsahu a termínu. Do budoucna je nutné zajistit, aby metodické pokyny pro podniky byly shromážděny a skloubeny v ekonomicko-plánovacích pokyních.

vacím odboru a předány pak kompletně. Tato zkušenost již byla uplatněna při vydání směrnic pro sestavení obchodně-finančních plánů.

Kontrolní čísla pro jednotlivá odvětví schvaluje na návrh SÚP vláda. U zahraničního obchodu byla v tomto roce vzata na vědomí i návrh sestava SÚP, která vyplynula z vrcholných národně hospodářských bilancí a základních materiálových bilancí, byla porovnána v souhlase s návrhem MZO. Kontrolní čísla vycházela dále na úseku zahraničního obchodu ze smluvních závazků, z usnesení vlády pro jednotlivá odvětví, dále z potřeb národního hospodářství a ze zkušeností nejlepších podniků a pracovníků. Touto metodou vyplynuly pro zahraniční obchod základní dovozní potřeby a základní vývoziny fondy v konkrétních číselných údajích.

Kontrolní čísla vcelku splnila svůj účel a umožnila při zajištění úkolů státního plánu činorodou práci při sestavení návrhu plánu v jednotlivých odborech ministerstva i v podnicích.

Po stupi při vypracování návrhu hospodářského plánu zahraničního obchodu na ministerstvu byl stanoven a řízen příkazem ministra zahraničního obchodu č. 1 ze dne 1. srpna 1952. Příkaz stanoví přesné, konkretní a termínované úkoly pro jednotlivé odbory, které zpracovávají návrhy dílčích plánů pod osobní odpovědností vedoucích. Těžiště práci spočívalo jednak ve vypracování a zdůvodnění hmotného plánu dovozu a vývozu, v jeho vybilancování vcelku i v jednotlivých teritoriálních relacích a v pevné vazbě na devisový plán, jednak v projednání hmotného plánu dovozu a vývozu s dodavatelskými a odběratelskými ministerstvy.

Návrh plánu zahraničního obchodu byl do vlády odevzdán v termínu a ve všecky ukazatelích, stanovených methodickými pokyny SÚP. Úkol byl tedy vcelku splněn. Práce však vykazuje ještě nedostatky, které převážně pramenily z toho, že zásady plánovací metody nebyly v methodických pokynech ministerstva ani SÚP důkladně domyšleny plánovacími orgány a nestaly se také majetkem všech pracovníků, což se projevovalo již v průběhu plánovacích prací nedostatkem kritiky zdola.

Hlavní nedostatek je v tom, že celá řada položek v dovozu a vývozu nebyla v termínu projednána s dodavatelskými a spotřebitelskými ministerstvy, protože nebylo počítáno s časovým sklovením výrobních plánů s plánem zahraničního obchodu. Tak se stalo, že návrh plánu zahraničního obchodu, v době, kdy byl předložen vládě, se neopíral u řady položek o jednání s výrobními ministerstvy, které je dokončováno teprve nyní. Za příčinu je třeba považovat nejen nedomyšlenost methodických pokynů, ale zčásti i nedůsledně prováděnou kontrolu postupu jednání s výrobou.

I když vcelku je možno kladně hodnotit uplatnění zásad nové plánovací metodiky v plánování zahraničního obchodu a konkrétně v předloženém návrhu plánu do vlády, je třeba nyní se zaměřit zejména na zjištěné nedostatky a s toho hlediska možno závěrem formulovat naše úkoly, vedoucí k prohloubení plánovací metodiky v zahraničním obchodě a tudíž ke zkvalitnění plánu zahraničního obchodu, asi takto:

1. Hluboce promyslet zásady nové plánovací metody, vytyčené usnesením strany a vlády, jasně je aplikovat v methodických pokynech a zajistit jejich provedení v plánovací technice. Dokončit akci, zaměřenou k správnému chápání zásad nové plánovací metody u všech odpovědných pracovníků.
2. Přezkoumat dosavadní výklad zásady vzájemné prověrky návrhu dílčích plánů, vypracovaných na ministerstvu a v podnicích a vycházet i zde plně ze sovětských zkušeností.

3. Prokázat nedostatky v časovém sklovení stavby výrobních plánů a plánu zahraničního obchodu a zajistit jejich odstranění.
4. Věnovat včas více péče politické uvědomovací a agitační práci k zajištění důležitých úseků plánovacích prací.
5. Bojovněji se stavět k úkolům z usnesení strany a vlády, zejména na úseku jednání s výrobou. Všemi prostředky usilovat o jejich bezpodmínečné splnění.
6. Zkušenosti, které vyplynuly z diskusí se sovětským poradcem v průběhu plánovacích prací, promítнуть do plánovací metodiky a zajistit jejich důsledné převedení do praxe i do jednacího řádu odborů a statutu podniků.

Stále zvyšovat kvalifikaci našich pracovníků

Při budování socialismu v naší vlasti připadají zahraničnímu obchodu mimořádně důležité úkoly, o nichž již mnohokrát mluvili naši vedoucí soudržci. V hlavních rysech jsou tyto úkoly všem pracovníkům zahraničního obchodu známé, je jim jasná linie naší strany a vlády, horší je to však již s konkrétním prováděním této linie, s iniciativním plněním úkolů. Rozpor mezi pochopením směrnic strany a vlády a uměním je prosazovat při každodenní praktické činnosti na jednotlivých úsecích našeho politického, hospodářského a kulturního života, pramení z valné části z toho, že kvalifikace pracovníků pokulhává za požadavky, které na ně klade jejich postavení.

Tento rozpor se zvlášť ostře projevuje na úseku zahraničního obchodu. Ne proto, že by zahraniční obchod byl vybaven horšími pracovníky než jiná odvětví — je tomu často právě naopak — ale proto, že požadavky na kvalifikaci jsou zde mimořádně velké a komplikované. Máme však ohromnou výhodu v tom, že tak jako ve všech oborech můžeme i v otázkách kvalifikace pracovníků pro různá odvětví našeho společenského života najít poučení u Sovětského svazu, v jeho cestě, v jeho zkušenostech. Bude proto na místě, abychom se v prvé řadě seznámili s kvalifikací pracovníků zahraničního obchodu v SSSR, kteří se musí stát naším vzorem.

Hlavní masa pracovníků sovětského zahraničního obchodu přichází do praxe z pětileté vysoké školy pro zahraniční obchod. Pracovníci, kteří jsou pověřováni zvlášť důležitými a obtížnými úkoly a funkcemi, jsou absolventy dalšího tříletého studia na Akademii pro zahraniční obchod (vědecká aspirantura s prohloubeným filosofickým a ekonomickým studiem, zakončená obhajobou disertační práce) a jsou kandidáty věd. Vysoká škola (Institut) pro zahraniční obchod je škola ekonomického typu, základem studia je tedy politická ekonomie a úseková ekonomika zahraničního obchodu, ovšem vedle základů marxismu-leninismu (Dějiny KSSS) a dialektického a historického materialismu. Rozsah a obtížnost studia vyžaduje trvání pět let, ačkoliv studium většiny hospodářských vysokých škol i v SSSR je čtyřleté. Rozdělení přednášených disciplín je asi toto (v procentech času věnovaného lekcím, seminářům a cvičením dohromady):

1. Ideologické a všeobecně ekonomické předměty (t. j. základy marxismu-leninismu, dialektický a historický materialismus, politická ekonomie, historie politické ekonomie, historie národního hospodářství)

18%

2. Speciální politické a ekonomické předměty (t. j. mezinárodní obchod, zahraniční obchod SSSR, mezinárodní politika, statistika zahraničního obchodu, hospodářský zeměpis světa)	12,5%
3. Organizačně-technické předměty (t. j. organizace a technika zahr. obchodu, zbožíznařství, mezinárodní doprava, platební styk, mezinárodní právo soukromé a obchodní, účetnictví v zahraničním obchodu)	20%
4. Jazyky (včetně reálů a kultury příslušné země nebo oblasti)	29%
5. Ostatní předměty (ekonomika vr. třího obchodu, občanské právo SSSR, matematika)	6,5%
6. Provozní praxe během studia	14%

Takovouto průpravu má v SSSR začátečník v zahraničním obchodu, který se zapracovává »od piky«. Soudruh Stalin nás učí, že »škola je teprve přípravný stupeň. Skutečného zocelení pracovníků se nabývá při praktické práci, mimo školu, v boji proti obtížím, při jejich překonávání.«¹⁾ Tedy i absolvent vysoké školy se musí v praxi dále učit, zejména od svých starších kolegů a za vedení a péče svého představeného, a to jak prakticky, tak i daleko theoreticky. V této praktické škole obстоjí jen ten, kdo je nejen odborníkem, ale i politickým, veřejně činným člověkem, který se nevyhýbá politicko-organizační práci ve straně, v odborech a jiných organizacích, který se aktivně účastní společenské přestavby země. Je to zvlášť důležité právě pro hospodářské pracovníky, kteří přeče v prvé řadě organizují činnost lidí, stykají se stále a pracují s lidmi. V zahraničním obchodu k tomu navíc přistupuje práce s cizinci a často i mimo hranice naší země.

Je možno tedy říci, že politická uvědomělost a vzdělání a politicko-organizační zkušenosti patří konec konců k odborné kvalifikaci pracovníků v zahraničním obchodu. Z toho, co bylo dosud vyloženo, se můžeme pokusit o charakteristiku kvalifikace pracovníka v socialistickém zahraničním obchodu:

1. Politická uvědomělost a oddanost věci socialismu a komunismu, marxisticko-leninské vzdělání, politicko-organizační zkušenosti.
2. Hluboké ekonomické vzdělání všeobecné.
3. Speciální ekonomické a organizačně-technické vzdělání v oboru zahraničního obchodu.
4. Jazykové znalosti (v čs. poměrech nejméně perfektní znalost dvou jazyků včetně rustiny).
5. Všeobecný rozhled a kulturní úroveň.
6. Praktické několikaleté zkušenosti na určitém pracovišti v zahraničním obchodu.

V sovětském zahraničním obchodu pracují lidé i s jinou kvalifikací (hlavně technici), avšak doplňují svou speciální kvalifikaci v krátkodobých (ročních) kursech, případně i tříletou aspiranturou na Akademii pro zahraniční obchod. Právníci-specialisté pro zahraniční obchod studují na zvláštní fakultě vysoké školy pro zahraniční obchod.

Máme tedy u nás hodně co dohánět, abychom byli na výši úkolů, které máme plnit. Přitom dohánět musíme při práci, nemůžeme se odstěhovat na několik let na vysokou školu (která také u nás teprve dělá první krůčky podle svého sovětského vzoru). Na druhé straně zdaleka nejsou všichni pracovníci úplnými začátečníky. Celá řada kvalifikačních požadavků je u velké části soudruhů splněna. Aby však výsledky jejich práce byly co nejlepší, musí všichni v té nebo oné míře dohánět v některých požadavcích. Není možno se zabývat všemi detaily kvalifikačních nedostatků našich pracovníků. Jsou však určité velké skupiny pracovníků v zahraničním obchu- du, u nichž je nutno se zastavit a probrat hlavní otázky jejich kvalifikace:

¹⁾ Otázky leninismu. Praha 1950, str. 490.

jsou to v prvé řadě nové dělnické kádry, dále staří praktici v zahraničním obchodu a konečně vedoucí pracovníci všech stupňů.

V posledních letech byl náš zahraniční obchod posílen s o u d r u h y z t o v á r e n, kteří jako vyšpělí příslušníci dělnické třídy si přinesli do nové praxe velmi důležité kvalifikační požadavky: třídní uvědomění, oddanost věci socialismu a komunismu, z valné části též politicko-organizační praxi, některí i dost vysoký stupeň politického vzdělání, všeobecného rozhledu a kulturní úrovně. Většině se dostalo též určitého minima speciálního školení v zahraničně obchodních předmětech a doplnění politického vzdělání v ÚDŠ a v podnikových školách. Hlavní jejich učitelkou se však stala praxe sama, do které se museli zapojit, i když jejich theoretická průprava byla velmi nedostatečná, jak to jinak v našich poměrech ani nešlo.

Jak ukazují dosavadní zkušenosti, osvědčili se nejlépe ti z nich, kteří vedle přirozeného nadání byli politicky nejvyšpělejší a měli politicko-organizační zkušenosti zejména ze stranické práce. To jim pomohlo rychle se orientovat, dosáhnout blízkého kontaktu s novým prostředím, rozeznávat podstatné věci od vedlejších v nové práci, najít si methody, jak se dál učit při práci a z práce samé. Dovedli proto také sami posoudit, co již umí a co jim ještě chybí, aby mohli samostatným a tvůrčím způsobem pracovat. Zaměřili tam své další školení a sebevzdělání politické, všeobecné i odborné, a jsou na tom poměrně velmi dobře s dalším zvyšováním kvalifikace. Osvojili si totiž to podstatné: samostatně myslit, tak jak to odpovídá požadavkům vědecké práce, aplikovat theoretické poznatky na konkrétní praxi. Další prohlubování jejich kvalifikace je poměrně snadné, neboť jsou schopni ze studia ať již v rámci RSŠ nebo v systému závodních škol práce vytěžit maximum pro zlepšení své praktické činnosti v zahraničním obchodu. Stali se z nich již fakticky příslušníci nové socialistické intelligence, i když nemají v kapse maturitní vysvědčení a vysokoškolský diplom.

Celá řada soudruhů, kteří přišli z továren, však zůstává pozadu. Těm je třeba především pomáhat, věnovat jim zvláštní péči ve školení i na pracovišti, tak aby co nejrychleji odstranili své kvalifikační nedostatky po vzoru svých úspěšnějších soudruhů. Odpadnutí každého jednotlivce z těchto nových pracovníků je velikou morální i hospodářskou ztrátou a vrhá špatné světlo na celé pracoviště, na jeho představené i na celý kolektiv spolupracovníků.

Při prvním pohledu na otázky zvyšování kvalifikace s t a r ý c h p r a k t i k ú v zahraničním obchodu by se mohlo zdát, že řešení je celkem snadné. Mají většinou vysokoškolské nebo odborné středoškolské vzdělání (zejména komerční nebo právnické), ovládají perfektně několik cizích jazyků, mají často bohatou praxi i ve více branžích. Většinou i jejich politická uvědomělost je dosti vysoká. Šlo by tedy zdánlivě zejména o další doplnování kvalifikace o nové poznatky, které přináší theorie i praxe a o prohlubování znalostí marxismu-leninismu. I to však dá hodně práce a je to nutné jako ochrana proti bezduchému a bezperspektivnímu rutinérství. Přesto však v některých zásadních požadavcích na kvalifikaci je osvojení jich právě pro staré praktiky a odchovance starých škol velmi obtížné, ba obtížnější, než pro úplné začátečníky.

Staré školy, jejichž duch a náplň se přenesly i hluboko do etapy lidové demokracie, vychovávaly kvalifikovaný personál pro kapitalistické podniky. Tomuto cíli sloužila buržoasní ekonomie, buržoasní theorie státu a práva, kapitalistické účetnictví a další disciplíny, které se na těchto školách před-

nášely. Jejich učitelé v mnoha případech byli lidé těsně spjatí se starým rádem a nemohli a mnohdy ani nechtěli poctivě sloužit nové společnosti, vedené dělnickou třídou, a své posluhování buržoasii přikrývali pláštíkem zdánlivé »objektivity«. Některé z těchto škol to dovedly znamenitě a »inteligentně« a pojmenaly své absolventy na dlouhou dobu a nejvíce v takových vědních oborech, jako je právě politická ekonomie, úsekové ekonomiky, teorie státu a práva, statistika atd. Odtud pramení značná část obtíží a neúspěchů starých praktiků v nové společenské situaci, přes jejich zkušenosti a vysokou speciální kvalifikaci, na př. obchodně-technickou, jazykovou a pod. Tito soudruzi jsou zejména zatíženi jednostranně podnikovými »soukromohospodářskými« hledisky, kterým se naučili ve staré škole a upevnili v praxi v kapitalistických podnicích, a chybí jim celoovětvový a celostátní pohled. Při tom často používají celkem správně nové terminologie, domnívají se, že staré překonali. Ve skutečnosti však si i za novými formami (nejen tedy za starými, převzatými z dřívější epochy) stále představují starý obsah, a to ještě skresleně podle definic buržoasní vědy.

Není správné je za to šmahem odsuzovat, ale pomáhat jim stejně pozorně jako novým kádrům. Je třeba si uvědomit, že je mnohem těžší zbavovat se starých představ a návyků a při tom si zároveň osvojovat nové, než jen se učit novému bez zatížení starým. Pokud se to daří, dosahují tito soudruzi skutečně vynikajících úspěchů a jsou velkým přínosem jak pro dílo samo, tak pro výchovu nových pracovníků. Při tom je třeba pozorně sledovat, zda si tito soudruzi skutečně osvojují podstatu marxismu-leninismu, politické ekonomie, či úsekové ekonomiky, zda chápou jejich význam pro svou praktickou práci, zda se neučí proto, že »to musí být«, že se »to nyní požaduje« a že je to součástí »kádrového materiálu«. Může se nám stát, že tito soudruzi při své všeobecné úrovni se celkem snadno naučí »marxistické fraseologii«, zapamatují si jednotlivé poučky, oslní své okolí citáty z klasiků, avšak v jejich konkrétní práci se nic nezmění, ačkoliv v tom právě musí být cíl všeho našeho školení.

Kvalifikační požadavky, uvedené na začátku, platí jak na řadové, tak na vedoucí pracovníky, rozlišení je pouze v šíři, hloubce a proporcích jednotlivých kvalifikačních požadavků. Od vedoucích pracovníků, od přednosti oddělení nahoru, je však třeba vyžadovat ještě speciální kvalifikaci navíc: totiž umění plánovat, řídit a kontrolovat práci svých podřízených, umění správně vybírat, rozestavovat a učit spolupracovníky a učit se i od nich. Bývá jeden zvláštní druh neúspěšných vedoucích pracovníků, které jistě nacházíme i v našem oboru. Vyskytuje se »přednostové«, kteří jsou jinak kvalifikovanými pracovníky pro úsek, který je jim svěřen. Na př. takový přednosta oddělení zná konkrétně práci všech svých referentů, od hodiny by kteroukoli mohl dělat a dobré dělat, avšak řídit práci celého kolektivu, dostat z něj maximum výkonu bez sturmovek, nemůže dokázat. Obvykle sám vyřizuje celou řadu dílčích úkolů, vysedává v kanceláři do noci, práci si nosí s sebou domů a při tom jeho podřízení, na jejichž nedostatky si stále stěžuje, nemají často co dělat. Zpravidla je to člověk, který nemá politicko-organizační zkušenosti, vyhýbá se veřejné práci s poukazem na to, že nemá čas, zanedbává politické školení atd. Neuvědomuje si při tom, že z největší části právě v tom je kořen jeho obtíží a neúspěchů. V politicko-organizační činnosti by se naučil pracovat s lidmi, osvědčené partijní metody práce by mohl přenášet na své pracoviště. theoreticky by si je podkládal v politickém školení. Pro tento druh vedoucích pracovníků je naznačená

cesta nejspolehlivější a nejrychlejší pro získání potřebné doplňkové kvalifikace.

Bыло бы можно jistě rozebírat kvalifikační nedostatky v různých odstínech a proporcích a u celé řady dalších skupin pracovníků zahraničního obchodu. Přesahovalo by to však rámcem tohoto článku. Jde zde hlavně o to, abychom si ujasnili, jak má asi vypadat kvalifikace pracovníka v socialistickém zahraničním obchodu. Každý si jistě sám a za pomoc svých nejbližších spolupracovníků bude umět uvědomit své nedostatky, najít cestu jejich odstranění a tak co nejrychleji a nejdůkladněji přispět ke zlepšení úrovně práce v našem úseku. Tím najde každý ve své práci ještě větší uspokojení, radost a nadšení, což je nezbytné pro dosažení našich velkých společných postupných cílů, socialismu a komunismu.

J. H.

Rumunský zahraniční obchod a jeho organizace

Jaroslav Tureček

Před druhou světovou válkou bylo hospodářství Rumunska vykořisťováno západními kapitalisty a bylo zcela závislé na jejich finanční »pomoci«. Imperialisté využívali svého monopolního postavení hlavně v bezmezném vyčerpávání nafty a jiných přírodních zdrojů. Také v zahraničním obchodu bylo Rumunsko orientováno především na západ, kam vyváželo suroviny nebo polotovary. Tím rumunští kapitalisté bránili své zemi ve vybudování vlastního průmyslu a v odstranění hospodářské zaostalosti. Životní úroveň pracujících úmyslně snižovali i tím, že vyváželi statisíce tun pšenice na západ, zatím co rumunský lid musil se živit kukuřicí.

V letech 1929—1936 činil dovoz surovin pouze 12—16% z celkového dovozu, dovoz hotových výrobků činil 84—88%. Bylo dováženo v značné míře i zboží přepychové. Úžasné vykořisťování země cizími monopolisty vysvitne ještě lépe, uvědomíme-li si, že na příklad v r. 1936 byla průměrná cena jedné tuny dováženého zboží 20 034 Lei, zatím co průměrná cena jedné tuny zboží vyváženého z Rumunska činila jen 2 057 Lei.

Rumunský zahraniční obchod před druhou světovou válkou ovládalo Německo. Tak v roce 1938 na dovozu do Rumunska se podílelo 36,8% a ve vývozu 26,5%. Dále následovaly: Československo, Anglie, Francie, Italie, Belgie a USA. Se Sovětským svazem byl styk nepatrny, dovoz činil 0,1% a vývoz nedosahoval ani této výše. Ve válečných letech byl zahraniční obchod Rumunska zcela pod vlivem hitlerovského Německa a dovoz v roce 1943 činil 83%, vývoz 71%.

Dne 8. května 1945 byla v Moskvě podepsána první sovětsko-rumunská obchodní dohoda, která znamenala rozhodující obrat v zahraničním obchodu Rumunska. Byla to první obchodní dohoda v dějinách Rumunska, uzavřená s velmocí na základě rovnosti obou kontrahentů. Význam této dohody tkví především v tom, že se tu před Rumunskem, které v minulosti trpělo především nedostatkem výrobního zařízení, otevřely netušené perspektivy a rumunskému zahraničnímu obchodu vážný a důležitý úkol ve výstavbě národního hospodářství. Stroje a zařízení, dodané Sovětským svazem, umožnily první rozhodující kroky na poli hospodářské stabilisace. Bezprostředním cílem této dohody bylo upevnit existující průmysl v Rumunsku a při-

spět k jeho dalšímu rozvoji, především vytvořením předpokladů (pomoc vědecko-technická) pro vybudování základny. Vzájemná výměna zboží se uskutečňuje na základě spravedlivých jednotných cen, vyjadřujících poměr hodnoty vzájemně vyměněného zboží. Uvážíme-li jen tyto dvě skutečnosti — strukturu sovětského exportu a tvoření cen v sovětsko-rumunské relaci — a srovnáme-li je s charakteristickými rysy výměny zboží v dřívějším rumunském zahraničním obchodě, pochopíme skutečně revoluční význam zahraničního obchodu sovětsko-rumunského pro rumunský lid. Nejlépe však vysvitne význam Dohody z května 1945 pro rumunský zahraniční obchod na skutečných číslech: Podíl hotových výrobků v rumunském exportu se za pouhý rok zvýšil z 2,2% na 15,6%.

Další obchodně-politická dohoda sovětsko-rumunská, uzavřená v Moskvě 28. února 1947, zaměřuje se hlavně na tvoření předpokladů pro rozvoj v hutním a naftovém průmyslu a na dosažení předválečné průmyslové úrovně i v jiných odvětvích rumunského průmyslu. Zde je třeba poznamenat, že v důsledku fašistického válečného hospodářství a v důsledku předválečného rabování naftových zdrojů cizími monopoly těžba nafty v poválečných letech klesla. Přes první hospodářské úspěchy činil celkový rozsah průmyslové výroby počátkem r. 1947 pouze 48% předválečné úrovně (1938), a to hlavně vzhledem k sabotáži kapitalistických podniků a následkům války a sucha. Tento stav byl odstraněn Dohodou z 28. II. 1947 (kromě poskytování vědecko-technické pomoci) v podstatě dvěma způsoby: jednak přímými dodávkami sovětského zařízení, zejména pro těžbu nafty, jednak sovětskými dodávkami pro vybudování těžkých průmyslových odvětví, která měla umožnit vlastní rumunskou výrobu potřebného výrobního zařízení. Další dodávky podle této Dohody (ocel, železná ruda, stroje průmyslové i zemědělské) vytvořily předpoklady k tomu, že Rumuni mohli přistoupit alespoň ke krátkodobému plánování. Tak dochází od 1. července 1947 k zavedení měsíčních plánů podle jednotlivých průmyslových odvětví se zvláštním zřetelem k naftovému, hutnímu a kameno-uhelnému průmyslu a k sestavení plánů minimálního vzestupu výroby do konce r. 1947. Rumunský lid pod vedením své komunistické strany vstoupil do rozhodující fáze boje o hospodářské ozdravení země a zvýšení životní úrovně pracujících. Zároveň s těmito měsíčními plány byl využit kontrolní plán zahraničního obchodu, jehož hlavním cílem bylo opatřiti suroviny a strojní zařízení ke zvýšení výroby v průmyslu a zemědělství a zvýšení vývozu hotových výrobků. Ve vývozu převládal totiž před vělkou petrolej (57%), obilí (23%) a dříví (14%), kdežto v dovozu zaujímaly hotové výrobky celých 80% a suroviny sotva 12%.

Význam obchodních styků s SSSR v tomto období je možno ukázat na těchto číslech:

Sovětské dodávky umožnily rozsah průmyslové výroby, který se zvýšil ze 48% počátkem roku 1947 na 70% v červenci, 73,6% v srpnu a 95,4% v říjnu — předválečné úrovně. Možno tedy konstatovat, že Dohoda z 28. února 1947 měla rozhodující význam pro vytvoření minimálních předpokladů pro přechod k plánovanému hospodářství Rumunska.

Teprve po znárodnění podniků průmyslových, bankovních, pojišťovacích, bánských, dopravních atd. 11. června 1948, mohl být uskutečněn monopol za hraničního obchodu v Rumunsku, nezbytný to základ politiky státu, budujícího socialismus. Současně Stalin již v r. 1927 prohlásil:

»Monopol zahraničního obchodu je jedním z neochvějných základů politických zásad sovětské vlády.« A rumunský zahraniční obchod, postavený na této organizační formě, má rovněž úkol ochránit stát před útoky kapitalistického světa. Tak v důsledku znárodnění bylo v r. 1948 zřízeno prvních 6 státních podniků pro zahraniční obchod. Téhož roku bylo za účelem splnění úkolů, vyplývajících z plánovaného hospodářství, zřízeno ministerstvo zahraničního obchodu.

Krátkodobé hospodářské plány z r. 1949 a 1950 byly úspěšně splněny. Pro splnění plánu 1949 měla značný význam Dohoda o výměně zboží, uzavřená mezi SSSR a Rumunskem v lednu 1949. Na základě této Dohody zvýšila se výměna zboží mezi oběma státy 2½krát proti r. 1948. Veškeré dosažené úspěchy byly hlavně dílem všeestranné hospodářské pomoci SSSR, která se jevila v nejrůznějších formách: finanční pomoc, zkrácení reparačních platů na 50%, dodávky surovin a důležitého zařízení, upřímná technická pomoc atd. Když hovořil soudruh *Gheorghe Gheorghiu-Dej* o sovětské pomoci, napsal: »Sovětskou pomoc pocítujeme jako posilující zdroj a novou energii na poli politickém, hospodářském, kulturním, uměleckém i vědeckém.«

Úspěšné splnění prvních národochospodářských plánů v r. 1949 a 1950 postavilo základ k uskutečnění prvního pětiletého plánu 1951—1955 v Lidové republice Rumunské. Zásadním úkolem pětiletky je výstavba socialisticke hospodářské základny. Plán předpokládá zvýšení průmyslové produkce v roce 1955 na 244% proti roku 1950, 88% zvýšení zemědělské produkce, 119% zvýšení zemědělské produkce státního sektoru a 80% zvýšení životní úrovně.

Během pětiletky bude dokončena mohutná stavba kanál *Dunaj—Černé moře* a částečně do provozu bude dána hydrocentrála *V. I. Lenina* a jiné elektrárny. Na těchto úkolech se podílí dosud úspěšně i rumunský zahraniční obchod díky jeho zmonopolisování. Dnes možno charakterisovat rumunský zahraniční obchod těmito hlavními rysy:

faktický monopol zahraničního obchodu,
řízení je soustředěno v jednom ústředním orgánu, v ministerstvo zahraničního obchodu, které provádí celkovou politiku zahraničního obchodu, řídí podniky zahraničního obchodu a rozhoduje o každé transakci,
provádění operativní činnosti je vyhrazeno výlučně socialistickým podnikům,
státní regulace cen a vyúčtování mezi podniky zahraničního obchodu a jejich domácimi kontrahenty,
socialistické zásady vnitřní organizace podniků.

Ministerstvo zahraničního obchodu na základě zásad, vytyčených Rumunskou dělnickou stranou a vládou lidové republiky Rumunské, provádí politiku zahraničního obchodu, koordinuje plány a činnost všech složek administrativních a obchodních, jež jsou mu podřízeny, vede jednání s cizími státy při výměně zboží a provedení platů, jež s tím souvisí. Ministerstvo zahraničního obchodu školí a zkvalitňuje kadry zahraničního obchodu, zabývá se celními otázkami i celním aparátem, kontroluje meritorně i formálně činnost svých obchodních zastupitelstev v zahraničí, jakž i organizační síť rumunského zahraničního obchodu v zemi a nakonec vykonává hospodářský i finanční dohled nad všemi složkami, jež mu podléhají.

Obchodní zastoupení ministerstva zahraničního obchodu, zřízená v SSSR a zemích s plánovaným hospodářstvím, mají jiný ráz, než v ka-

pitalistických zemích. Tyto rozdíly souvisí především s povahou obchodů, uzavíraných v těchto oblastech. V zemích s plánovaným hospodářstvím dbají obchodní zastoupení o důsledné provádění dohod, uzavíraných vládami, neboť tyto dohody mají povahu přesně vyznačených závazků, jichž plnění zajišťuje skutečnost, že v obou zemích je plánované hospodářství. V těchto zemích jsou orgány ministerstva zahraničního obchodu oprávněny také podpisovat kontrakty jménem společnosti zahraničního obchodu.

Představitelé ústřední zahraničního obchodu, ustanovení v zemích lidové demokracie, byli pojati do příslušných obchodních zastupitelstev. Tak se tyto orgány staly orgány — obchodně operativními.

Státní společnosti zahraničního obchodu jsou podniky, které se zabývají prováděním zahraničního obchodu. Vývozní charakter má 5 a dovozní 6 podniků. Všechny společnosti jsou spojeny mnoha svazky spolupráce s domácími, výrobními a obchodními podniky. Tyto svazky lze charakterisovat takto:

dovozní podnik uzavírá dohody a dodává výrobky příslušné výrobě a vnitřnímu obchodu. Vývozní podnik získává zboží určené pro vývoz přímo u jeho výrobců v nákupních resp. výrobních podnicích. Úkolem vývozního podnika není jen odbyt exportních přebytků v zahraničí, nýbrž i získávání potřebného zboží pro vývoz příslušné jakosti a termínů.

Pro rozvíjení a rozšířování obchodních styků se zahraničím byla v roce 1949 zřízena rumunská Obchodní komora zahraničního obchodu, která má tyto hlavní úkoly:

- zúčastňuje se konferencí zahraničních obchodních komor a organisiuje konference stejného rázu v LRR,
- vydává periodické publikace a hospodářsky materiál,
- organisiuje výstavy-vzorkovny v zemích a zúčastňuje se mezinárodních výstav
- organisiuje arbitráž zahraničního obchodu.
- provádí potřebné formality pro zapisování patentů rumunských v cizině a cizích v LRR,
- vystavuje osvědčení o původu zboží,
- na požádání provádí expertisy zboží,
- sestavuje studia o výměně zboží s cizinou,
- poskytuje informace o zboží.

Dopravu vývozních a dovozních nákladů a splnění všech s tím souvisejících formalit provádí společnost ROMTRANS, která podléhá ministerstvu zahraničního obchodu.

Stálý a mnohostranný rozvoj rumunské hospodářské spolupráce se Sovětským svazem a lidově demokratickými zeměmi nevylučuje obchodní výměny s ostatními zeměmi, které chtějí rozvíjet všechny tyto výměny na základě rovnoprávnosti a vzájemných výhod. Důkazem v tomto směru jsou dohody, uzavřené LRR s Rakouskem, Italií, Argentinou, Finskem a jinými zeměmi v Evropě, Jižní Americe a na Středním Východě. Avšak vlády některých zemí západní Evropy a jiných kontinentů, vlády podřízené americkým monopolům, úmyslně staví řadu překážek zahraničnímu obchodu zemí tábora socialismu a míru. Skutečnost však ukazuje, že taková opatření nemohou nijak ovlivnit hospodářský rozvoj lidové republiky Rumunské ani ostatních lidově demokratických zemí.

Rumunský lid pod vedením Rumunské dělnické strany dosáhl v posledních letech význačných úspěchů v splnění a překročení státních plánů. Politické i hospodářské úspěchy nového Rumunska mají mezinárodní význam a jsou hodnotným přínosem pro udržení míru na celém světě.

Rumunské společnosti pro zahraniční obchod

Chimimport, Bucuresti, Str. Ion Ghica 3.	vyyváží chemikálie, farmaceutika, sera a očkovací látky, barviva, laky a vosky, dováží chemikálie (suroviny a polotovary) barviva, etherické a aromatické oleje, přírodní kaučuk, umělá hnojiva, ochranné látky proti škůdcům rostlin.
Tehnimport, Bucuresti, Str. Doamnei 5.	dováží: dopravní prostředky všeho druhu, traktory, zemědělské stroje a nástroje, stroje a přístroje.
Masinimport, Bucuresti, Str. Mihail Eminescu 10	dováží stroje a zařízení pro stavební, textilní, kožedělný a potravinářský průmysl, různé stroje a nástroje.
Industrialimport, Bucuresti, Str. Gabriel Peri 2.	dováží železnou rudu a koks. Diesellovy motory, ventilátory, kompresory, čerpadla, pojízdný materiál a lokomotivy každého druhu pro normální i úzký rozchod, lodi, zařízení pro naft. průmysl a j.
Energoimport, Bucuresti, Str. Vasile Lascăr 32.	dováží elektrický materiál slaboproudý, radiové lampy a součástky rozhlasových přijimačů, telefonní materiál, elektromateriál silnoproudý, isolátory atd.
Exportimex, Bucuresti, Piața Rosetti 4.	vyyváží jehličnaté a listnaté řezivo, výrobky ze dřeva, papír a lepenku, jakož i vedlejší produkty.
Agroexport, Bucuresti, Str. 13 Decembrie 5-7.	vyyváží kukuřici, žito, ječmen, boby, krmitva, hrášek a j.
Petrolelexport, Bucuresti, Str. Gabriel Peri 2.	vyyváží benzin a jiné pohonné látky, manganovou rudu, pyritové koncentráty, bauxit a j.
Romanexport, Bucuresti, Piața Rosetti 4.	vyyváží kovy a kovové zboží, tabulové sklo a skleněné zboží, elektrotechnické výrobky, textilní výrobky, odpadky, kožešiny, kožky, kožené zboží, stavební materiál, výrobky uměleckého průmyslu a jiné. dováží textilní suroviny, textilní polotovary textilní výrobky, surové kůže, tříšlivá.
Metalimport, Bucuresti, Str. J. C. Frimu 18.	dováží surové železo, barevné kovy, ohnivzdorný materiál, výrobky z ocele a železa.
Prodeexport, Bucuresti, Str. Ion Ghica 3.	vyyváží jateční dobytek, maso, masné výrobky, vedlejší zvířecí produkty, drůbež, pečivo, ryby a rybí produkty a j. dováží kávu, kakaové boby, čaj, kmín, koření, jižní ovoce.
Romtrans, Bucuresti,	mezinárodní spedice.

Statut podniku pro zahraniční obchod a reorganisace

Dr Antonín Malík

Již v době, kdy byl vydán statut národních podniků, projevovali někteří pracovníci zahraničního obchodu zájem o podobné uspořádání také v našem sektoru. Bylo třeba především jasně formulovat linii našeho zahraničního obchodu, vytyčit jeho základní úkoly a vymezit jak vzájemné poměry mezi řídícími a výkonnými orgány, tak i způsoby práce.

Přitom byla snaha prosazovat zejména nové formy práce a zhodnotit také výsledky zlepšovatelského hnutí, pokud bylo zaměřeno na zdokonalování řídících a kontrolních principů a na zjednodušení vlastního provozu.

Tyto původní nekoordinované snahy přecházely v plánovité úsilí po únorovém zasedání ústředního výboru KSČ v r. 1951, a hlavně pak v létě a na podzim loňského roku, kdy zahraniční obchod byl postaven před těžký úkol snížit počet pracovních sil jejich převodem do výroby. Akce měla být zajištěna hlavně odstraněním zbytečné administrativy na základě důkladné revize všech dosavadních pracovních způsobů. V řadách zaměstnanců zahraničního obchodu skutečně také vyvolala snahu, aby některé administrativní přežitky byly odstraněny a celé řízení zjednodušeno při současném zkvalitnění řídících a kontrolních principů. Tyto snahy byly cenným přínosem a podnětem k revisi všech způsobů naší práce. Pomohly tak odhalit některé její příliš ustálené byrokratické formy. Některá vládní usnesení z nedávné doby, na příklad o převedení celní správy a devisového dohledu do sféry ministerstva zahraničního obchodu a hlavně chystané organizační důsledky jsou dokladem uplatňování těchto snah. Bylo ovšem třeba mnoho času, aby nové uspořádání bylo skutečně důkladně propracováno a aby byla uvážena možnost realisace se všech stran, aniž by se ohrozil rozvoj další iniciativy zdola.

Revise způsobu řízení práce v zahraničním obchodě také ukázala škodlivé účinky tak zvaného systému SPH, který byl i do zahraničního obchodu prosazován. Ukázalo se, že v podnicích, které přejímaly tento systém, se zvyšovala administrativa a řízení se nezdokonalilo. Iniciativa pracovníků se odváděla od kritiky obchodních nákladů. Ti, kdož tento systém zaváděli, nezvládli ani časově, ani věcně celou problematiku zahraničního obchodu.

To byl také hlavní důvod, proč zavádění SPH systému naráželo v celé řadě společnosti na vážný odpor a proč některé společnosti převzaly jenom některé zásady tohoto systému. Jinak řešily problém svým individuálním způsobem a zavinily tím nejednotnou organizaci. I když v některých směrech, na příklad pokud se týká skladů a pod., byl zaveden pro některé výsadní společnosti bezesporně lepší pořádek, vykazovaly zároveň společnosti tu nevýhodu, že náš způsob práce byl v porovnání s sovětským příliš nákladný. Proto byly se všech stran velmi vítány konsultace se sovětskými odborníky, které se konaly na podzim minulého roku.

Sovětský svaz má v monopolisaci zahraničního obchodu proti nám skutečně dlouholeté zkušenosti. Vybudoval si pevnou organisaci, která zajišťuje, aby zahraniční obchod plnil vše a rádně a přitom skutečně velmi ekonomicky všechny své funkce. Po podzimních konsultacích v Praze poskytli

nám sovětští soudruzi možnost prozkoumati přímo na místě v SSSR jejich způsoby práce a organizační formy, které naši znalci studovali se zřetelem na možnost jejich aplikace na specifické poměry našeho zahraničního obchodu.

V tomto období vznikal první návrh statutu podniků pro provozování zahraničního obchodu. Jeho nedostatkem byla okolnost, že zachytí dřívější stav organizace a funkce podniku a jenom v některých bodech a někdy i velmi nejasně se dotkl směru vývoje tak, jak byl předvídan po prvních konsultacích a studiích v SSSR. Dále bylo také jasné, že nové formy práce nemohou být prosazovány pouze v podnicích, nýbrž musí být zavedeny i v ministerstvu. Bylo třeba vypracovati napřed novou organisaci ministerstva zahraničního obchodu a k této organisaci přihlížet při konstrukci statutu.

Druhý návrh se snažil překlenouti nedostatky prvého návrhu, takže po několikerém připomínkovém řízení dostala se teprve v srpnu t. r. do rukou zaměstnanců zahraničního obchodu tato důležitá pomůcka. Je to »ústavní zákon« podniků pro provozování zahraničního obchodu, od něhož se budou odvozovat další zásadní pokyny a směrnice, především organizační řády podniků a ostatní prováděcí opatření. S tohoto hlediska je třeba chápát jeho význam a osvojit si jeho zásady natolik, abychom je mohli ve své praxi stále uplatňovat.

Vše, cokoli se v podniku děje, má být zaměřeno ke splnění základního poslání, t. j. plnění plánu zahraničního obchodu. Mnoho vadných zásahů vznikalo v minulosti nedostatečným pochopením úkolů zahraničního obchodu v současné fázi vývoje našeho národního hospodářství na cestě k socialismu. Proto právě statut na prvném místě formuluje tři stěžejní zásady našeho podnikání —

zájistovat rozvoj vlastních výrobních sil,
spojení naší hospodářské soustavy se soustavami hospodářství v SSSR a ostatních demokratických státech a
obchod se zeměmi ostatních hospodářských systémů, pokud prospívá výstavbě socialismu u nás.

Jejich podrobný výklad a soustavná aplikace umožní každému z nás vytvořit si svůj osobní pohled na smysl naší práce, pod jehož úhlem se budeme uváženěji a namnoze svobodněji rozhodovat při řešení svých úkolů.

Ostatní kapitoly statutu vlastně rozvádějí, jak má být organizačně zajištěno plnění tohoto ústředního poslání. Při tom jsou zvláště důležité kapitoly IV. a V., jednající o zásadách řízení podniků a jejich organisači. Je to vlastně po prvé, kdy se jasněji formuluje vztah ministerstva k podnikům a vytváří se tak základ pro to, aby orgány ministerstva byly skutečně řídícími a kontrolními a zároveň se zajišťuje jedna z hlavních zásad sovětské organisace výstavby podniků: *centralisace funkcí řídicích a kontrolních a decentralisace funkcí výkonných*. Tato zásada se potom prolíná i do vnitřní organisace podniků.

Mnoho zásad, které zatím byly s podnikového hlediska na úrovni morální povinnosti, jako bolševický způsob práce, třídní postoj i zásada stálého vzetupu a pod., statut přímo uzákoňuje jako služební povinnost, z níž vyplývají práva, ale i odpovědnost. A tak musíme chápát ustanovení článku 18 a nespřetívat v něm jen fráze. Účelnou organisaci podniků a plněním těchto zásad na každém pracovišti je postaven základní předpoklad pro úspěšné plnění našich úkolů.

Otázka jednotnosti organisace podniku a způsobů vytčení zásad pro její výstavbu byla při konstrukci statutu zvlášť pečlivě rozebírána. Předcházejícím šetřením bylo nesporně dokázáno, že problematika statické organisace je pro naprostou většinu našich podniků shodná a že jen malá část t. zv. specifických poměrů vyžadá si výjimečné řešení.

První úpravou základní organizační struktury proti dosavadnímu stavu je snížení počtu organizačních stupňů. Z dosavadní pěti-stupňové organisace vyřazují se t. zv. odbory a nejvyšším organizačním stupněm se stává skupina.

Naproti tomu se rozšiřuje počet náměstků ústředního ředitele a každému z nich se podřizuje několik obchodních skupin. Bylo by falešné se domnívat, že to vlastně znamená rozšíření dosavadního obchodního odboru na více odborů, jejichž vedoucí se stává náměstkem ústředního ředitele. Právě okolnost, že nejvyšším organizačním útvarem je skupina, znamená, že podřízením několika skupin jednomu náměstku nevzniká tu vyšší organizační stupeň, takže jakékoli dosud běžné plánování na odbory a kontrola plnění jejich plánů i kontrola hospodaření na takovéto celky odpadá. V některých sovětských organisacích pro zahraniční obchod dokonce dochází k tomu, že jeden náměstek má na starosti vývoz a druhý dovoz, přestože existují obchodní skupiny, v nichž se provozuje jak dovoz, tak vývoz. Funkce náměstků jsou t. zv. volné, t. j. nevytváří organizační celek. Skutečnost, že se obchod podřizuje několika náměstkům, jenom prospívá bezprostřednímu styku a operativnosti řízení. Jeden obchodní odbor, zvláště ve velkých společnostech si vynucoval existenci různých štábních složek kolem jeho vedoucího a vedoucí odboru se nikdy nedostal k přímému operativnímu řízení. Jeho styk s pracovištěm se namnoze omezoval jen na povrchní informace.

Při řešení vnitřní struktury obchodních útvarek bylo zásadně sledováno záměrné soustředění úplné odpovědnosti za plnění plánu v co možno nejnižších organizačních stupních. To byl důvod, proč statut v zásadě nepřipouští tvorenií t. zv. zásobovacích nebo odbytových skupin, které byly prosazovány v SPH jako partnerské útvary vlastním obchodním skupinám. Nehledě k tomu, že se tím vytvářel další mezistupeň mezi odběratelem a dodavatelem, byla přesunována úplná odpovědnost za plnění plánu až na vedoucího odboru, zatím co se vlastní operativa zdržovala vytvářením zbytečných třecích ploch.

Základní organizační jednotkou v obchodních útvarech je tudíž referát, takže obchodní referent si má v ideálním případě vyřizovat celou agendu spojenou se získáním a vyřízením obchodního případu pod vlastní odpovědností za pomocí administrativního referenta a korespondentky. Pouze tam, kde není s to zvládnout všechny své funkce, podřizuje se mu ještě zásobovatel, příp. u dovozu odbytář. Pokud ovšem pro určité oddělení dodává, nebo z něho odebírá několik výrobních podniků, je účelné, aby styk s každým podnikem, případně skupinou podniků měl jeden zásobovatel nebo odbytář. Jestliže si v tom případě komerční poměry vynucují teritorialní organizaci vývozu nebo dovozu v tomto oddělení, je nutno připustit první kompromis z této zásady a zásobovací (odbytový) referent se podřídí přímo vedoucímu oddělení. Stupňuje-li se to až do skupiny, je nutno připustit druhý kompromis a zřídit zásobovací (odbytové) oddělení, podřízené přímo vedoucímu skupiny. To však je nejzazší kompromis, k němuž lze jít, protože každý tento ústupek znamená, že úplná odpovědnost za plnění plánu

se přenáší vždy k vyššímu organizačnímu stupni a minimálně je ji nutno docílit u vedoucího obchodní skupiny.

Tento důvod také vedl k tomu, že statut nepřipouští samostatné vedení skladů, protože odpovědnost za odvolávky zboží i za jeho uložení i za způsob jeho expedice musí mít ten, kdo s ním přímo komerčně disponuje.

Statut se zatím nevypořádal do všech podrobností s funkcí t. zv. *ekonomistů*, jak jsou známy v sovětských obchodních skupinách, i když je v článku 38. památkováno na organizační zajištění plnění funkcí, spojených se sestavováním a kontrolou plnění plánu. Definitivní vyřešení souvisí s vybudováním systému celé operativní evidence v zahraničním obchodě, zvláště také v souvislosti se zaváděním nových metod evidence účetní.

Novinkou proti dosavadnímu stavu organisaace též ve všech výsadních podnicích je také členění útvarů ústředního ředitele. Zvláště proti začlenění organizačního a právního oddělení přímo do příkazovací sféry ústředního ředitele byly při prvním připomínkovém řízení určité námítky. Nemůže obstát důvod, že se ústřední ředitel vlastně zdržuje řízením těchto dvou oddělení. Právě naopak organizační i právní oddělení jsou pomocným orgánem ústředního ředitele, které mu usnadňují řízení práce ve společnosti a jsou vlastně jeho rozšířeným sekretariátem. I v dřívějším organizačním systému zpracovávalo organizační i právní oddělení nejčastěji přímé příkazy ústředního ředitele, při čemž postavení mezičlánku jednoho vedoucího oddělení mezi vedoucím těchto oddělení a ústředního ředitele se narušily výhody, plynoucí z bezprostředního styku.

V sovětských výsadních společnostech je na ústředního ředitele většinou napojeno více útvarů než u nás. Tak na příklad devisové a finanční oddělení, které je u nás zařazeno do útvaru hlavního účetního a někdy i konkurenční oddělení.

Dalekosáhlé důsledky přinese nová organizační stavba skupiny ekonomicko-plánovací a skupiny hlavního účetního. Pomocí těchto dvou skupin drží vlastně ústřední ředitel »v sachu« celou společnost. Skupina ekonomicko-plánovací byla posílena o funkce obchodně-politické tak, aby ten, kdo plán sestavuje a kontroluje jeho plnění, měl také v ruce možnost vytvářet obchodně-politické předpoklady pro jeho splnění. Projevuje se to zejména v oddělení teritoriálním, do něhož se sloučila agenda dosavadního teritoriálního plánování, dokumentace, zahraničního zastoupení a kompenzační. Při konstrukci tohoto oddělení vycházelo se z toho, že komoditní skladba obchodních útvarů společnosti si přímo vynucuje, aby bylo ve společnostech centrální místo, v němž by se promítaly teritoriální problémy jednotlivých komoditních skupin a jež by zajišťovalo koordinaci jejich řešení. V praxi se výhodně projeví důsledné provedení organisace tohoto teritoriálního oddělení v tom směru, že referent, který zpracovává určitou zemi nebo oblast při teritoriálním plánování, může při sledování plnění plánu ve svém teritoriu současně obchodně-politicky zajišťovat lepší plnění plánu.

Zařazení ústředních kontaktních referátů do oddělení souhrnného plánu je všeobecně pokládáno za výhodné, jelikož tento referát může pro svou činnost nejvíce čerpat z informací a materiálu, zpracovávaného přímo v tomto oddělení.

Plněním nových povinností kontaktního oddělení také docílíme zlepšení naší dosavadní cenové dokumentace a komoditního průzkumu, jelikož shledáváme právě v tomto směru, že jsme proti sovětským metodám práce hodně pozadu.

Skupina hlavního účetního má podle statutu zajišťovat organizaci účetní evidence a lepší kontrolu plnění státního plánu. Funkce hlavního účetního opírá se o ustanovení zákona o hlavních účetních a o organizaci účetní služby. Hlavní účetní má vykonávat funkci státního kontrolního orgánu ve věcech zachování hospodářské, finanční a rozpočtové kázně. Proto bylo třeba již ve statutu přihlédnouti k témtu připravovaným směrnicím a organizačně zajišťovat jejich splnění. Organisace útvarů hlavního účetního bude ovšem ještě dále přibližována sovětským vzorům a požadavkům nových předpisů. Po dalších konsultacích se sovětskými experty se ukazuje, že praxe při vypracování organizačních řádů podniků ještě v některých podrobnostech překoná statut hlavně v organizační struktuře a funkční náplni oddělení devisového, které se změní v oddělení devisově-financní a kromě svých již statutem určených funkcí ještě převeze funkci finančního plánování včetně řízení mzdové politiky, úverování a pokladny. Tak by prakticky zbylo v náplni finanční účtárny, jak byla předepsána statutem, pouze bilancování a strojní knihování. Z toho důvodu je účelnější vytvořit pouze jednu centrální účtárnu, která bude plnit úkoly synthetické i analytické účetní evidence. Systém provozního účetnictví bude zcela opuštěn a nahrazen dokonalejšími a přitom jednoduššími formami. Pro to už statut vytvářel předpoklady prosazováním centralizace provozního účetnictví.

Proti dosavadnímu stavu bude také nutno mnohem dokonaleji vybudovat oddělení kontroly hospodaření, aby hlavní účetní mohl skutečně plnit funkce státního kontrolora hospodaření. Skupina hlavního účetního bude tedy mít čtyři oddělení — účtárnu — oddělení kontroly hospodaření — fakturaci a oddělení devisově-finanční. V tomto směru bude definitivní vydání statutu upraveno.

Ještě se očekává v nejbližší době doplnění statutu po konečném vyřešení uspořádání agendy mezinárodního zasílateľství. Jiné úpravy se nepředpokládají.

Organisace je mrtvou věcí bez lidí. Její dynamiku tvoří zaměstnanci, povinnosti, jimiž se řídí při svém jednání, a pracovní postupy. Šestá kapitola statutu pamatuje na to vytyčením všeobecných povinností pracovníků. Zdůrazňuje především nutnost důsledného provádění zásady jednoho vedoucího jako jedinou ochranu proti možnosti výskytu škodlivých vlivů funkcionalismu. A desátá kapitola pamatuje na to, jak má podnik pečovat o to, aby docíloval stálé vyšší kvalitu své činnosti péčí o zaměstnance.

Statut, který byl vydán jako prozatímní, nabyl účinnosti dnem vyhlášení. Všechna opatření, která z něho vyplývají, musí být provedena do konca roku 1952. Pro většinu podniků to není malý úkol.

Na základě statutu, který je »ústavním zákonem« pro celý zahraniční obchod, bude v každém podniku vypracován organizační řád. V organizačním řádu bude určena jak statická, tak dynamická organizace podniku.

Statickou organizaci rozumíme rozdělení podniku na útvary, určení organizačních stupňů, které zároveň znamenají instance pro cestu příkazní shora a cestu návrhovou zdola, rozčlenění útvarů na jednotlivá pracoviště a vytčení základních úkolů útvarům.

Dynamická organizace dává statické organizaci život. Určuje, jakým způsobem plní jednotlivé útvary své funkce, jak navzájem na sebe navazují, jak svým harmonickým sklovením působí, že podnik jako celek plní vše-

chny své úkoly. Přitom současně dynamická organisace ovlivňuje statickou organisaci. Z pracovního postupu, který je součástí dynamické organisace, vyplývá potřeba pracovních míst a potřeba pracovníků, která je schematicky vyjádřena ve statickém organizačním schematu. To tedy znamená, že je nutno vypracovat organizační schema podniku, potom organizační schéma jednotlivých útvarů až na pracovní místa, stanovit funkční náplň jednotlivých pracovních míst a doplnit ji popisem pracovního postupu se všemi jeho náležitostmi včetně používaných pomůcek a dokladů a včetně směrnic o vzniku, podepisování, evidování, oběhu a ukládání dokladů včetně organizačního řádu, pokud jde o statickou organisaci, mají podniky vypracovat do konce října t. r. Bude dán k posouzení zvláštní komisi ministerstva a po jejím posouzení ke schválení v kolegiu ministra. Návrhy organizačních řádů budou schváleny tak, aby nejpozději od 1. I. 1953 mohla být statická i dynamická organisace podle statutu uváděna v podnicích v platnosti.

Tak bude mít každý pracovník konkrétně určen rozsah svých povinností i způsob, jak tyto povinnosti má rádně plnit. Na místo ustálených nebo také neustálených zvyklostí nastoupí jasně formulované směrnice, které umožní lepší řízení i kontrolu. A to je hlavním účelem statutu a z něho vyplývající reorganisace.

Statut byl konstruován z konfrontace sovětských zkušeností s našimi možnostmi v současném stupni vývoje našeho hospodářství. Přihlíželo se také ke členitosti podle zboží i podle území našeho zahraničního obchodu i k množství zpracovávaných obchodních případů, speciálně pokud se týká obchodu s kapitalistickými státy. Při zpracování statutu využily se rovněž námety a zkušenosti odborníků přímo z podniků a v několikerém připomínkovém řízení, jímž statut prošel před vydáním, byly uplatněny námety skutečně širokého okruhu pracovníků celého zahraničního obchodu.

Lze tedy říci, že statut je dílem kolektivního snažení, vyjadřující názor kolektivu na to, jak by měl být náš zahraniční obchod organizován, a je proto povinností celého kolektivu pracovníků zahraničního obchodu aktivně přispět k tomu, aby jeho zásady byly v celé šíři zavedeny, trvale uplatňovány a abychom v jejich duchu kráceli stále vpřed k lepšímu a lepšímu plnění úkolů a přispěli tak co největší měrou při výstavbě socialismu a k udržení míru ve světě.

Světový obchod s traktory

Dr Jiří Setinský

Traktory jsou důležitou položkou v československém zahraničním obchodu. Ve stylu se státy lidových demokracií jsou významným přínosem pro jejich budování socialismu na vesnici. Vedle toho si však československé traktory získaly dobrou pověst a dobyly čestnou pozici i na trzích zemí kapitalistických, a to jak v Evropě, tak i ve státech zámořských. Přinášíme proto tento článek o úloze traktoru v průmyslu i v zahraničním obchodu kapitalistických zemí, zpracovaný na základě dat *Hospodářské komise OSN pro Evropu*, jež ukazuje současný stav ve výrobě i světovém obchodu s traktory, jakož i vyhlídky na budoucí vývoj.

Tendence ve využití traktorů

Proti předválečné době stoupal úhrnný počet traktorů ve světě podstatně. V r. 1939 se odhadovalo v celém světě asi 2,5 mil. traktorů, kdežto v r. 1951 činil světový úhrn asi 6,1 mil. traktorů. V roce 1939 připadal v celém světě jeden traktor průměrně asi na 953 ha orné půdy, kdežto v roce 1951 již jen na 200 ha. Tento počet je však velmi ne-

rovnoměrně rozdelen. Tak Severní Amerika, která má asi 18% celkové orné půdy ve světě, vlastní více než $\frac{2}{3}$ světového traktorového parku. Naproti tomu Latinská Amerika, Asie a Afrika, jež mají téměř polovinu světové orné půdy, nemají ani 5% světového traktorového parku. Poměrně vyrovnan je poměr u Evropy, jež má asi 32% světové orné půdy a na traktorovém parku se podílí asi 25%. Uvedená data názorně odhalují hlubokou nerovnoměrnost vývoje zemědělství kapitalistických států.

Celkem se v Evropě zvýšil počet traktoru od roku 1939 do roku 1951 z 270 tis. na 971 tis., t. j. asi 3,5×. Charakteristický je při tom zejména vzestup počtu traktorů v zemích lidové demokracie. Tak v ČSR se v letech 1939–1951 počet traktorů zpáteronásobil, v Rumunsku stoupal na sedminásobek, v Bulharsku na dvojnásobek, v Maďarsku se zvýšil 2,5krát a v Polsku dokonce patnáctkrát. Zpráva OSN konstatuje, že, i když jsou tyto země dosud za úrovní mechanizace SSSR, budou během několika let patřit mezi nejvyspělejší země.

Zajímavý a poučný je naproti tomu vývoj v Jugoslavii, která měla před válkou asi 2,3 tis. traktorů. Tento počet stoupal do roku 1949 na 7 tis., avšak od té doby nastává stagnace. Uvedené čísla jsou dokladem krize do níž se dostalo jugoslávské hospodářství vinou titovské kliky po přerušení hospodářských stvůr s SSSR a ostatními zeměmi mírového tábora.

Pokud se týče západní Evropy, je zajímavé, že největší počet traktorů mají právě ty země, jejichž zemědělství je poměrně bezvýznamné, totiž Velká Británie a Švýcarsko. Tak ve Velké Británii stoupal počet traktorů z 55 tis. v r. 1939 na 325 tis. v r. 1951 a ve Švýcarsku z 8 tis. v r. 1939 na 20 tis. v r. 1951. Příčiny tohoto vzestupu jsou nasnadě. Byla to válečná nutnost využít intensivněji vlastních zdrojů za současného nedostatku pracovních sil.

Avšak i v ostatních západoevropských zemích se množství traktorů za tu dobu zvýšilo. Tak ve Francii z 30 tis. na 135 tis., v Holandsku z 5 tis. na 19 tis., v Dánsku ze 4 tis. na 22 tis. a ve Švédsku z 20 tis. na 60 tis.

V ostatním světě byl vývoj tento: Sev. Amerika (USA a Kanada) v r. 1939 1,597 tis. traktorů, v r. 1951 4,168 tis. traktorů. Lat. Amerika v r. 1939 35 tis., v r. 1951 122 tis. V Africe se za stejnou dobu zvýšil počet ze 17 tis. na 100 tis. a v Asii z 8 tis. na 39 tisíc.

Tento vývoj je reflexem zvýšení kapacity traktorového průmyslu, a to zejména v Evropě. Kdežto v Sev. Americe stoupala výroba zemědělských traktorů ze 175 tis. v r. 1938 na 558 tis. v r. 1950, stoupala v Evropě (bez SSSR) za stejnou dobu ze 40 tis. na 240 tis. Výroba v Sovětském svazu činila v r. 1938 asi 51. tis. Podle čtvrté pětiletky pak mělo být dosaženo výroby 112 tis. traktorů. Zprávy Gosplanu o plnění plánu za r. 1951 pak udává, že výroba traktorů stoupala proti předchozímu roku na 117%.

Největším západoevropským producentem byla v r. 1951 V. Británie (120 tis.), následovaná západ. Německem (57 tis.) a Francií (14 tis.).

Ve výrobě je dnes všeobecná tendence k silnějším traktorům a produkce kolových traktorů nad 35 HP neustále stoupá. Na příklad ve Velké Británii podíl kolových traktorů ve skupině 35 HP a výše stoupal z 3% v r. 1948 na 15,7% v r. 1950. Ve Velké Británii a v západ. Německu jsou připravovány prototypy ještě silnějších traktorů, než jsou nyní skutečně vyráběny. Zdá se, že za limit pro kolové traktory se pořádává nyní 65 HP. Při výšší síle jsou již pneumatické těžko ovladatelné a je výhodnější použít pásového traktoru. Co do motorického vybavení stoupá obliba Diesellových motorů. Ve Velké Británii mělo v r. 1950 asi 13% traktorů Diesellovy motory. Důvody jsou hlavně tyto: Spotřeba paliva u Diesellových motorů činí asi jen 50 nebo 60% motoru výbušného. To má zvláštní význam při tendenci k používání silnějších traktorů. A za druhé, palivo používané do Diesellových motorů je podstatně levnější než palivo do motorů výbušných.

Výroba traktorů v SSSR

Sovětský svaz byl první evropskou zemí, v níž se rozvinul traktorový průmysl na opravdu široké základně.

Předválečná výroba traktorů v SSSR (v tis. ks)

	výr.										
	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	
	1 272	3 281	9 097	38 105	50 640	78 138	94 452	112 566	115 595	80 300	

Výroba nesmírně utrpěla válkou, neboť některé z největších závodů (charkovský a stalingradský) byly dokonale zničeny. Avšak již v r. 1943 bylo započato s jejich obnovou. V r. 1950 byl plán splněn na 102% a sovětské zemědělství dostalo 180.000 traktorů.

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

torů v jednotkách 15 HP. Až do nedávna převládaly v SSSR traktory na ocelových kolejích nebo pásech nad traktory na pneumatikách. V r. 1951 byly zavedeny nové typy traktorů asi o 30% úspornější.

Zvlášť pozoruhodnou sovětskou novinkou jsou elektrické traktory. Podle sovětských údajů je jich nyní v provozu několik set a v oblasti staveb komunismu, kde jsou prováděny také ohromné zavodňovací práce, mají být nové traktorové stanice vybaveny 50 elektrickými traktory. (Připomínáme zároveň směrnice XIX. sjezdu strany k pětiletému plánu, kde v oddílu II. je zdůrazňována důležitost zvýšení počtu elektrických traktorů.)

Výroba traktorů ve státech LDS

Před válkou byla výroba traktorů v těchto zemích buď malá (v Maďarsku v ČSR) nebo vůbec žádná, takže jejich traktorový průmysl je data nejnovějšího. Podle úkolů plánů jednotlivých států, má výroba dosáhnouti v Polsku v r. 1955 11 tis. kusů v Rumunsku 5 tis. kusů a v Maďarsku má během pětiletky končící r. 1954, být vyrobeno 27.200 traktorů.

Velká Britannie

Důležitou úlohu v rozvoji britského traktorového průmyslu měl americký kapitál. Až do r. 1933 nebylo vlastní výroby a potřeba byla kryta dovozem z USA. V tomto roce založil Ford továrnu v Dagenhamu a výroba poměrně rychle vzrostla až na 18.000 kusů v r. 1937. Ford vedl ve výrobě ještě v r. 1946 a jeho podíl na celkové výrobě činil 87%. V následujícím roce stoupala výroba traktorů na 58 tis. a podíl Forda klesl na 60%. V r. 1946 začala fa Standard Motor Co. s výrobou traktoru Ferguson a v r. 1948 bylo dosaženo výkonu asi 5.500 kusů měsíčně. Tato úroveň byla dodržena zhruba i v r. 1951 aniž tím ovšem byla vyčerpána kapacita.

Dalším významným výrobcem je David Brown Co. s výrobou asi 12.000 kusů ročně v r. 1948. Menší výrobci jsou Marshall of Gainsborough, Fowler Company (výroba pásových traktorů) a Morris Motors (traktor Nuffield). Zesililo se však i pronikání amerického kapitálu. Svoje filiálky mají nyní ve Velké Britannie i americké firmy Massey Harris, Allis Chalmers a International Harvester Co. (traktor Farmall BM). Podle střízlivého odhadu je britský traktorový průmysl nyní ovládán asi z 50% americkým kapitálem.

Všechny vyráběné traktory jsou nových, poválečných typů a cenově jsou velmi konkurenční s traktory americkými. Jejich detailní ceny jsou dokonce nižší než u amerických. Na příklad Fordův traktor americké výroby stál koncem r. 1950 £ 1.329. Naproti tomu s ním srovnatelný traktor Ferguson stál ve Velké Britannie v únoru 1951 £ 355 (£ 940). V září 1951 byla jeho cena zvýšena na £ 360 (£ 1.000). Rozvoji britského traktorového průmyslu pomohl nepřímo rozvoj leteckého průmyslu za války, po němž zbyla jednak kapacita, jednak kvalifikované technické a dělnické kádry. Vedle toho měl ovšem velký význam rostoucí průmysl motorových vozidel.

Většinou jsou vyráběny traktory k všeobecnému použití. Zvláštní pozornost byla věnována rozdělení váhy na kola, což se projevuje na větší adhesi a lepší ovladatelnosti. Běžný je značný počet (až 8) rychlostí. Hydraulické zvedání je nyní běžně zavedeno. Jak jsme již podotkli, je všeobecně tendenze k výrobě silnějších traktorů.

Výroba kolových traktorů ve Velké Britannie podle síly traktorů (v kusech a v procentech)

	1948 kusů	1949 % celk. výr.	1950 kusů	1950 % celk.
10—15 HP	152	—	271	—
15—25 HP	57 439	50	41 007	46,5
25—35 HP	54 661	47	36 036	41
35 a výš	3 423	3	10 892	12,5
Celkem	115 675	100	88 206	100
	418	—	44 077	38
	—	—	18 856	15,7
	117 426	100		

Jak jsme se již rovněž zmínili, stoupá také obliba Dieselova motoru. Tak v r. 1948 činil jejich podíl na výrobě traktorů jenom 3%, v r. 1949 10% a v r. 1950 již 12%. U pásových traktorů činil podíl Dieselů v r. 1948 35%, v r. 1949 64% a v r. 1950 57%. Výroba pásových traktorů je však proti kolovým nepatrná. V r. 1946 činila pouze 248 kusů a počet 2.853 kusů v roce 1950 představoval jen něco více než 2% celkové výroby traktorů.

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

Západní Německo

Nejvýznamnějším výrobcem traktorů v kapitalistické Evropě po Velké Británii je záp. Německo. Jeho traktorový průmysl má ve srovnání s ostatní Evropou) poměrně starou tradici a první výrobce moderních traktorů v Evropě byla německá firma *Lanz* již v r. 1920. Rovněž další firmy, jako *Deutz* a *Hanomag* nabýly velkého významu.

Před rokem 1945 bylo dosaženo maxima výroby v r. 1940 --- 35 tisíc kusů. Po válce však došlo k obnovení výroby v rozsáhlém měřítku teprve v nedávné době, jak je patrné z tohoto přehledu:

	1946	1947	1948	1949	1950
Počet traktorů	1 900	3 300	7 600	26 700	57 600

V současné době vyrábí asi 32 výrobců 90 typů s 54 modely motorů. Přesto však je výroba silně monopolována v rukou šest firem: *Deut.*, *Lanz*, *Allgaier*, *Hanomag*, *M.A.N.* a *Normag*. Novinkou je zavedení vzdutěho chlazení firmami Deutz a Allgaier.

Francie

Třetí největší západoevropský výrobce je Francie, jež před válkou vyráběla asi 1.700 traktorů ročně.

Francouzská výroba traktorů (v kusech)

Typ	1947	1948	1949	1950
Kolový	3 923	11 744	16 084	12 725
Pásový	339	679	1 191	1 466
Celkem	4 262	12 423	17 275	14 191

Hlavní výrobci kolových traktorů jsou *Renault*, *Vierzon*, *Latil* a *M.A.P.*, jejichž podíl činil v 1. polovině r. 1951 asi 60%. V poslední době proniká i do francouzského traktorového průmyslu silně americký kapitál. Zjména firmy *Massey Harris*, *Allis Chalmers* a *International Harvester*. Možno dhadovat, že podíl amerického kapitálu čini cca 30%.

Menší průmysl je i v ostatních zemích, jako v Itálii (8.000 kusů v r. 1950), v Rakousku (5.700 kusů v r. 1950), ve Švýcarsku (1.200 kusů v r. 1950) a ve Švédsku (7.000 kusů v r. 1950).

Problémy evropského traktorového průmyslu

Výroba traktorů v záp. Evropě vyrostla během války a ještě více po ní. Všeobecná tendence je k silnějším traktorům pro všeoečné použití a k Dieselovým motorům. Co do typů je výroba značně roztríštěna a vyrábí se asi 200 typů kolových a asi 50 typů pásových traktorů.

Na druhé straně se však prosazuje i v traktorovém průmyslu zákon koncentrace. Tak ve Velké Británii tři firmy kontrolují 80% celkové výroby, v záp. Německu 5 firem 85% výroby.

Vážným problémem je nevyužitá kapacita zejména v posledních letech.

Nevyužitá kapacita traktorového průmyslu v některých evropských zemích (v 1000 kusech)

Země	celk. kapacita výroba 1950	nevyužitá kapacita 1950
Francie	30	14
záp. Německo	75	57
Itálie	16	8
Švýcarsko	6,5	1
Velká Britannie	219	120
		90

Zajimavý je v tabulce pokles nevyužité kapacity v r. 1951 proti roku 1950, který není ovšem způsoben zvýšenou výrobou traktorů, nýbrž jejím využitím pro válečnou výrobu.

Výroba traktorů v USA

Rovněž v USA výroba traktorů proti předválečné úrovni stoupla.

Výroba traktorů v USA (v 1000 kusech)

Typ	1922	1937	1948	1949	1950
Kolový	94 007	237 837	529 987	555 523	498 073
Pásový	4 187	34 602	39 412	44 613	43 680
Celkem	98 794	272 439	568 999	600 136	541 753

Je samozřejmé, že zvláště v USA je výroba silně koncentrována a monopolisována. Čtyři výrobci kontrolují asi 60% výroby: *International Harvester* asi 20%, *John Deer* and Co., asi 20%, *Massey Harris* 9,6% a J. I. Case 9,4%. Největší výrobce jediného typu kolového traktoru je pravděpodobně *Ford* se 105 tis. kusů, t. j. 19% veškeré výroby kolových traktorů v r. 1950. Největší výrobce pásových traktorů je *Caterpillar Co.* Struktura výroby není jednotná. Na příklad *International Harvester* vyrábí 5 typů kolových traktorů a 28 modelů. *John Deer and Co.* 6 typů s 10 modely, *Massey Harris* 6 typů a 10 modelů. Naproti tomu *Ford Motor Co.* a *Ferguson Co.* vyrábějí každý jeden typ ve 2 provedeních. Celkem se vyrábí asi 60 typů kolových a 29 typů pásových traktorů. 87% všech traktorů vyrobených v r. 1950 bylo k všeobecnému použití. Tento typ převládá na domácím trhu USA, kdežto v exportu stoupá podíl pásových traktorů. V r. 1950 bylo vyrobeno asi jedenáctkrát více kolových než pásových traktorů, kdežto v exportu byl v tomto roce podíl pásových 20%. Celkem se vyváží z pásových traktorů asi 1/3, kdežto z kolových jen 15%.

I v USA se projevuje tendence k silnějším traktorům a to zejména proto, že jejich provozní náklady jsou poměrně levnější.

Největším světovým vývozcem traktorů jsou USA a druhým Velká Britannie. Asi 60% britské výroby bylo vyvezeno v r. 1948 a asi 70% v letech 1949 a 1950. Naproti tomu pro USA má relativně vývoz daleko menší význam a výroba je orientována především na domácí trh. Jenom asi 1/6 všech traktorů se vyváží.

Světová výroba a obchod traktory (v 1000 kusech):

Země	Výroba			Vývoz			Dovoz		
	1948	1949	1950	1948	1949	1950	1948	1949	1950
Svět celkem	801	872	906	195	193	192	195	193	192
USA kola	530	556	498	104	100	75	24	10	7
pásy	39	45	44	10	16	15	—	—	—
celkem	569	601	542	114	116	90	24	10	7
V. Brit. kola	116	88	117	68	62,5	81,5	1,7	0,6	0,1
pásy	1	2	3	1	1,5	2,5	0,7	1	0,3
celkem	117	90	120	69	64	84	2,4	1,6	0,4
Země	Výroba			Vývoz			Dovoz		
	1948	1949	1950	1948	1949	1950	1948	1949	1950
Evropa (bez SSSR a Vel. Britannie)	47	81	123	3	5	10	54	39	36
Lat. Amerika	—	—	—	—	—	—	27	21	25
Bliž. Východ	—	—	—	—	—	—	2	4	3
Dál. Východ	—	—	—	—	—	—	3	4	5
Afrika	—	—	—	—	—	—	21	19	17
Austrálie a N. Zéland	2	6	8	—	—	—	18	20	34

Od konce války nastává soupeření mezi USA a Velkou Britanií. V r. 1937 vyrobila Velká Britannie asi 18 tis. traktorů, z nichž vyvezla 10 tis. V té době vyrábily USA 175 tis. traktorů, takže Velká Britannie jim nemohla být vážným soupeřem. Naopak, Velká Britannie dovážela asi 300 tis. traktorů ročně. Nyní však je Velká Britannie vážným soupeřem USA.

Výroba a vývoz traktorů ve Velké Britannie a USA (v 1000 kusech):

	1948			1949			1950		
	Výroba	Vývoz	%	Výroba	Vývoz	%	Výroba	Vývoz	%
V. Brit. kolové	116	68	59	88	62,5	71	117	8,5	70
pásové	1	1	100	2	1,5	75	3	2,5	83
celkem	117	69	59	90	64	71	120	84	70
USA kolové	530	104	20	556	100	18	498	75	15
pásové	39	10	26	45	16	36	44	15	34
celkem	569	114	20	601	116	19	542	90	17

Poznámka: sloupec % udává podíl vývozu na výrobě.

Největší podíl na vývozu Velké Britannie mají kolové traktory, avšak v poslední době stoupá i význam pásových traktorů. I v exportu se projevuje tendence k silnějším traktorům. Tak u skupiny 35 HP a výše činil její podíl na vývozu v r. 1948 pouze 3%, avšak stoupal na 17% v r. 1950. Skupina 25–35 HP v těchto letech svůj podíl — 41% — udržela. Naproti tomu ve skupině 15–25 HP její podíl v letech 1948–50 klesl z 56% na 42%.

Územní rozdělení vývozu Velké Britannie a USA vypadá za poslední léta takto:

*Vývoz traktorů z Velké Britannie a USA podle hlavních dovozních oblastí
(v 1000 kusů):*

Dovozní země	1948		1949		1950	
	V. Brit.	USA	V. Brit.	USA	V. Brit.	USA
Sev. Amerika	13,1	43,3	7,8	59,5	8,6	47,4
Sev. Amerika	13,1	43,4	—	—	—	—
USA	12,3	—	6,6	—	4,0	—
Kanada	0,8	43,4	1,2	59,5	4,6	47,4
Evropa	26,4	27,1	18,5	19,2	24,1	10,1
z toho V. Britannie	—	2,3	—	1,5	—	—
Lat. Amerika	5,2	21,6	1,5	15,1	2,3	20,5
Blízký Východ	0,9	1,3	0,8	2,9	1,2	1,2
Dálný Východ	1,1	1,9	1,0	3,1	3,1	1,7
Afrika	7,7	12,7	7,6	9,6	9,7	4,6
Australie a N. Zéland	13,2	5,4	22,9	5,9	28,0	4,4
ostatní	1,4	—	3,3	—	6,8	—
Svět celkem	69,9	113,4	68,1	115,3	83,8	89,9

Z této tabulky vysvítá, že

- a) britský vývoz stoupá, kdežto americký klesá, takže Velká Britannie rychle dohání Spojené státy;
- b) je i jistý vzájemný obchod mezi oběma zeměmi;
- c) Kanada je trhem americkým, avšak i Velká Britannie se tam probíjí;
- d) o evropské země se oba státy dělí asi stejným dilem.
- e) Latinská Amerika je doménou Spojených států, které mají asi 80% jejího dovozu;
- f) v Africe ztrácí USA, kdežto Velká Britannie získává
- g) Australie a Nový Zéland jsou britským trhem;
- h) na Blízkém Východě je posice zhruba stejná.

Příčiny tohoto vývoje jsou technické i hospodářské. Velká Britannie byla dříve pozadu jak technicky, tak i co do organizace prodeje i cenově. V tom však nastalo ve Velké Britannie veliké zlepšení. Poválečné typy britské se vyrovnaní americkým. Hospodářsky pak pomohly britským traktorům nedostatek dolarů ve většině zemí. Byly tu však i jiní činitelé. V rámci britského impéria podporovala vývoz Velké Britannie preferenční cla a blízkost trhu a levnější dopravné pro vývoz do Evropy. Naproti tomu americké firmy seděly odedávna pevně na jihoamerickém trhu a při měnových potížích se dovedly velmi pružně přizpůsobovat situaci.

(Pokračování příště)

Mezinárodní normované dodací doložky

Dr Dušan Zavadil

Ježto se všeobecně počítalo, že se nevyužívá dostatečně všech možností, jež poskytují mezinárodně normované dodací doložky, Československá obchodní komora — opírajíc se o kladné stanovisko zejména MZO, min. financí, Čs. pojišťovny, SBCS, Metransu, Cechofrachtu a j. — sezvala v září t. r. odborníky z praxe i teorie, aby za jejich vzájemné součinnosti bylo možno náležitě ujasnit celou problematiku. Dílčí referaty k jednotlivým bodům programu i diskuse expertů a zástupců podniků zahraničního obchodu osvětlily celou látku a vyznely pro lepší využití Incotermsů. Společnostmi připravované obchodní podmínky pro uzávěrku vývozních obchodů s partnery v KS, které počítají s běžným používáním Incotermsů, zasluhují, aby byl o věci informován co možná nejširší okruh zájemců.

Nutnost kodifikace obchodních zvyklostí

Snad v žádném jiném oboru nebyly tak zakoreněny a rozvětveny zvyklosti jako v obchodě a v námořní dopravě; jestliže i na území téhož státu se zvyklosti v určitých oblastech (na př. v přístavech) vyvinuly do různé podoby, je

nasnadě, že obsah zvyklostí v různých státech mohl tím spíš vykazovat odchyly i velmi podstatné, a snad žádný jiný pramen práva neměl v mezinárodních obchodních a dopravních stycích takový význam jako právě zvyklosti.

Se vznikem světového trhu a se stále se stupňujícím rozvojem techniky nabyl mezinárodní obchod forem, pro něž se stala splet nejednotného zvykového práva něčím velmi nepohodlným, ba neschůdným, neboť z odchylného výkladu vznikaly jen nepříjemnosti, spory a ztráty. Nepřekvapí proto, jestliže za této situace vzniká snaha kodifikovat nepsané právo, a to jak uvnitř toho kterého právního řádu, i také v rámci mezinárodních styků; první takový pokus učinila Mezinárodní obchodní komora v r. 1923, když vydala definice 6 nejběžnějších dodacích doložek, zachycujíc jejich výklad v 13 státech. Daleko většího měřítka byly »Termes commerciales aux», vydané v r. 1931 rovněž Mezinárodní obchodní komorou, podávající výklad dodacích doložek jako ustálených typů obchodních podmínek. V nich bylo jasné specifikováno, jaká je v 35 zemích jejich náplň co do práv a povinností kupujícího i prodávajícího. Na tuto publikaci se strany v kontraktu ovšem nemohly odvolávat — její význam spočíval v tom, že vývozce nebo dovozce si mohl zjistit jaký obsah má doložka F. O. B., F. A. S., franko wagon, franko C. I. F. a C. & F. ve státě partnerově, resp. měl možnost opřít se o takto zachycený výklad v nejasných případech, před soudem a pod.

Pozoruhodným krokem vpřed k zavedení jednotného výkladu byla však teprve Varšavsko-oxfordská pravidla, vydaná v r. 1932 Mezinárodním právním sdružením a Mezinárodní obchodní komorou. Tato pravidla, k nimž přistoupil i SSSR, upravují v 21 článcích velmi podrobně otázku dopravy, pojištění, placení a j. okolnosti při kontraktech, uzavřených na basi cif. Proti »Termes commerciaux« spočívá pokrok této pravidel v tom, že strany mohou je učinit přímo součástí konaktu: tím jsou práva a povinnosti obou stran jasně a podrobně stanoveny a předem je zajištěn jednotný jejich výklad. Přes svou dokonalost se tento instrument nevzíl tak, jak by si byl zasloužil, ačkoliv by bylo možno spíše očekávat opak.

INCOTERMS 1936

Nepoměrně daleko známější než »Termes commerciaux« a mnohem běžněji používané než »Varšavsko-oxfordská pravidla« jsou »International Commercial Terms« (zkráceně »Incoterms 1936«). Vedle doložek, jež byly zpracovány v Terms Commerciaux, upravují tato pravidla ještě dalších 5 doložek, a to »ze závodu«, »frankopřistav«, »dopravné placeno«, »z lodě« a »z nábřeží«.²⁾ Náplň jednotlivých doložek byla stanovena kompromisem jako jakýsi »mezinárodní úvěr«, na němž se shodl zvláštní výbor Mezinárodní obchodní komory po tříletém projednávání.

Právní povaha Incoterms®

Tu a tam v praxi lze se setkat s méněním, že Incotermsy mají všeobecnou platnost — že se prostě podle nich postupuje, jestliže práva a povinnosti stran nebyly přesně dojednány, resp. jestliže dodatečně vzniknou nejasnosti ve výkladu práv a povinností stran. Stejně tak nesprávný je názor, že Incotermsy jsou mezinárodní dohodou, která je závazná pro těch 25 států, jež je přijaly⁴⁾: Belgii, Bulharsko, ČSR, Dánsko, Finsko, Francii, Holandsko, Indii, Indočínu, Japonsko, Jugoslavii, Litvu, Maďarsko, Německo, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Rumunsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsky, Turecko a USA (proti Incotermsům hlasovala V. Britannie, zdržela se Australie a Italie měla značné výhrady). Ostatně zavedení všeobecné závaznosti Incotermsů nebylo nikdy zamýšleno. Jejich účelem bylo vykonstruovat z dosavadních zvyklostí jako výsledníci sjednocený jich výklad.

¹⁾ V ČSR na př. bylo podchyceno zvykové právo, jež doplňovalo ustanovení obchodního zákona o smlouvě spediční, vydáním Cs. zvyklostí spedičních v r. 1928. V r. 1942 pak byly vyhlášeny Všeobecné spediční podmínky, doplňující rámcové předpisy zákoně po drobnými podmínkami vymezujícími práva a povinnosti, které plynou ze smlouvy přepravní. (Tyto předpisy jsou však nepoužitelné a budou nahrazeny novými předpisy, jež se připravují.) Přes snahu o kodifikaci zvykového práva nebyly v žádném právním rádu přímo upraveny dodatečné doležatky kromě Dánska, Norska a Švédská.

* Nutno si uvědomit totiž, že přijetí se strany oných států nestalo se oficiálním způsobem, nýbrž jen prostřednictvím národních skupin, které jsou vlastně členskými útvary Mezinárodní obchodní komory.

Kdy Incotermsy platí?

Incotermsy nejsou normou sféry ani mezinárodního, ani vnitrostátního práva: normou, smluvním právem stávají se teprve, jestliže je strany pojaly do kontraktu — asi tak jako aplikace rozhodčí doložky a její přijetí zakládá příslušnost rozhodčího soudu. Je proto nutno odvoluti se na Incotermsy v nabídce, v jejím přijetí i v potvrzení objednávky. Postačí zcela, jestliže u dotyčné dodací doložky, uvedené v textu, u ceny, případně dole mezi platebními podmínkami, připojí se »podle Incotermsů«. Je tedy právým posláním Incotermsů usnadňovat situaci tam, kde se dosud nepoužívalo standardní formy smlouvy.

I když Incotermsy mají převážně charakter podmínek dopravních, jest třeba mít při použití této pravidel vždy na mysli, že se vztahují také na poměr mezi prodávajícím a kupujícím a že žádné z těchto ustanovení se netýká přímo nebo ne-přímo poměru mezi odesíatelem a přepravcem, jež jsou založeny přepravní smlouvou. Je ovšem samozřejmé, že povinnosti prodávajícího, vyplývající z ustanovení Incotermsů o dopravě, přejímá podle příkazu zasílatel, a proto jim bude odpovídati i provádění dopravy.

Doplňování a omezování Incotermsů

Incotermsy staly se tak všeobecně známými, že je možno předpokládati, že je každý partner bud má nebo že si je může snadno opatřit. Proto — jak již bylo dříve řečeno — nemusí se v podmínkách kontraktu citovat jejich plné znění a stačí pouhé o d o l á n í: za tohoto stavu mohlo by se jevit každé doplnění nebo omezení té či oné doložky jako technicky obtížné. To ovšem neznamená, že by to nebylo ve smlouvě vhodnou stylisací možné. Ostatně již při sestavování Incotermsů muselo být jasno, že jejich obsah se může dostati v té či oné zemi do rozporu s některými právnimi předpisy, a kdyby to konkrétně byla ustanovení kognatního rázu, nebylo by vůbec možno Incotermsy aplikovat v dotyčném směru.

Nutno konstatovat, že i ony samy ve dvou případech nedospely ke konečnému, nezávislému a jednoznačnému výkladu; v doložce F. A. S. a F. O. B. u způsobu dodání zboží k boku nebo na palubu lodí činí se odkaž na zvyklosti přístavu nalodění, jimž se vlastně ustanovení Incotermsů tedy doplňují.

Směrnice pro obchodní styk s nejdůležitějšími zeměmi librové a dolarové oblasti

Ing. Luděk Vybiral

Při vyřizování jednotlivých obchodních případů naráželi vývozní referenti výsadních společností na nedostatek spolehlivých, přesných a úplných informací, které by jim byly voditkem ke správnému řešení. Nedostatky v tomto směru měly často za následek nedorozumění se zákazníky, nepřevzetí zboží a nutnost jeho předisponování, pokutu, ukládané za nedodržování nebo neznalost dovozných a jiných předpisů nebo jiné nepříjemné komplikace, které v nejlepším případě znamenaly ztrátu času, spojenou s ověřováním některých základních dat, nebo — což bylo ve většině takovýchto případů — ztrátu v devisích. Pokud v některých společnostech byl materiál tohoto druhu, ani příslušný referent nemohl se mnohdy na něj spolehnout co do jeho úplnosti nebo časovosti. A když už byly zde spolehlivé podklady, jejich opatření často předcházely trpké a draze zaplacené zkušenosti. Při tom však tyto informace a zkušenosti nebyly tlumočeny ostatním výsadním společnostem, pokud ovšem nešlo o nejdůležitější informace všeobecného rázu.

Nedostatek přesných, úplných a aktuálních informací vyvolal natolik iniciativní návrh Centrotexu, aby se pro potřebu obchodních referentů výsadních společností zpracovaly směrnice pro obchodní styk s nejdůležitějšími zeměmi librové a dolarové oblasti. Návrh uvítaly ostatní výsadní společnosti, jakož i jiné složky zahraničního obchodu (MZO, ČOK, SBČs, Metriants, Čs. pojišťovna). Bylo zdůrazňováno, že tyto směrnice musí na rozdíl od podobných zahraničních příruček obsahovat všechny základní informace k jednotlivým úsecům obchodního případu, tedy nejen informace všeobecné, nýbrž i informace praktické, i když se v mnohých případech často mění. Zahraniční příručky podobného druhu zůstávají po stránce praktické hodně dlužny a jsou téměř vždy zpracovány s hlediska té které vývozní země.

Je pochopitelné, že naše směrnice, mají-li splnit svůj účel, musí být vypracovány za účasti všech složek našeho zahraničního obchodu. Proto byli vyzváni jednotliví

referenti výsadních společností, aby zpracovali směrnice pro jednotlivé země. Referenti v krátké době zpracování vývozních směrnic převzali témař pro všechny země, které byly do akce zahrnuty. Všichni tito spolupracovníci postupují vypracovaný elaborát k hlavní revisi ČOK, která ve spolupráci s MZO, obchodními přidělenci, ústřední celní správou, SBČs, Metransem, Čehořachtem a Čs. pojíšťovnou práci, zreviduje a doplní. Takto prověřený a doplněný materiál je rozmnožen a zaslán všem složkám zahraničního obchodu ve vyžádaném počtu exemplářů na vědomí k dalšímu případnému doplnění a připomínkám. Na základě doslých připomínek budou směrnice znovu doplněny.

Pro usnadnění práce jednotlivých spolupracovníků a pro zachování jednotné formy tétoho směrnic vypracovala ČOK ve spolupráci s užším kroužkem spolupracovníků schema k zachycení všech důležitých informací. Schema, založené na desetinné soustavě, aby umožňovalo snadné hledání a organické včleňování nových informací, uvádíme na zadních stránkách obálky.

Vlastní směrnice budou pak vydány ve formě samostatného bloku pro každou zemi, takže zastarale informace bude možno běžně vyřazovat a nahrazovat novými. Tyto bloky mohou příslušní referenti použít i pro ukládání speciálních informací, týkajících se jednotlivých komodit.

Ze schematu, otištěného na zadních stránkách obálky, vyplývá, že zpracování vývozních směrnic je prací poměrně rozsáhlou a odpovědnou. V některých případech nebude možné podat úplné a přesné informace dle tohoto schematu pro nedostatek podkladů. Bude však vypracován a zachycen základ, který může být postupně doplnován a rozšiřován.

Vypracování tétoho směrnic by se nedalo zvládnout bez spolupráce všech zúčastněných složek zahraničního obchodu. Jejich práci urychlí socialistické závazky témař všech, kteří do této akce jsou zapojeni. K akci se připojilo několik kroužků posluchačů fakulty pro zahraniční obchod, kteří ve spolupráci s výsadními společnostmi zpracovávají směrnice pro některé stíftoamerické státy.

Na základě takto do šíře se rozvinuvší akce byly již zpracovány a všem rozeslány úplné směrnice pro obchod s Dominikánskou republikou, jakož i část směrnic, týkající se průvodních dokladů pro zásilky do Brazílie, Guatamaly a Panamy. Počítá se dále s tím, že ještě během tohoto roku by mohly být dohotoveny a rozeslány úplné směrnice pro obchod s těmito státy:

Argentina, Australie, Bolívie, Brazilie, Costa Rica, Ecuadore, Egypt, Guatemala, Honduras, Chile, Indie, Indonésie, Irán, Jihoafrická unie, Kolumbie, Kuba, Malajska, Mexiko, Nicaragua, Pakistan, Panama, Paraguay, Peru, Salvador, Syrie, Thai, Uruguay, Venezuela.

Dosud nezpracovány jsou:

Britský Honduras, Britská západní Indie, Burma, Ceylon, Haiti, obě Rhodesie.

Tyto země čekají na další spolupracovníky, kteří by se přihlásili k jejich zpracování u ČOK u s. dr. Závady, který podá ochotně všechny další informace.

Vzhledem k významu celé akce by případný socialistický závazek v tomto směru byl opravdu platným přínosem našemu zahraničnímu obchodu.

Nové formy kodování

Josef Žaloudek

Požadavek úsporného telegrafického styku s cizinou stal se dnes již všeobecně uznávanou nutností, neboť četné podniky zahraničního obchodu zavedením kontroly odesílaných telegramů se přesvědčily, že jim v korunách, a našemu hospodářství v devísetech, ročně unikaly zcela nenápadným způsobem statisícové částky. Instruktáz, organisované Čs. obchodní komorou, referenti, resp. důvěrníci pro kodování a garanti telegrafního styku, ustanovení v jednotlivých střediscích, vykonali v tomto směru již kus dobré práce.

Podniky zahraničního obchodu jsou dnes vybaveny všemi standardními kody a vedle toho i speciálními kody pro jejich obor, pokud takové na světě existují; je jistě potěšitelnou skutečností i to, že už je v provozu dosti podnikových kodů, ať již to jsou obsáhlé elaboráty o několika stech stránkách či jen třeba zcela stručné kodové seznamy, vypracované na př. pro odjíždějícího delegáta. Je překvapující, kde všude lze kodování využít. Na př. soutěž obchodních přidělenců o snížení telegrafických výdajů ukázala, že možno zavádět kodování mezi nimi a MZO, stejně jako mezi podniky zahraničního obchodu a delegáty, že lze používat kodová slova v katalozích

— což má význam zejména u strojů s komplikovaným technickým popisem, variantami, příslušenstvím atd. Iniciativní návrhy na sestavení universálního kodu pro LDS (materiál pro něj je již zčásti připraven) jsou dalším dokladem, jak je možno rozšířit kodování.

Možno-li u kodování »klasického« stylu označiti — vzhledem k snížení režijních výdajů a úspore devis — jako telegrafický styk na druhou, pak je možno nový způsob, který vznikl na půdě našich podniků zahraničního obchodu, považovat za trojmocný, neboť dekodování a kodování je tak snadné, že ušetří práci i při sepisování vlastní depeše.

Čestné místo v tomto ohledu zaujímá Čechofracht a Metrans. Čechofracht si vypracoval úsporný způsob, jehož používá k pravidelnému vyměňování informaci o stavu na lodním trhu se spedičními společnostmi ostatních LDS; výhodné řešení nalezl s. Šubrt i pro styk s Cinou, kde úspora každého slova má hodnotu přes $\frac{3}{4}$ dolara, a konečně využívá každodenně přednosti kodu New Boe (jeho používání zavedeno bylo z popudu Sovfrachtu), pomocí nějž je možno při charterování lodí vyjádřit jediným slovem na př. podmínu charter party, jež znění vydá celou stránku textu. Neméně významných výsledků dopracoval se i Metrans, kde s. Minařík zavedl důmyslný kod pro telegrafické dispozice ohledně velkých zásilek. Přijela-li do Gdyně loď naložená pyritem, který se měl oddisponovat ke zpracování do několika desítek závodů, posílány byly sáhodlouhé depeše, které dnes jsou zkráceny takto:

EX ASTA 200 DIKOS 156 HRUCH...

což v řeči jasné znamená toto:

Ex asta 200 tun závodu J. Dimitrova Kostolany n. Hornádom, stanice Kostolany n. Hornádom via Cieszyn/Ceský Těšín O-Wagen Ladenorme, Ladegewicht, Deklaration: Pyrit Gruppe 33-1, Klasse 8, kyz zelezný (pyrit), skupina 4236, tř. VIII — Zollabfertigung durch Zolldeklaranten in Český Těšín, 156 tun Hrušovským chemickým závodům, národní podnik, Ostrava-Hrušov, stanice Ostrava-Hrušov via Chalupki/Vrbice, O-Wagen Ladenorme, Ladegewicht, Deklaration: Pyrit Gruppe 33-1, Klasse 8, kyz zelezný (pyrit), skupina 4236, třída VIII Zollabfertigung durch Zolldeklaranten CSD in Bohumín...

Neméně pozoruhodná, i když jinak zaměřená, je kodová soustava telegrafických avis, kterou vypracoval s. ing. Holický z Metransu: kdyby to nebylo na dalších řádcích doloženo, málokdo by jistě věřil, že s depeší tohoto druhu mohla by vymizet kličková slova jako je »odesláno«, »naloděno« nebo »přeloženo«, jež se v nich musela nutně objevovat. Zda jde o odeslání, přeložení nebo nalodění, je prostě patrné z toho, je-li v depeši umístěno datum na začátku, uprostřed nebo na konci depeše, na př.

nyní: 102603/50/8205/15/6

dříve: Waggon No 102603 mit 50 Kolli Bto kg 8205 abgesandt am 15/6 ab Praha

nyní: Nitra 15/6/50/10258 Komárno

dříve: Sendung 50 Kolli Bto kg 10258 abgesandt am 15/6 ab Komárno an Ihre Adresse per Motorloot Nitra.

nyní: 102506/15/6/10102 Russe

dříve: Waggon No 102506 umgeladen am 15/6 in Kahn No 10102 in Russe.

Tento způsob ukázal se průměrně aspoň $\sim 50\%$ úspornější než nejstručnější telegram, stylisovaný v jasné řeči. Není proto divu, že se o využití této soustavy živě zajímá polský spediční podnik pro styk se svými spojeními a že tato možnost, která je nejen jednoduchá, ale práci dokonce podstatně ulehčuje, bude dalekosáhle zhodnocena tak, jak si to zasluhuje. Podklady pro tento způsob avisování dostalo již přes 120 zahraničních firem, zejména speditérů, a ježto této soustavy budou používat všechna komoditní střediska Metransu, přejde tento způsob do všech podniků zahraničního obchodu.

Je jistě na místě povšimnout si, jak rychle ze skromných počátků se dopracovala naše kodostika pěkných výsledků. Je nutno náležitě ocenit, jak si nalezla svou vlastní, a to nejen novou, nýbrž i co nejšchudnější cestu a jak se dovedla i přizpůsobit situaci: zlepšenými metodami se pracovníci nejen nezatěžují, nýbrž naopak uvolňují, a to je jistě při dnešním množství úkolů věc níkoliv bezvýznamná. Leckdo po vylíčení téhoto úspěchů namítně, že to jsou možnosti dané speciálně jen ve spedici, kdežto v jeho oboru je to něco jiného, tam by to nešlo. Doufejme, že bude víc těch, kdož shledají, že u nich jsou ještě jiné možnosti, které nemá ani Metrans, ani Čechofracht, kde se mimochodem příšlo na uvedené možnosti teprve po několika letech neúsporné praxe. A do té doby, než objeví, jak na to, aby dosáhli tohoto dokonalejšího stupně, nechť používají výhodné k o m o d i t n í n o m e n k l a t u r y k o d o v é, a tam, kde to znamená přesvědčivé úspory nebo možnost uchování v důvěrnosti, zatím s t a n d a r d n í c h k o d ú — ale s vypracovanými dodatky, jimiž se kodování usnadní a finanční efekt podstatně zvýší! — nebo raději k o d ú s p e c i á l n í c h č i dokonce podnikových, pokud je v podniku zahraničního obchodu již vypracován.

SSSR a země lidové demokracie

SSSR

Na slavnostním zasedání moskevského sovětu na počest 35. výročí Velké říjnové socialistické revoluce, jehož se zúčastnil J. V. Stalin se svými nejbližšími spolupracovníky, promluvil náměstek předsedy Rady ministrů SSSR M. G. Pervuchin, který zejména uvedl:

Celá doba tří a půl desetiletí potvrdila a dokázala nepřemožitelnou životní sílu sovětského společenského a státního zřízení. Naše země nejen se cíti obstála v těžkých zkouškách Velké vlastenecké války, nýbrž i zachránila svět před hrůzou fašistického otroctví tím, že rozdrtila hitlerovskou armádu. Po válce obnovili sověští lidé v krátké době zničený průmysl, dopravu a zemědělství a zajistili ve všech odvětvích národního hospodářství značné překročení předválečné úrovně. S nesmírnou radostí přijali sověští lidé program komunistické výstavby, schválený XIX. sjezdem strany. Jsou pevně přesvědčeni, že se tento velkolepý program stane skutečností. Nás vítězný postup na cestě ke komunismu upevňuje den ze dne stále více síly a mezinárodní autoritu tábora demokracie a socialismu a inspiruje pracující všech zemí v jejich revolučním boji proti imperialismu. Mluvě o vnitřní situaci Sovětského svazu uvedl s. Pervuchin, že plán průmyslové výroby byl splněn za deset měsíců roku 1952 na více než 101%. Průměrné roční tempo přírůstku úhrnné průmyslové výroby za rok 1951 a 1952 bude činit více než 14% proti 12%, stanoveným pětiletým plánem. Sovětský velkoprůmysl vyrábí nyní každých devět dní tolik výrobků, kolik se vyrábělo v Rusku před Velkou říjnovou socialistickou revolucí za celý rok. Rychlým tempem roste v roce 1952 i výroba spotřebních předmětů. Za dva první roky nové pětiletky bude průměrný roční přírůstek výroby spotřebního zboží činit více než 13% proti 11%, stanoveným ve směrnících k pětiletému plánu. Letos dostane sovětské obyvatelstvo více průmyslových výrobků a potravin než v roce 1950: oděvů a 27% více, kožené obuví o 32%, masných a rybních výrobků o 31%, živočišných a rostlinných výrobků o 31% atd. V oblasti zemědělství bylo za minulé dva roky nové pětiletky dosaženo velkých úspěchů. Rozšířily se osevní plochy, zejména pšenice. Proti loňsku stoupla celková sklizeň bavlny, cukrovky, lnu, slunečnice a brambor. Bylo dosaženo nových úspěchů v rozvoji

živočišné výroby. Celkový stav všech druhů dopytka stoupal ve všech kategoriích hospodářství v období od července roku 1950 do července 1952 o 26,7 mil. kusů. Celková hrubá i tržní produkce živočišné výroby v SSSR je vyšší než před válkou. Ještě více se upevnila technická základna zemědělství tím, že došlo velké množství nových traktorů, automobilů a zemědělských strojů.

V uplynulých 35 letech nastaly v hospodářství a kultuře všech národů mnohonárodního Sovětského svazu obrovské změny. Velká říjnová socialistická revoluce vysvobodila porobené národy z politického, národnostního a hospodářského útisku. Hospodářsky a kulturně zůstalé národnostní oblasti se pod vedením komunistické strany přeměnily v kvetoucí kolchozní socialistické republiky.

Splnění plánu ve III. čtvrtletí 1952

Rozvoj průmyslu a zemědělství a zvýšení obratu zboží ve III. čtvrtletí 1952 jsou charakterisovány těmito údaji:

Čtvrtletní plán celkové výroby průmyslu byl splněn na 100,7%. Jednotlivá ministerstva splnila plán celkové průmyslové výroby takto:

ministerstvo:

hutnictví a železa	na 103,0%
hutnictví barevných kovů	na 99,9%
uhelného průmyslu	na 100,1%
naftového průmyslu	na 100,8%
pro elektrárny	na 100,1%
chemického průmyslu	na 101,0%
elektrotechnického průmyslu	na 102,9%
telekomunikačního průmyslu	na 101,0%
těžkého strojírenství	na 99,2%
automobil, a traktor, průmyslu	na 100,8%
pro výrobu obráběcích strojů	na 100,0%
strojírenství a výroby přístrojů	na 100,1%
pro výrobu stav. silnic, strojů	na 104,0%
pro výrobu dopravních strojů	na 93,0%
pro výrobu zeměděl. strojů	na 94,0%
průmyslu staveb. hmot SSSR	na 99,7%
dřevařského průmyslu SSSR	na 92,0%
papírenského a dřevozpracujícího průmyslu	na 104,0%
lehkého průmyslu	na 101,0%
rybářského průmyslu	na 95,0%
masného a mléčného průmyslu	na 100,2%
potravinářského průmyslu	na 105,0%
průmyslové podniky ministerstva bavlnářství	na 83,0%
průmyslové podniky ministerstva dopravy	na 102,0%
průmyslové podniky ministerstva zdravotnictví	na 103,0%
průmyslové podniky ministerstva kinematografie	na 107,0%
ministerstva místního průmyslu a ministerstva místního průmyslu paliv svazových republik	na 107,0%
výrobní družstevnictví	na 103,0%

Úhrnná výroba veškerého průmyslu SSSR se zvýšila v III. čtvrtletí 1952 ve srovnání s III. čtvrtletím 1951 o 11%. Produktivita práce dělníků v průmyslu vzrostla ve III. čtvrtletí 1952 proti III. čtvrtletí 1951 o 6%. Úkol snižování vlastních nákladů průmyslové výroby, stanovený pro III. čtvrtletí 1952, byl splněn.

Kolchozy, strojní a traktorové stanice a sovchozy úspěšně dokončují sklizeň. Roku 1952 činila celková sklizeň obilí 8 miliard pudů, t. j. byla o 600 milionů pudů vyšší než v minulém roce. Podle údajů hlavní státní inspekce pro stanovení hektarových výnosů při Radě ministrů SSSR bylo nejvyšší sklizně obilí dosaženo letos na Ukrajině, na Severním Kavkazu a na Krymu. Také v mnoha ostatních oblastech země byla sklizená bohatší úroda obilí než v minulém roce. Ve srovnání s rokem 1951 se zvýšila celková sklizeň lněného vlákna, slunečnic a brambor. Celková sklizeň surové bavlny a cukrovky převyšuje letos sklizeň z roku 1951. Letos se dále upevnila materiálně technická základna zemědělství a byla zvýšena úroveň mechanisace zemědělských prací v kolchozech a sovchozech. Strojní a traktorové stanice provedly v uplynulém období r. 1952 v kolchozech o 8% více zemědělských prací než za stejné období r. 1951. Obilovin bylo v kolchozech sklizeno kombajny o 15% více než v minulém roce.

V III. čtvrtletí 1952 se i nadále rozvíjel sovětský obchod. Obyvatelstvu bylo prodáno ve státních a družstevních obchodech o 10% zboží více než ve III. čtvrtletí 1951.

Čína

Průmyslová výroba převyšila letos nejvyšší předválečnou úroveň. V severovýchodní Číně, nejdůležitější čínské průmyslové oblasti, převyší objem průmyslové výroby koncem letošního roku o 10% nejvyšší úroveň z roku 1943. Produkce oceli, gumy, papíru a skla již nyní je vyšší než maximální výroba předválečná. Průmyslová výroba v severovýchodní Číně stoupala v roce 1951 o 35% ve srovnání s rokem 1950. Letos se tato úroveň proti roku 1951 zvýší o 41,5%. Dříve dovážela Čína celou řadu výrobků, na příklad přesné a velké stroje, elektrické zařízení a jiné. Nyní tyto předměty vyrábí sama. Od roku 1949 provádí ústřední lidová vláda politiku rozvoje těžkého průmyslu. V roce 1952 podíl strojírenského průmyslu na celkové výrobě severovýchodní Číny stoup-

ne na 12,5% proti 6,7% v roce 1943, kdy toto odvětví průmyslové výroby dosáhlo nejvyšší produkce. Rozsah investičních staveb se proti loňsku zvýšil o 125%.

Čínské zemědělství je rovněž na výstupu, jak o tom svědčí zpráva listu Czenfenžibao o rozvoji zemědělské výroby ve východní Číně. Podle předběžných odhadů byla sklizeň obilí o 13% vyšší než před válkou a bavlny o 77%. Značných úspěchů bylo dosaženo v chovu dobytka. Počet rohatého dobytka se od roku 1949 zvětšil o 2 miliony kusů, počet vepřů vzrostl o 8 mil. kusů, čímž byla předválečná úroveň překonána o 23%. Důležitý podíl na tomto rozvoji mají zemědělská družstva a pomocné pracovní skupiny.

Východní Čína má 2,9 mil. pracovních skupin a 367 výrobních družstev. Kromě toho je ve Východní Číně 9 velkých úplně mechanizovaných státních statků a více než 1.000 menších statků a pokusných stanic. Celkem je v Číně asi 6 mil. pomocných pracovních skupin a asi 3 000 zemědělských družstev s 35 mil. členů.

*

V Pekingu byla podepsána obchodní dohoda s Ceylonem, podle níž dodá čínská vláda Ceylonu 80 000 tun rýže. Je to první obchodní dohoda, sjednaná mezi Čínskou lidovou republikou a zemí východní Asie.

S Indií byla podepsána obchodní dohoda, podle níž dodá Čína Indii 50 000 tun rýže. Podle dohody z května 1952 dodala Čína Indii 100 000 tun rýže.

Polsko

Při volbách do Sejmu, které se konaly na základě nové ústavy, bylo odevzdáno pro kandidátku Národní fronty, vedenou presidentem Polské lidové republiky Bierutem, 15.459 849 hlasů, to je 99,8% všech odevzdávaných hlasů. Účast voličů byla vysoká a činila 95,03%.

*

Předběžné údaje o připravovaném pětiletém plánu hospodářského rozvoje 1956-1960 ukazují na všeobecný rozvoj Polska. Uskutečnění nového pětiletého plánu bude znamenat více než 10násobný vzrůst průmyslové výroby ve srovnání s předválečnou dobou. Prudký výstup průmyslové výroby se bude opírat především o další výstavbu těžkého průmyslu v čele s hutnictvím, energetikou a strojírenstvím, o stavbu nových průmyslových středisk a oblastí a o vytvoření nových průmyslových odvětví. V rámci nového pětiletého plánu dojde také k

přeměně přírodních podmínek na značné velkých plochách orné půdy. Téměř přes 700 000 ha bude zcela zajištěno před povodněmi. V nové pětiletce skončí obnova Varšavy, Gdánska a Štětína.

Dne 8. října 1952 byla v Teheránu podepsána polsko-iránská obchodní a platební dohoda, určující vzájemnou výměnu zboží asi za 22 mil. rublů.

V Paříži byla dne 13. října 1952 podepsána nová obchodní dohoda s Francií, která platí do 1. července roku 1953. Dohoda o zboží určuje výměnu zboží za 7 miliard frs oběma směry.

Polsko - švédská obchodní dohoda byla prodloužena do 1. března 1953. Masse de manoeuvre zvýšena o 15 mil. na 40 mil. šv. kr. Švédsko bylo zprostěno povinnosti platit část dodávek polského uhlí v librách.

Mezi zástupci polské obchodní komory a zástupci řecké obchodní komory byla sjednána dohoda, určující vzájemnou výměnu zboží za 4 mil. \$. Jednání bylo zahájeno v Ženevě pod záštitou Hospodářské komise OSN pro Evropu. Dohoda platí rok a Řecko dodá podle ní Polsku zejména tabák, čerstvé a sušené ovocie, olivový olej, kůže, železnou rudu, bavlněnou přízi a rýži. Polsko vyveze do Řecka cukr, dříví, vejce, dobytek, papír a stroje.

Maďarsko

Ve III. čtvrtletí 1952 byl splněn plán na 100,1%. Proti stejnemu období loňského roku se zvýšila celková produkce o 24,3% a produkce těžkého průmyslu o 31%. Ve srovnání s III. čtvrtletím 1951 činila produkce (v procentech):

uhlf	129
litiny	126,2
soustruhů	124,7
nákladních vozů	145
cihel	124,2

S Holandskem byla sjednána obchodní dohoda, která platí od 1. října 1952 do 1. října 1953. Dohoda určuje vzájemnou výměnu zboží v částce asi 20 mil. hfl. Holandsko dodá mimo jiné semena, rayonovou přízi a hadry. Maďarsko pokrmové oleje, jatečné koně, součásti velocipedů, stroje a jiné.

S Indonésií byla podepsána obchodní dohoda, která určuje výměnu zboží v částce 44 mil. hfl. Maďarsko dodá zejména potištěné bavlněné tkaniny, rozhlasové přístroje, velocipedy, motocykly, chemické výrobky a zemědělské stroje. Indonesie vyveze do Maďarska

zejména kaučuk, cín, kopru, čaj a koření.

Rumunsko

Plán celkové průmyslové výroby v III. čtvrtletí 1952 byl splněn na 100,3%. Podle ministerstev a ústředních hospodářských organizací byl plán celkové produkce splněn takto (v %):

ministerstvo	elektrické energie a elektrotechnického průmyslu	110,5
	naftového průmyslu a přírodn. plynu	102,3
	uhelného průmyslu	97,5
	hutního průmyslu	101,6
generální ředitelství dolů a hutí		
barevných kovů		105,2
chemického průmyslu		106,1
staveb a stavebního průmyslu		105,7
lesního hospodářství		110,3
drevářského, papírenského a celulosního průmyslu		115,2
lehkého průmyslu		101,5
potravnářského průmyslu		96,5
masa, ryb a mléčného průmyslu		72,6
komunálního hospodářství a místního průmyslu		93,6
dopravy		118,4
průmyslové podniky ministerstva zdravotnictví		102,1
průmyslové podniky ministerstva zahraničního obchodu		102,3
průmyslové podniky ministerstva zemědělství		106,4
průmyslové podniky generálního ředitelství vydavatelství, polygrafického průmyslu, prodeje knih a tisku		126,4
Ústřední svaz remeslnických družstev		101,6

V III. čtvrtletí bylo na d plán vytěženo velké množství surové nafty, přírodního plynu, železné rudy a vyrobeno ocelových rour, parních kotlů, spalovacích motorů (typ Diesel), elektrických motorů, transformátorů, obráběcích strojů, kulíčkových ložisek, zemědělských traktorů, mlátiček, řeziva, celulosy, papíru, vlněných tkanin, chleba, těstovin, mydla a jiných výrobků. Plán nebyl splněn v téžebě uhlí, ve výrobě cementu, cihel a mléčných výrobků, ačkoli jich bylo vyrobeno více než ve III. čtvrtletí roku 1951.

Celková průmyslová výroba vzrostla proti stejnemu období roku 1951 o 25,1%. Produktivita práce v průmyslu se zvýšila o 12%. Počet dělníků stouplo o 79 600.

Socialistický sektor v zemědělství dosáhl vyšších sklizňových výnosů než samostatná hospodářství. Tak státní statky sklidily o 20,7% více pšenice z hektaru a u ovsa o 18,8% více. Koncem III. čtvrtletí 1952 bylo v Rumunsku 1 380 družstev typu TOZ, v nichž bylo sdruženo 55 750 rodin.

Plán dopravy zboží byl splněn na 105,4%. Proti III. čtvrtletí 1951 dosáhla rumunská doprava stavu 120%.

Socialistický maloobchod prodal ve III. čtvrtletí 1952 proti I. čtvrtletí

roku 1952, kdy byla provedena ménová reforma, o 27,9% zboží více.

Rozsah investičních prací se zvýšil i v III. čtvrtletí 1952 a dosáhl proti stejnemu období 1951 stavu 128,6%. Do provozu byly uvedeny četné velké továrny a závody, jakož i důležité tepelné elektrárny. Provoz zahájily: tepelná elektrárna »Gheorghe Gheorghiu-Dej« v Doicesti, tepelná elektrárna »Ovidiu II«, chemická továrna na využití zemního plynu »B. H. Berea«, závod na elektrody a brusné kameny »Carbochim«, továrna na výrobu tříslavin »Argesul«, koksová baterie, Siemens-martinská pec, flotační zařízení na koncentraci rud a jiné. Byla také zvýšena výrobní kapacita četných hutních, textilních a potravinářských závodů.

Albánie

Ve III. čtvrtletí 1952 byl plán průmyslové výroby splněn na 102%. Celková průmyslová výroba stoupala ve srovnání se stejným obdobím 1951 o 50%. V zemědělství byl plán splněn takto: u pšenice na 102%, u žita na 110%, u ječmene na 114%.

Úspěšně se provádí zákon o vytvoření státních pracovních záloh. Ředitelství pracovních záloh při Radě ministrů již zorganisovalo 12 závodních a odborných škol pro 2 060 žáků. Do konce letošního roku budou otevřeny další tři školy. Ve školách bylo dosud připraveno na 250 mladých kvalifikovaných dělníků různých odvětví, zámečníků, mechaniků, soustružníků, elektrikářů, zedníků, sbíječů a jiných. Ve IV. čtvrtletí vyjde ze školy 600 osob. Ve všech odborných

školách a továrních učilištích byly založeny učební dílny, vybavené novými soustruhami, revolverovými soustruhami, vrtačkami a jinými stroji. V roce 1953 se plánuje příprava nových kádrů, jako strojních zámečníků, nástrojařů a jiných. Ve roce 1953 vyjde z odborných a továrních škol čtyřikrát více kvalifikovaných dělníků než v roce 1952.

Německá demokratická republika

Ve III. čtvrtletí 1952 byl plán celkové výroby splněn na 102%. Ve srovnání se stejným obdobím 1951 se výroba zvýšila o 18%. Produktivita práce stoupala proti loňsku o 15,6%. Energetický průmysl splnil plán na 102%, rudný průmysl na 103% a lehký průmysl na 105 procent.

Obraty obchodu Německé demokratické republiky v roce 1951 vzrostly o 60% a převýšily více než 10krát úroveň z roku 1946. Obraty zahraničního obchodu ve II. čtvrtletí 1952 se zvýšily ve srovnání se stejným obdobím roku 1951 o 24%, při čemž vývoz vzrostl o 22% a dovoz o 25%. Tři čtvrtiny obratu zahraničního obchodu NDR připadají na Sovětský svaz, evropské země lidové demokracie a na Čínskou lidovou republiku. Zvláště velký význam pro úspěšné rozvíjení hospodářství Německé demokratické republiky má dlouhodobá dohoda se Sovětským svazem na leta 1952-1955 o vzájemných dodávkách výrobků, podepsaná 27. září 1951. Německá demokratická republika sjednala obchodní dohody na rok 1952 se všemi zeměmi lidové demokracie.

Kapitalistické země

Pomoc hospodářsky málo vyvinutým zemím

Druhý výbor Valného shromáždění OSN (hospodářský a finanční) projednával otázku hospodářského rozvoje málo vyvinutých zemí. K této otázce promluvil zástupce Sovětského svazu A. A. Grómyko, který ve svém obširném projevu zejména uvedl, že Spojený národům se dosud nepodařilo dosáhnout jakéhokoli reálného pokroku, pokud jde o poskytování skutečné pomoci hospodářsky málo vyvinutým zemím. Jednou z příčin, že zdravící většina obyvatelstva málo vyvinutých zemí byla krajně zláděna je okolnost, že v těchto zemích je feudální a polofeudální soustava

vlastnictví půdy, na jejímž základě je většina půdy soustředěna v rukou velkých latifundistů a cizích monopolů. Zástupci Spojených států vystupují často v OSN s chvástavými tvrzeními, jimiž chtějí líbit USA jako iniciátora pozemkových reforem v málo vyvinutých zemích. Ve skutečnosti prohlášení amerických zástupců v OSN a jejich návrhy nemají za účel hájit zájmy rolnictva málo vyvinutých zemí, nýbrž uchovat takový stav agrárních vztahů v těchto zemích, které by uspokojovaly zájmy velkých latifundistů, kapitalistické špičky rolnictva a cizích monopolů.

Spojené státy a řada jiných vyspělých kapitalistických států se snaží o to, aby málo vyvinuté země zůstaly je-

jich surovinovými přívěsky a odbytovými trhy pro jejich zboží na úkor zákonním národním zájmům málo využitých zemí. Kapitalistické státy se snaží podporit hospodářství těchto zemí svým agresivním válečným plánům jednak po linii získávání různých surovin, jednak omezováním jejich zahraničního obchodu. Poskytování amerických úvěrů, právě tak jako poskytování různých jiných druhů technické a hospodářské »pomoci«, jakož i investování kapitálu do málo využitých zemí, je bez výjimky doprovázeno požadavky politických, hospodářských a vojenských výsad, což je v hrubém rozporu se zásadou svrchovanosti a národní nezávislosti. Americké monopoly pronikají stále hlouběji do hospodářství koloniálních a závislých zemí a vytlačují odtud své anglické, francouzské a jiné konkurenční. Fakta ukazují, že se soustavně stupňuje pronikání amerického kapitálu do Indie a některých jiných zemí, které dosud byly ve sféře anglického vlivu. Monopoly USA vtrhly na území Habeše, Saudské Arábie a jiných arabských států, hospodaří na území Iráku, Sýrie, o latinskoamerických zemích ani nemluvě. Hospodářství málo využitých zemí je postupně stále více podřizováno cizí kontrole, zejména americkým monopolům.

Je všeobecně známo, že na příklad sedm největších naftových společností, z nichž je pět amerických a dvě anglo-holandské, kontroluje přímo nebo nepřímo většinu výroby nafty v kapitalistických zemích Blízkého a Středního Východu a Latinské Ameriky. V roce 1949 připadalo na těchto sedm největších společností více než polovina světové těžby surové nafty (bez SSSR a východoevropských zemí), asi 99% těžby nafty na východní polokouli a téměř 45% na západní polokouli. Koloniální mocnosti vykořisťují průmyslově málo využité země také tím, že určují politiku cen. V tomto směru udávají tón Spojené státy, které prodávají své zboží za maximální ceny a nakupují produkty málo využitých zemí za mimořádně nízké ceny. Západoevropské země využívají 74 procent svého exportu právě na trhy málo využitých zemí. Spojené státy tam využívají 44% svého exportu. Praxe ukazuje, že v obchodních stytcích mezi velkými koloniálními mocnostmi a málo využitými zeměmi není ani náznakу zachování zásady rovnosti a vzájemného respektování zájmů.

Sovětský svaz jako dříve trvá i nyní na tom, aby hospodářské a obchodní styky s málo využitými zeměmi při-

spívaly k rozvoji jejich národního průmyslu, zemědělství a dopravy. Obchod a spolupráce v oblasti hospodářské, technické a kulturní, jak jsou nyní uskutečňovány mezi Sovětským svazem a evropskými lidově demokratickými zeměmi, mezi Sovětským svazem a Čínskou lidovou republikou, jsou založeny na zásadě rovnosti a vzájemného respektování zájmů a přispívají k neustálemu vzestupu hospodářství těchto států.

Sovětský svaz ukázal činy, že je připraven rozvíjet své obchodní vztahy s málo využitými zeměmi, že je ochoten dodávat jim zařízení, různé stroje a jiné předměty, které tyto země potřebují k rozvoji svého hospodářství.

V Hospodářském a finančním výboru OSN promluvil 24. října 1952 československý delegát Čech o otázce pomoci tak zvaným nevyužitým zemím. Uvedl, že hospodářská struktura nevyužitých zemí se vyznačuje především jednostranným rázem jejich výroby, omezené převážně na produkci surovin pro jiné země a že tento rys se ještě stupňuje při vývozu. Finanční kapacita těchto zemí, a zejména jejich schopnost opatřit si devisy na nákup strojů, zařízení a všeho, co potřebují pro svůj život a rozvoj, závisí na tom, zda a jak prodají své suroviny. Většina surovin, a to právě těch, které jsou předmětem světového obchodu, jako petrolej, měď, cín, kaučuk a jiné, jsou v rukou cizích monopolů. Pro posouzení kořistnického charakteru monopolů je zajímavé porovnat poplatnost takto vykořisťovaných zemí a národní důchod jejich obyvatelstva. Podle údajů, uvedených v publikaci OSN, odvádí Severní Rhodesie ročně 27% svého čistého národního produktu Velké Británii, to je britským a americkým monopolům, vlastnícům severorhodeské doly na měď. Domorodý obyvatel Rhodesie má průměrný důchod 5 £ ročně. Venecuela odvádí ročně americkým naftovým monopolům na 17% čistého národního produktu. Zisky petrolejářských monopolů vzrostly z 487 mil. \$ v roce 1949 na 741 mil. \$ v roce 1951, a připočtou-li se k nim zisky rafinerií, dopravy a distribuce, činí v roce 1951 na 1 miliardu \$. Kořistnické cizí monopolů působí hospodářství nevyužitých zemí úžasné škody a katastrofálně ovlivňuje stav jejich platebních bilancí.

Československý delegát se pak zabýval otázkou pozemkové reformy. V 54 zemích, v nichž byla provedena anulta OSN, je více než 700 mil. ha neobdělá-

né orné půdy. Světová otázka výživy a zájmy bezzemků, malých a středních rolníků, byly v resolucích Hospodářské a sociální rady i Valného shromáždění navenek promítány v okázalých doporučených vhodných pozemkových reforem, ve skutečnosti všude tam, kde se pod vedením imperialistů provádely pozemkové reformy, dosáhlo se nejvíce úrodné půdy velkostatkářům, jako tomu bylo na příklad v kuomintanské Číně. Naproti tomu pozemková reforma, schválená ústřední lidovou vládou Čínské lidové republiky, znamenala základní změnu ekonomických vztahů na čínském venkově. Obrovská masa chudých bezzemků dosáhla půdu, vrstva středních rolníků v okresech, kde reforma byla již provedena, dosahuje 50–80 i více procent. V četných zemích, opletených sítěmi amerického imperialismu, je situace v různých obměnách vyznačena existencí milionů bezzemků a velkostatkářských majetků, ležících ladem. Československá delegace je nutena zdůraznit vzhledem na tyto skutečnosti, že není podstatné náděje, že otázka bude od základů vyřešena, dokud se bude pokračovat v koncentraci půdy v rukou latifundistů a velkostatkářů a dokud zahraniční monopoly budou zbavovat drobné a střední rolníky půdy, dokud se budou imperialisté vmešovat do vnitropolitických záležitostí jednotlivých států, nutit je k zvyšování daňového břemene z vojenských rozpočtů na úkor částeck, určených pro zemědělství.

GATT

Sedmé zasedání zástupců 34 členských států Všeobecné dohody o obchodu a clech (GATT), které se koná v Ženevě, podává přesvědčivé důkazy o správnosti stalinské these o vznrůstajících rozporech mezi kapitalistickými zeměmi. Dne 28. října bylo zahájeno projednávání holandské stížnosti na Spojené státy americké, které vůči ostatním kapitalistickým zemím hlásají svobodu obchodu, aby pod tímto pláštíkem uchvatily jejich trhy a surovinové zdroje. Samy se však touto zásadou neřídí a brání se soutěži cizích výrobků všemi prostředky, i nezákonými. Podnětem ke stížnosti na USA je americký zákon z roku 1951, kterým byl zastaven dovoz másla, sýru a jiných zemědělských výrobků pod záminkou, že prý to vyžaduje obrana USA. Kritika, kterou provedlo 12 delegátů, byla neobvykle ostrá. Holandský delegát Blankenstein odsoudil nezákoný postup USA a žádal, aby jeho

zemí bylo povoleno jako retorsní opatření omezení dovozu americké pšeničné mouky. Novozálandský delegát Press uvedl, že jeho země je americkými restrikcemi poškozována ročně o několik milionů dolarů, a to v době, kdy celá britská říše trpí dolarovým deficitem. Velmi otevřeně kritisoval USA dánský delegát Seidenfaden, jehož země je poškozena zákazem dovozu plísňových sýrů a másla. Rekl, že USA svým postupem samy podkopávají důvěru veřejného mínění v pravdivost hesel a cílů, hlásaných Amerikou. Italický delegát Di Nola prohlásil, že americký postup vyvolal ztrátu důvěry, která nebude snadno opět získána. Nezákonost amerického postupu odsoudili dále zástupci Norska, Indie, Pakistánu, Jihoafrické unie. Ani zástupce Kuby nemohl popřít, že americké porušování mezinárodních závazků má špatný vliv na budoucnost Všeobecné dohody o obchodu a clech. Delegát V. Britanie Leckie uvedl, že vlády budou těžko moci přesvědčit své vývoze, aby usilovali o americký trh za účelem dosažení dolarové rovnováhy, když se zdá, že USA přes svá různá prohlášení ve skutečnosti si tento výsledek nepřejí a zabrání mu vždy, kdykoli usilí evropských zemí by mohlo mít úspěch.

Ceskoslovenský delegát Dr. K. V. Svec připomněl, že Spojeným státem americkým nelze být trpěno svévolné porušování mezinárodních závazků. Československo varovalo ostatní země před americkými nezákonostmi, uplatňovanými v první řadě proti Československu, jakož i proti SSSR a ostatním zemím mírového tábora. Situace, v níž se kapitalistické země dnes ocely, je pouze jedním článkem celého řetězu nezákoných opatření USA, která dokazují, že USA nehdodlájí dodržovat mezinárodní závazky, nýbrž svou politikou pod různými záminkami sledují cíl, aby rozbily mezinárodní světovou spolupráci na hospodářském poli.

Proti americké celní politice, porušující základní ustanovení Všeobecné dohody o clech a obchodu, protestovali také zástupci Řecka a Turecka. Obě země byly postiženy zvýšením ochranného clana dovážené sušené fíky a subvencí americkým producentům rozinek takzvaných sultánek, která jednak znemožňuje jakýkoliv vývoz řeckých rozinek do Spojených států, jednak vytlačuje řecké zboží z ostatních světových trhů. Američané již před tím zasadili smrtelnou ránu řeckému vývozu tabáku do západního Německa.

Evropská platební unie

Hlavním dlužníkem Evropské platební unie v říjnu byla Francie se 42 mil. jednotek (\$), čímž její celkové passivní saldo se zvýšilo na 517,3 mil. jednotek, takže dosahuje téměř částky francouzské kvoty, která činí 520 mil. Dalšími dlužníky byly Belgie se 4,5 mil., západní Německo se 6,6 mil., Holandsko 0,8 mil., Itálie 21,4 mil., Portugalsko 4,7 mil., Švédsko 10,2 mil., Norsko 0,1 mil., Dánsko 7,2 mil., Rakousko 0,8 mil. a Turecko 3,4 mil. Věřitelskými zeměmi byly v říjnu Anglie s 95,7 mil., Švýcarsko s 3,1 mil. a Rakousko s 3 mil.

Spojené státy

V presidentských volbách zvítězil kandidát republikánské strany Eisenhower nad demokratem Stevensonem hlavně svým slibem, že se přičiní o skončení americké agrese v Koreji. Eisenhowera slib byl pouze volebním manévrém. Kapitalistické kruhy, jejichž mluvčím je Eisenhower, stejně jako Stevenson, očekávají, že USA rozšíří své zbrojení, které je pro americké monopoly zdrojem obrovských zisků. Do sněmovny representantů bylo dosud zvoleno 221 republikánů a 210 demokratů, v senátě je 48 republikánů a 47 demokratů.

Sociální neklid v USA trvá. Koncem října stávkovalo 350 000 horníků hnědouhelných dolů, počátkem listopadu vstoupili do stávky mechanici leteckých linek, kteří se již rok domáhají úpravy svých platů. V říjnu bylo podle úředních statistik 1,3 mil. osob nezaměstnaných. Toto číslo nevystihuje skutečný stav nezaměstnanosti, protože v USA se za nezaměstnané považují pouze ti, kdož jsou zaregistrováni jako uchazeči o práci. Zaměstnaných bylo 61,8 mil. osob.

Nedostatek oceli, způsobený 53denní stávkou 650 000 ocelářských dělníků, je tak velký, že Národní úřad pro výrobu byl nucen zavést přídely oceli pro stavbu kulturních a obchodních objektů.

*

Zahraniční obchod vykázal v srpnu ve srovnání s červencem tyto obraty (v mil. \$):

	dovoz	vývoz
srpen	817	1 070
červenec	836	1 012

V září vývezly USA zboží za 1,225 mil. \$. Vývoz má klesající tendenci, neboť letos v srpnu se proti stejnemu mě-

síci loňského roku zmenšil o 198,9 mil. \$ a proti průměru z I. poloviny letošního roku poklesl o 20%. Očekává se další pokles vývozu, zejména pokud jde o zemědělské produkty, u nichž se pokles exportu v roce 1952/53 odhaduje na 20 procent.

V I. pololetí 1952 byly hlavními dodavateli USA země Latinské Ameriky, jejichž podíl na celkovém americkém dovozu činí 33%. Na druhém místě je Kanada s 21,4% a na třetím Evropa s 18,2%. Ve vývozu je na prvním místě západní Evropa s 32,9% podílu na celkovém vývozu USA, což je důkazem vysokého stupně závislosti západoevropských zemí na USA. Na druhém místě je Latinská Amerika s 25,1% a na třetím Kanada s 18,6%.

*

Vláda USA poskytla Indii půjčku 38,3 mil. \$ podle dohody o »technické spolupráci«. Úvěru bude použito na financování indického dovozu železa, oceli a hnojiv a na provedení několika zemědělských projektů.

Velká Britannie

Postupující krise v anglickém hospodářství se projevuje především poklesem výroby, který činí podle bývalého ministra obchodu H. Wilsona ve srovnání s loňským rokem asi 10%. Pokles je zvláště zřetelný v důležitém odvětví anglické průmyslové výroby, ve stavbě lodí, kde k 30. září 1952 bylo rozestaveno 266.355 tun lodního prostoru proti 405 000 tunám ke stejnemu datu loňského roku. Stoupá počet nezaměstnaných, jichž bylo ke dni 13. října 1952 podle úředních statistik 397 tisíc 900, což je o 8 360 osob více než ke dni 13. září 1952. Vnitřní i zahraniční dluh Anglie stoupal na 25,9 miliardy £, kupní síla libry poklesla ve 12 měsících do konce září 1952 o 1 sh 3 d. Naproti tomu zisky 3 099 společností, včetně dolů a naftových společností, stoupaly za 10 měsíců 1952 na 1 815 mil. £ proti 1 634 mil. £ za stejnou dobu minulého roku.

Churchillova vláda předložila sněmovně návrh o denacionalizaci ocelářského a železářského průmyslu, který zrušuje zákon o znárodnění tohoto průmyslového odvětví, vydaný v roce 1945. Podle návrhu má být rozpuštěna ocelářská a železářská společnost, která byla zřízena k provedení znárodnění, a na její místo má nastoupit úřad pro ocel a železo, pověřený řízením oceláren a železáren a jejich převedením do soukromého vlastnictví.

V lednu 1953 bude na londýnské burze kovů zahájeno volné obchodování se zinkem. Kromě toho budou obnoveny termínové obchody s vlnou.

*
V říjnu zaznamenal britský zahraniční obchod tyto obraty (v mil. £):

	dovoz	vývoz	bilance
říjen	266,9	230,6	— 36,3
září	238,3	194,7	— 43,6
I.—X. 52	2 956,5	2 266,6	— 689,9
I.—X. 51	3 277,7	2 239,4	— 1 038,3

V III. čtvrtletí 1952 klesly obraty britského zahraničního obchodu, a to jak v dovozu, tak i ve vývozu. Proti průměru z roku 1951 činí pokles dovozu 6%, u vývozu 5%. V dovozu poklesl zejména import potravin, nápojů a tabáku o 8% ve srovnání s rokem 1951, surovin o 6%, hotových výrobků o 7%. Ve vývozu klesly textile, jejichž export v období leden/září 1952 je ve srovnání se stejnou dobou roku 1951 menší o 25%. Vývoz hotových výrobků, především strojů, byl ve III. čtvrtletí o 17% menší než v I. polovině 1952.

Sovětský svaz dodá Anglii 200 000 tun krmného obilí. Pro rozvíjení obchodu s Východem byla založena za předsudnictví lorda Boyd Orra, který vedl anglickou delegaci na Mezinárodní hospodářské konferenci v Moskvě, s polečností, jejímž prvním úkolem je umožnit obchody, sjednané na konferenci. Anglie dovezla z východní Evropy v roce 1951 potravin, dříví, kůží, papíru, tuků a jiného zboží za 95 mil. £ a vyzvedla tam zboží za 40 mil. £. Letošní dovoz se odhaduje na 72,2 mil. £ a vývoz na 66,6 mil. £. Významný východoevropských zemí pro anglický zahraniční obchod vyplývá i z projevu ministra financí Butlera, který zdůraznil, že je nutné, aby anglický vývoz se zvýšil vzhledem na soutěž západoněmeckých a japonských firem. Dále uvedl, že trh ovládají opět kupující a že boj o světový obchod znova vzplanul.

Francie

Zahraniční obchod Francie vyzkouval v říjnu a za 10 měsíců 1952 v příslušném porovnání tyto obraty (v mil. frs):

	dovoz	vývoz	bilance
říjen 1952	115 183	120 309	+ 5 126
září 1952	112 723	106 820	— 5 903
říjen 1951	138 608	128 530	— 10 078
I.—X. 1952	1 344 923	1 164 449	— 180 474
I.—X. 1951	1 307 629	1 215 964	— 91 655

Z uvedených čísel dovozu připadalo v říjnu na cizinu (mimo francouzské zámořské oblasti) 85 613 (loni 84 200)

mil. frs a u vývozu 70 431 (62 800 mil. frs).

Celkový vývoz, který v září klesl na nejnižší úroveň letošního roku, v říjnu poněkud stoupal, takže bilance vykazovala aktivum; obchod s cizinou byl však nadále pasivní částkou 15 miliard frs. Zvýšení vývozu v říjnu proti září se vysvětuje tím, že vývozcům byly poskytovány vládní podpory, jakož i nesnázemi odbytu některých druhů zboží na vnitřním trhu.

V bilanci za 10 měsíců letošního roku se projevuje oproti téže době loni vzestup dovozu, i když dovoz byl značně brzděn odvoláním liberalisace a zastřením předpisů; u vývozu je patrný podstatný pokles, který obráží, zastřený konkurenční boj mezi kapitalisty na světových trzích a odbytové poříze. Deficit obchodní bilance za 10 měsíců 1952 se proti téže době loni zdvojnásobil a dosáhl 180 miliard frs čili více než ½ miliardy dolarů. Nejtěživější pro Francii je zadluženost v dolarové oblasti. Ale i deficit vůči zemím EPU se v září zvýšil přibližně o 50 mil. \$ a dosáhl 517 mil. \$. Dovoz z dolarové oblasti je kryt vývozem asi z jedné třetiny, dovoz z librové na 34%. Kritický stav se projevuje právě ve styku s těmito dvěma oblastmi, které jsou největšími dodavateli Francie.

Italie

Zahraniční obchod Italie za prvních 9 měsíců vyzkouval tyto obraty (v miliardách litrů):

	dovoz	vývoz	bilance
I.—IX. 1952	967,2	567,3	— 399,9

Proti téže době loni byl dovoz o 7,2% vyšší, vývoz o 14,4% nižší, takže pasivum obchodní bilance vzrostlo o 66,6%.

Švýcarsko

Zahraniční obchod Švýcarska vyzkouval za prvních 9 měsíců 1952 ve srovnání s toužebou dobou loni a v roce 1950 tyto obraty (v mil. šv. frs):

	dovoz	vývoz	bilance
1952	3 941,9	3 389,8	— 552,1
1951	4 167,2	3 409,8	— 1 057,4
1950	3 926,9	2 643,1	— 383,9

Svýcarský dovoz za prvních 9 měsíců 1952 klesl proti téže době loni o 12% čili o 585 mil. šv. frs, zatímco vývoz klesl o 5%. Snížením dovozu klesl deficit obchodní bilance na polovinu.

Nejvíce klesl dovoz hotových výrobků (ze 1712,5 na 1482,2 mil.) a dovoz surovin (ze 1737,5 na 1592,7 mil.), což svěd-

čí jednak o snížené spotřebě na švýcarském trhu, jednak o menší potřebě surovin stagnujícího švýcarského průmyslu. U vývozu, který vykazuje trvale klesající tendenci je charakteristické, že zatím co letos proti loňsku stoupil poněkud vývoz potravin a surovin, klesl vývoz hotových průmyslových výrobků, které představují více než 85% švýcarského vývozu. Odbytové nesnáze se projevily zejména v oboru textilním (bavlněné tkaniny, krajky, hedvábné příze a látky, vlněné příze a látky, konfekce), obuvním, kovodělném (aluminium), chemickém a farmaceutickém (léky, parfumerie, různé chemikálie pro průmyslovou spotřebu, anilinová barviva).

Nejdůležitějšími dodavateli a odběrateli Švýcarska v prvních 9 měsících 1952 a 1951 byly tyto země (v mil. šv. frs.):

	Dodavatelé 1951	Odběratelé 1952	Dodavatelé 1951	Odběratelé 1952
Německo	662,7	720,2	325,0	336,4
Rakousko	76,7	72,2	90,4	79,2
Francie	481,0	381,1	276,2	240,0
Italie	290,0	287,8	252,4	293,1
Belgie	321,7	234,3	206,0	189,8
Holandsko	144,0	178,8	137,3	116,5
V. Britannie	310,7	254,4	152,4	166,8
Španělsko	37,4	36,6	48,5	62,7
Dánsko	35,5	40,8	48,3	62,0
Svědsko	85,5	89,4	112,3	112,1
Finsko	27,9	38,0	16,4	25,7
Egypt	24,7	29,0	24,0	33,2
Indie	28,7	15,8	68,2	63,8
Cína	45,2	26,4	82,0	50,0
Kanada	98,9	156,5	53,4	55,5
USA	719,4	670,0	424,1	481,0
Mexiko	33,0	15,8	36,2	49,0
Brazílie	69,3	40,8	144,4	119,3
Argentína	67,0	23,1	73,8	67,8

Největšími dodavateli byly západní Německo, USA a Francie; největšími odběrateli USA, západní Německo a Italie.

Obraty zahraničního obchodu za říjen a za prvních 10 měsíců letos a loni byly tyto (v mil. šv. frs.):

	dovoz	vývoz	bilance
říjen 52	413,6	460,3	+ 46,7
říjen 51	488,3	434,3	- 54,1
I.-X. 52	4 355,5	3 850,1	- 505,4
I.-X. 51	4 955,5	3 843,9	- 2 111,6

Z přehledu vyplývá, že v říjnu překročil vývoz dovozní hodnotu, takže bilance byla po prvé letos aktivní. Za prvních 10 měsíců letošního roku činí však pasivum přes půl miliardy šv. frs, přesto, že dovoz byl podstatně zredukován. Číslice vývozu svědčí o stagnaci a obtížích při odbytu na zahraničních trzích.

Mezi Švýcarskem a Francií byla podepsána nová obchodní dohoda, která má přivést obchodní styky mezi oběma

zeměmi do normálních kolejí. Jak známo byla výměna od jara letošního roku na mrtvém bodě a uskutečňovala se jen velmi omezeně na základě takzvaného vivendi podle systému kontingenčního. Vzájemný obchod byl brzděn splnitími finančními otázkami. Vzhledem k tomu, že finanční otázky byly částečně vyřešeny tím, že Švýcarsko poskytne Francii prostřednictvím EPU úvěr ve výši 100 mil. šv. frs, očekává se, že kontingenty stanovené v nové dohodě nezůstanou nevyužity. Kromě kontingenčních převedených ze staré dohody byly stanoveny nové kontingenty, zejména na 225 000 tun uhlí a 70 000 tun hutních výrobků pro dovoz z Francie a na sušené mléko, tvrdé sýry, chemikálie, barviva, obráběcí stroje a hodinářské výrobky pro vývoz do Francie. Také platební dohoda z roku 1945 má být na hrazena novou dohodou se zřetelem na platební systém EPU.

Švédsko byla uzavřena nová dohoda, která platí od 1. prosince 1952 na 1 rok a předpokládá výměnu zboží v hodnotě 50 mil. šv. frs. Švýcarsko bude vyvážet do Finska zejména stroje, přístroje a nástroje, textilie, hodinky, barviva a léky. Finsko vyveze do Švýcarska dříví na papír, celulosu a jiné suroviny.

Dovoz automobilů do Švýcarska v III. čtvrtletí 1952 dosáhl 7 460 jednotek (loni v téže době 7 210) v hodnotě 50,62 (44,99) mil. šv. frs. Za prvních 9 měsíců 1952 dovezlo Švýcarsko 27 210 vozů (loni 28 475) v hodnotě 172,82 (162,18) mil. šv. frs. Více než třetina dovezených vozů byla ze západní Německa (11 374). Velká Britannie dodala 5 021 vozů, USA 4 257 a Francie 3 631 vozů. Dovoz amerických a francouzských vozů podstatně klesl v porovnání s loňským rokem, dovoz německých a anglických vozů stoupil.

Belgie

Zahraniční obchod Belgie za prvních 9 měsíců vykazoval tyto obraty (v mil. b. frs.):

	dovoz	vývoz	bilance
I.-IX. 1952	90 376	92 208	+ 1 832

Vývoz Belgo-lucemburské hospodářské unie činil v říjnu 10 792 mil. proti 9 698 mil. v září; nejvyšší číslice vývozu bylo dosaženo letos v březnu (11 868 mil.), nejnižší v srpnu (7 816 mil. b. frs).

V říjnu stoupil nejvíce vývoz kovodělného zboží, který dosáhl číslice 4 805 mil. b. frs.

Belgie hodlá zrušti opatření, která omezují dovoz z dolarové oblasti. Opatření byla vydána koncem roku 1951 za tím účelem, aby na úkor dovozu z USA byl podnícen dovoz z evropských zemí EPU.

Holandsko

Zahraniční obchod Holandska vykazoval v červenci, srpnu a září tyto obraty (v mil. hfl):

	dovoz	vývoz
září	613	702
srpen	623	585
červenec	727	651

Vývoz vykazuje již rok trvale se stupnou tendencí, (v září byl sezónní vzestup) i když v prvním pololetí 1952 v porovnání s toužeb dobov loni byl ještě asi o 20% vyšší a dosáhl 4 118 mil. hfl. Dovoz rovněž klesá a v I. půlletí 1952 dosáhl 4 422 mil. hfl, o 715 mil. čili o 14% méně než v I. půlletí 1951. Dovoz ze zemí OEEC zaznamenal v I. pololetí 1952 proti téže době loni pokles o 509 mil., zatím co vývoz do této zemí stoupil o 387 mil., takže v obchodním styku s těmito zeměmi byl dovoz kryt vývozem na 115% proti 79,3% v téže době loni.

Účet Holandska v EPU vykazuje v říjnu po první po několika měsících opět deficit 3 mil. hfl. Za období od července 1951 do konce června 1952 vyplynul Holandsku přebytek 1500 mil. Holandsko však trpí velkým nedostatkem dolarů a poněvadž se obává dalšího zhroušení situace, připravuje a provádí různá ochranná opatření, nucené snížení dovozu z USA, usnadnění vývozu do dolarové oblasti poskytováním exportních dolarů vývozcům, používání dolarů získaných v mezinárodní arbitráži zboží. Opatření Holandska však narážejí na zvýšený odpor USA a na jejich ochraňářskou celní politiku.

Vývoz do Brazílie se zvýšil v prvním pololetí 1952 na 63 mil. hfl proti 42 mil. v téže době loni; naproti tomu dovoz Holandska z Brazílie klesl z 62 mil. na 33 mil. Aby zabránila další akumulaci cruizerů, odmítá nyní Holandská banka jejich nákup od obchodních bank.

Vývoz do Egypta stoupil v I. pololetí 1952 na 78 mil. hfl proti 110 mil. za celý rok 1951, 63 mil. za rok 1950 a 46 mil. za rok 1949. Holandskí vývozci se snaží stupňovat vývoz do Blízkého a Středního Východu, jakož i do Afriky, ježto v Evropě a jinde narážejí na větší obytnové potíže.

Nesnáze obchodu se projevují stále zřetelněji mezi Holandskem a Belgo-lucemburskou unii. Zástupci holandských zemědělců požadují, aby zemědělský protokol Beneluxu byl zrušen, poněvadž již neodpovídá nynější situaci, a nahrazen novou dvoustrannou dohodou. Protokol obsahuje doložky, které chrání ojedinělé zemědělce před konkurenční levnějšími holandskými zemědělskými produkty.

Pokles průmyslové výroby je vyjádřen těmito číslicemi: (1938 = 100): červen 1952 147, červenec 135, srpen 134.

Dvě nové továrny mají být uvedeny do provozu v roce 1953. Je to automobilka Van Doren v Eindhovenu, která má vyrábět turistické vozy a nová továrna na textilní stroje, kterou zakládá americká firma Textile Machine Work z Readingu.

Zahraniční investiční činnost v Holandsku se stále rozšiřuje. Investory jsou většinou americké monopoly, které si vybraly Holandsko pro jeho nízké mzdy vyplácené dělníkům. Na druhém místě mezi cizími investory je Švýcarsko a po něm následuje Švédsko. Hodnota výrobků vyrobených na podkladě cizích investic se odhaduje na 500 mil. fl.

Vyšší vykouřování holandských pracujících se projevuje nejen v nízkých mzdách, ale i ve vzrůstající drahotě. Inflace je podporována vzrůstem oběhu bankovek. Koncem srpna 1952 činil oběh 7 871 mil. hfl, takže od konce roku 1951 stoupí o 579 mil. hfl.

Dánsko

Zahraniční obchod Dánska vykazoval za září a za prvních 9 měsíců 1952 tyto obraty (v mil. d. kr):

	dovoz	vývoz	bilance
září	544	528	- 15
I.-IX. 52	4 945	4 321	- 624
I.-IX. 51	5 283	4 132	- 1 551

Pasivum bilance zahraničního obchodu za 9 měsíců kleslo proti loňsku na méně než polovinu následkem podstatného snížení dovozu a částečného zvýšení vývozu. Index dovozních cen vzrostl v září o 4 body, vývozní ceny klesly o 2 body.

Dánské ministerstvo zahraničního obchodu připravuje zavedení všeobecného exportního kontrolního systému, který by platil pro země mimo EPU. Má se tím zabránit hromadění hoředávek v nesměnitelných měnách ze zemí, které kromě toho, že mají nesměnitelné měny, nemohou uspokojit vý-

vozem svého zboží dánské dovozní požadavky.

Norsko

Zahraniční obchod Norska vyzkazoval v září tyto obraty (v mil. n. kr):

	dovoz	vývoz
září	448	315
srpen	397	247

Číslice dovozu i vývozu se v září zvýšily, ale bilance zůstává nadále pasivní. Deficit za prvních 9 měsíců činil 1 330 mil. proti 1 262 mil. v téže době loni; po odečtení obchodu s loděmi činil deficit 1 144 mil. proti 936 mil. n. kr.

Finsko

Zahraniční obchod Finska vyzkazoval za prvních 9 měsíců 1952 a 1951 tyto obraty (v miliardách f. marek):

	vývoz	dovoz	bilance
I.-IV. 1952	116,4	143,1	- 26,7
I.-IX. 1951	125,1	105,8	+ 19,3

Při poklesu vývozu a vzrůstu dovozu vykazuje bilance v letošním roce schodek proti přebytku v téže době loni.

Rakousko

Rakouský ústav pro studium konjunktury konstatuje ve své zprávě, že hospodářská situace země se zhoršuje vzhledem nezaměstnanosti, poklesem vývozu, stagnací výroby a stoupnutím oběživa. V období leden/září 1952 zvýšil se počet úpadků na 248 proti 233 ve stejném období roku 1951 a počet soudních vyrovnaní na 247 proti 1997. Zahraniční rakouský dluh vzrostl na 1 487 mil. šilingů.

Zahraniční obchod vyzkázel v srpnu a v září 1952 tyto obraty (v mil. šilingů):

	dovoz	vývoz
srpen	987	824
září	854	924

Schodek obchodní bilance činil v období leden/září 1952 19,1% exportu proti 18,4% v roce 1951.

S Maďarskem byly sjednány kontingentní listiny o hodnotě 17,5 mil. \$ s obou stran. Rakousko dodá Maďarské lidové republice výlivá ložiska, stroje, papír, elektrotechnické zařízení a materiál, listnaté řezivo, novinový papír a jiné. Z Maďarské lidové republiky dovez ovoce, zeleninu, chemikálie, léčiva, krmné obilí, vepře, víno a jiné.

S Řeckem byla sjednána obchodní dohoda o výměně zboží o celkové částce 14 mil. \$.

S Brazilií byla sjednána obchodní dohoda, jež platí do 13. prosince 1953 a určuje vzájemnou výměnu zboží za 46 mil. \$. Rakousko dodá ocel, železo, ocelové zboží, celulosu, papír, stroje, textilní přízí a jiné průmyslové výrobky. Z Brazílie doveze kávu, bavlnu, vlnu, oleje, rudy a jiné.

Západní Německo

Trvalým problémem západoněmeckého hospodářství je nezaměstnanost. Podle neúplných úředních statistik bylo v polovině října v západním Německu 1 037 000 nezaměstnaných. To znamená, že na 100 zaměstnaných připadá sedm nezaměstnaných, neboť počet zaměstnaných se užívá číslit 15,5 mil. osob. Od té doby nezaměstnanost stoupala. Pro vládu západního Německa je příznačné, že nezaměstnanost řeší vystěhovalectvím. S australskou vládou byla sjednána dohoda, podle níž se provádí nábor odborných dělníků, zemědělských dělníků a pomocnic v domácnosti v oblastech, postižených krizi, zejména v Bavorsku, Dolním Sasku, severním Hesensku, Šlesviku-Holštýnsku, v Hamburku a v Berlíně.

Spolkový statistický úřad oznámil, že průmyslová výroba v západním Německu vzrostla v září o 7% a dosáhla úrovně 151% ve srovnání s polovinou roku 1936.

Zahraniční obchod vyzkázel v září 1952 ve srovnání se srpnem tyto obraty (v mil. DM):

	dovoz	vývoz
září	1 273	1 426
srpen	1 193	1 347

Tyto prozatímní výsledky ukazují, že západoněmecký zahraniční obchod se zvýšil v dovozu o 7% proti srpnu, z čehož asi dvě třetiny připadají na polotovary a hotové tovary, zbytek pak na potraviny a poživatiny. Vývoz se zvýšil o 6% větším exportem hotových výrobků. Za prvních devět měsíců letošního roku dosáhl dovoz částky 11 593 mil. DM a vývoz 12 315 mil. DM.

V Bonnu byla založena obchodní společnost pro obchod mezi Východem a Západem, jejímž cílem je podporovat obchod mezi socialistickým světovým trhem a západním Německem. Podobou společnosti založili portréti průmyslníci v Düsseldorfu, což svědčí o vztahovatelném zájmu západoněmeckého hospodářství o hospodářské styky se socialistickým světovým trhem.

Se Španělskem bylo dohodnuto,

že v příštích šesti měsících může být hodnota vzájemné výměny zboží vyšší než stanovených 63 mil. DM. Jestliže převýší 84 mil. DM, musí být přebytek zaplacen v US dolarech nebo jiné sjednané valutě.

S Australií byla sjednána nová obchodní dohoda, zaručující liberálnější vydávání povolení na většinu australského vývozu do západního Německa.

Obchodní dohoda s Ecuadorem byla prodloužena do 16. ledna 1953.

V I. polovině letošního roku dovezlo západní Německo ze zemí Latinské Ameriky zboží za 193 mil. \$ a vvezlo tam zboží za 198 mil. \$.

*

Západoněmecká vláda projednávala návrh zákona o zvýšení exportních prémii. Navrhuje se zvýšit slevu daní u exportního zboží z 3 na 4,5%. Navrhované opatření zvýší zisky kapitalistů na úkor západoněmeckého obyvatelstva.

*

Západoněmecká vláda schválila zákon o Spolkové bankce (Bundesnotenbank), která nahradí dosavadní Banku německých zemí (Bank Deutscher Länder), fungující dosud jako ústřední banka. Spolková banka bude vydávat peníze.

Řecko

Zahraniční obchod Řecka vyzkouval za prvních 7 měsíců letos a loni tyto obraty (v mil. US \$):

	dovoz	vývoz
I. - VII. 1952	184	61,3
I. - VII. 1951	260,9	51,6

Dovoz za prvních 7 měsíců 1952 klesl proti téže době loni o 29,5% a vývoz o 17,8%. Bilance řeckého zahraničního obchodu vykazuje vysoké pasivum, neboť dovoz byl kryt vývozem na 32,8% proti 19,6% v téže době loni.

Bolívie

Paz Estensorova vláda národního revolučního hnutí znárodnila velké doly na cín, jejichž těžba představuje pětinu světové těžby. Majitelům dolů byly vyplaceny odškodné v částce 21,7 mil. \$. Podnikatelé se domáhali částky 60 mil. \$, kterou vláda odmítla a poukázala při tom na nezákonné zisky společnosti z devisového obchodu a daňového uniku.

Se skupinou argentinských průmyslníků a se severoamerickou společností Glenn McCarthy byla sjednána dohoda o zřízení smíšených průmyslových společností, v nichž bolivijská vláda bude mít 51% akciového kapitálu. Jedná se především o velkou tavírnu cínu, která má být postavena do tří let a její kapacita má činit 50 000 tun ročně. Společnost by měla na dobu 25 let výlučné právo na zpracování bolivijského cínu. Kromě toho mají být postaveny továrna na zápalky, na výrobu střelného prachu a společnost na těžbu síry.

Československo

Velká pomoc Sovětského svazu

Ministr zahraničního obchodu dr. Anton Gregor promluvil dne 10. listopadu 1952 na slavnostní schůzi ČKD Sokolovo, konané u příležitosti zahájení Měsíce československo-sovětského přátelství. Minister mluvil o velké pomoci, kterou poskytuje Sovětský svaz našemu budování, a uvedl:

Pomoc, kterou nám Sovětský svaz poskytuje, má mnoho různých forem. Není snad úsek u našem hospodářském životě, kde by se tato pomoc neprojevovala konkretně a v celém svém rozsahu. Výstavba socialismu v naší vlasti znamená docela jiné tempo rozvoje, než jaké poznala předválečná buržoasní republika. Dosažení tohoto tempa výroby by nebýlo možné a uskutečnitelné bez denní pomoci Sovětského svazu, bez dodávek surovin a strojního za-

řízení, které nám Sovětský svaz poskytuje. Dodávky hodnotných sovětských rud, které rok od roku rostou, již letos několikrát převyšují průměrnou roční spotřebu rud, dovážených v letech 1931 až 1936. Kromě dodávek železných rud má sovětská pomoc velký význam pro zabezpečení surovinové základiny našeho hutního a strojírenského průmyslu v mangánových rudách, v barevných kovech a legovacích přísladácích. Sovětské dodávky mangánových rud kryjí celou naši spotřebu. Ze všech barevných kovů, ferrosilicu a vzácných kovů dodává nám Sovětský svaz převážnou část naší spotřeby. Ze Sovětského svazu dostáváme velká množství mědi, zinku, olova, hliníku, cínu, niklu, ferromolybden, ferromangan a další a další kovy a slitiny. Všechny tyto kovy nám dodává Sovětský

svaz neporovnatelně levněji, než bychom je nakoupili v kapitalistických státech. Za pomoc sovětských geologů byla u nás objevena nová naleziště měděných rud a přistoupeno k využívání starých uzavřených nalezišť. Výrob u ferolitín u nás podporuje Sovětský svaz dodávkami nejmodernějších pecí. Veškerou technickou pomoc dostáváme ze Sovětského svazu zdarma, kdežto v předmnichovském Československu jsme platili do ciziny za licenční poplatky desítky milionů ročně.

Spolupráce se Sovětským svazem má rozhodující podíl na rozvoji naší strojírenské výroby, která díky této spolupráci zvýšila svůj rozsah a dosáhla vyšší technické úrovni. Vyrábíme pro stavby komunismu moderní třípatrové osobní lodě a pojízdné elektrárny. Na základě sovětských projektů vyrábíme mohutné jeřáby, krakovaci čepadla, nafotové aparatury, velmi těžké Diesel-motory, karusely a jiné. Sovětský svaz nám nejen dodává, ale umožnil nám také výrobu výlivých ložisek, která jsme dříve dováželi z kapitalistických států. Imperialisté se snažili využít této závislosti a bránili nám v dovozu ložisek.

Při každé své práci nalézáme oporu v sovětských zkušenostech shrnulých v tisících děl sovětských vědců, stachanovců, zlepšovatelů a odborníků z průmyslu. Sovětská technika a sovětská organizace jsou nám vzory, které pomáhají zkvalitňovat naši práci. Sovětská pomoc je nedocenitelná. Bez ní, bez Sovětského svazu bychom nemohli budovat socialismus v naší zemi. Proto vzorně a přesně plnít své závazky vůči Sovětskému svazu, s láskou a plnou odpovědností pracovat na zakázkách, určených pro Sovětský svaz, je jenom malou splátkou na náš velký závazek vůči Sovětskému svazu a věci míru.

Plnění státního národního hospodářského plánu v III. čtvrtletí 1952

Ve třetím čtvrtletí 1952 došlo, jak uvádí zpráva Státního úřadu statistického, k dalšímu rozvoji průmyslové výroby. Hrubá výroba byla v letošním III. čtvrtletí o 21% větší než výroba ve III. čtvrtletí 1951, kdy však byla zvlášt nízká pro nedostatky, na které poukázala později usnesení strany a vlády. Podstatně rychleji vzrostla výroba v závodech těžkého průmyslu. Poměr mezi vývojem mezd a produktivitou práce se vytvářel příznivěji než ve III. čtvrtletí minulého roku.

Plánované úkoly nebyly však zcela splněny, a to zejména proto, že usnesení

Komunistické strany Československa a vlády republiky o zlepšení práce v základních odvětvích našeho národního hospodářství nebyla dosud důsledně prosazována a uskutečňována a že se také opoždovala investiční výstavba.

Budovatelské závazky pracujících k XIX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu a k 35. výročí Velké říjnové socialistické revoluce pomohly zlepšovat plnění plánu v září, nestačilo to však k tomu, aby všecky úkoly plánované na III. čtvrtletí roku 1952 byly zcela splněny.

Plán hrubé výroby v průmyslu byl splněn ve III. čtvrtletí 1952 na 99%. Loňského roku ve III. čtvrtletí byl plán hrubé výroby podstatně nižší než letos a byl splněn jen na 96%.

Průmyslové závody ministerstev těžkého průmyslu splnily plán ve III. čtvrtletí roku 1952 na 96%, ministerstev lehkého průmyslu na 105% a ministerstva potravinářského průmyslu na 99%.

Jednotlivá ministerstva splnila plán hrubé výroby takto:

Ministerstvo:	splnění plánu v %
paliiv a energetiky	101
hutního průmyslu a rudných dolů	91
chemického průmyslu	99
těžkého strojírenství	100
všeobecného strojírenství	86
lehkého průmyslu	103
potravinářského průmyslu	99
staveb, průmyslu (kromě výstavby)	102
lesů a dřevařského průmyslu	113
průmyslové závody ministerstva informací	107
průmyslové závody ministerstva zdravotnictví	128

Plnění plánu hrubé výroby bylo však v mnoha závodech docílováno překračováním plánu ve výrobě méně důležitých a snadněji splnitelných úkolů a nebyly plněny plány výroby některých, pro výstavbu hospodářství nejdůležitějších výrobků. Nepříznivě působí v některých odvětvích značná rozpracovanost.

Výroba důležitých výrobků se ve III. čtvrtletí roku 1952 zvýšila proti témuž čtvrtletí roku 1951 o:

kamenné uhlí	23
hnědé uhlí	12
koks	19
nafta	56
železná ruda	28
manganová ruda	41
elektřina	14
surové železo	16
surová ocel	12
válcované zboží	17
parní lokomotivy	18
nákladní vagony 4- i vícenápravové	49
těžní klece	100
rubací kladička	386
milyny na uhlí	109
michačky na beton	247
elektrické mostové jeřáby od 16 do 50 tun	69

valivá ložiska	15
děhtová barvíva	22
lakařské pryskyřice	19
vískosová síť	17
vískosové hedvábí	17
silikonová vlákna	136
celopryžová pracovní obuv	17
cement	14
cíhly	9
ichličnaté řezivo	25
buničina	5
papír	8
lepenka	29
ploché tažené sklo	10
lněné a pololněné tkaniny	3
vlněné tkaniny	8
pracovní oděvy	31
ledíček mlýnské výrobky pšeničné	9
surové oleje	28
umělé ledíček tuky	5
konsumní mléko	4
mlékárenské máslo	4
cigarety	14

Plánem stanovená výroba byla ve třetím čtvrtletí roku 1952 u mnoha výrobků překročena. Splnění a překročení plánované výroby bylo dosaženo zejména v těžbě hnědého uhlí, nafty, ve výrobě elektřiny, svítiplynu, olověno-zinkových rud, barevných kovů a polotovarů z nich, parních turbin nad 6000 kW, strojů a zařízení koksoven, roubacích kladiv, odlitků z kujné litiny, lakuů a nátěrových barev, pláštů pro nákladní automobily a traktory, léčiv jako penicilinu, antipyrinu, fenacetinu, zápalkek, standardních souprav do pokojů, lněných, pololněných a vlněných tkanin, pšeničného pečiva, hovězího masa, masových konzerv, loje, ovocných a zeleninových výrobků, mléčných konzerv a jiných.

Rozvoj hospodářských styků s Maďarskem

Předseda maďarského státního úřadu plánovacího Zoltán Vas jednal s ministrem-předsedou československého státního úřadu plánovacího ing. Jozefem Púčikem. V průběhu jednání konstatovali, že hospodářská spolupráce mezi Maďarskou lidovou republikou a Československou republikou úspěšně pokračuje a má velký význam pro lidové hospodářství obou států, budujících socialismus. Bylo dchodenuto prohloubit spolupráci v jednotlivých důležitých průmyslových odvětvích a byla dchodenuta opatření ke zvýšení vzájemných dodávek, jakož i k rozšíření vědecko-technické spolupráce.

Návštěva členů Iránského národního komitétu pro rozvoj mezinárodního obchodu v Praze

Jedním z velmi aktivních komitétů pro rozvoj mezinárodního obchodu je Iránský národní komítét, jehož členové

dilili v říjnu 1952 v Praze. Přijeli na pozvání Československého národního komitétu pro podporu rozvoje mezinárodního obchodu, aby projednali možnosti a podmínky pro rozšíření obchodních styků mezi ČSR a Iránem.

Na slavnostním večeru, uspořádaném na počest iránských hostů, prohlásil jejich vedoucí dr. Matine Daftary, který je vlivnou osobností v politickém životě Iránu, že iránské obchodní kruhy mají živý zájem o rozšířování obchodních styků s SSSR a zeměmi lidových demokracií, neboť jedině u těchto zemí má Irán záruku, že vzájemné styky budou uskutečňovány na zásadě rovnosti a vzájemných výhod. Dr. Daftary odsoudil imperialistickou politiku Angličanů a Američanů v Iránu, kteří jediní nesou vinu na tom, že obyvatelstvo Iránu — jedné z nejbohatších zemí Středního Východu — žije na tak nízkém stupni životní a kulturní úrovně, že přes 90% obyvatelstva neumí číst a psat. Zároveň vyslovil přesvědčení, že lid jeho země půjde jednou toutéž cestou k šťastné budoucnosti, jakou jde lid Československa.

U příležitosti návštěvy členů Iránského národního komitétu v Praze byla uzavřena mezi československým a iránským komitétem dohoda o výměně zboží, podle které dodá ČSR do Iránu různé stroje, elektrická zařízení a některé druhy textilií. Naproti tomu dodají iránské firmy do ČSR vlnu, bavlnu, sušené ovoce a některé suroviny. Výměna zboží bude realizována částečně ještě v tomto roce, zbytek v první polovině příštího roku.

Z pobytu v Praze navštívili iránskí hosté čs. podniky pro zahraniční obchod a některé průmyslové závody, kde měli možnost pohovořit si s dělníky. Vyhodili se velmi uznale o našich budovačských úspěších i vysoké životní úrovni, kterou u nás poznali. Prohlásili, že návštěva v Československu jim ukázala, že pověst o »znezněné oponě« je výmyslem imperialistické propagandy, kterí nemůže zabránit úspěšnému rozvoji hospodářských styků mezi oběma zeměmi.

Návštěva členů Iránského národního komitétu v Praze položila základy k nejúžší spolupráci obou komitétů, což bude mít jistě vliv nejen na rychlejší realisaci nové obchodní a platební dohody, ale i na další vývoj hospodářských vztahů mezi ČSR a Iránem.

Obchodní dohody

Na podkladě zprávy a návrhu ministra zahraničního obchodu dr. A. Gregora projednala a schválila vláda obchodní a platební dohodu mezi vládou republiky Československé a vládou císařství Iránského.

Podle návrhu náměstka předsedy vlády a ministra zahraničních věcí Viljama Širokého schválila vláda obchodní dohodu mezi republikou Československou a republikou Libanonskou a obchodní dohodu mezi republikou Československou a republikou Sýrií. Obě dohody poskytnou základnu pro rozšíření vzájemných obchodních styků s těmito státy.

Na návrh ministra financí Jaroslava Kabeše vzala vláda se souhlasem na vědomí prodloužení platební dohody československo-britské do 18. srpna 1955.

Dne 12. listopadu 1952 byly na ministerstvu zahraničních věcí v Praze vyšměnány dopisy o prodloužení obchodní a platební dohody mezi Československem a Tureckem. Dohoda obsahuje novou doložku, že bude považována za mlčky prodlouženou, jestliže nebude vyplovězena dva měsíce před uplynutím platnosti.

Obchodně-politická opatření ciziny

Řecko — zvýšení poplatků

Řecko zvýšilo zvláštěné poplatky, ukládané při přidělu devísi na některé druhy zboží; výnos z této poplatků bude použit k finančování přemíti pro řecký export. Úpravou jsou dotčeny tyto druhy zboží:

200% poplatků: Závodní koně a osobní automobily.

150%: Připravované maso, jedlé ryby, výrobky, prosò, bramborová moučka a škrab, čaj, kofein, kokosové ořechy, víno, nápoje a likéry, kakao, pruhý z koží pro zvláštění účely, hadí kůže kožené zboží, rukavice, kožešinové zboží, výroba odstízků kožešin, parkety, kadidlo, zdvižná přístroje, nože, lžice, vidličky, hrátky a holicí čepelky, kapesní možky, podnosy, cídiel prostředky, bížuterie, hliníkové plechy, zlaté a stříbrné zboží, fotografické přístroje, ochranné brýle proti slunci, hodinky a jejich součástky, porcelán a skleněné zboží, kakaové máslo, voňavkovské zboží a silice výroba používaných ve farmaceutickém průmyslu, papírové hrátky, lněné tkaniny, vyšívací nitě, některé druhy bavlněných tkanin, výrobky z bavlny a hedvábí vyjma rybářských šňůr a příze z umělého hedvábí, květiny a ozdobná pera, motocykly a jejich náhradní součástky, celuloiodové zboží, plnící pera, zapalovače a jejich náhradní součásti.

100%: Tuhy a máslo, kondensované mléko, mléčný prásek a smetana, květinové cibule, lampy a osvětlovací tělesa, domácí nářadí, hudební nástroje, hliněné, skleněné, papírové a lepenkové zboží, kaučukové desky, tkaniny, oděvy a jiné kaučukové zboží, voskovaná plátna, lněné výrobky, vlněné zboží, příze z umělého hedvábí, jízdní kola a jejich náhradní součástky, nábojnice a roznětky pro sportovní střelivo, náboje a nábojnice ostatní, knoflíky, kartáče, kožené

šatstvo a dále zboží nepodléhající clu podlečeny (ad valorem), avšak zatížené podle odhadu.

50%: Slad, ságo, taploka atd., chmel, peckovitá semena a konopná semena, lněná semena, vosky všeho druhu a výrobky z nich, fosfátina a pod. výrobky, kůže malé vycílené, dřevo na výrobu nábytku, pryskyřice a klovatiny výrobky z korku, bílý cement, svorky, přichytky a pod. výrobky nůžky, měděné zboží, přístroje pro měření a kreslení, elektrická výstroj, počítaci a psaci stroje, kinematografické přístroje, výroba ochranných skel proti slunci, elektrotechnické výrobky, skleněné lahvičky, tabulové sklo skleněná stínidla pro lampy, optická skla, fotografické přístroje, zrcadla, klíny, inkousty, pektiny, silice dovážené farmaceutickým průmyslem, barvy, vosky a pokosty, plastické suroviny, bavlněné výrobky a bavlněné nitě, vyšívací nitě, vlněné výrobky, sportovní šatstvo, prýmky atd.; karoserie osobních automobilù, sportovní pušky a náhradní součásti, střelecká výzbroj, malířské štětce, hůlky, hole atd., tužky atd., umělé zuby, ruční nástroje.

25%: Káva, isolační desky, železné výrobky a železné plechy, drátěné síťoví v kotoučích, hřebíky, šrouby, svorníky, jehly, špendlíky, zámky zadlabací i vísací, měděné výrobky, ledničky, lékař. náčiní, skleněná vlákná, chemikálie, kasein, antibiotika, barvíva, lepenka s výjimkou lepenky dovážené továrnami na tabák, balící papír výjima dovážený k balení a vývozu řeckých výrobkù, papír tiskárenský a psaci i k jinému použití vyjma celofán, dovážený k balení a vývozu řeckých výrobkù, fotografické a kinematografické filmy, vlněná příze, tkaniny na síta, nákladní automobily a autobusy, automobilová chassis, karoserie nákladních automobilù, a autobusù, pneumatiky a duše, náhradní součásti automobilù, suroviny pro výrobu kartáčů a vedlejší potřeby pro výrobu deštníkù.

Mexiko — zvýšení cla

Ústřední celní správa obdržela seznam položek celního sazebníku, u kterých byla zvýšena dosavadní sazba. Mexická vláda zvyšuje cla, aby snížila deficit platební bilance. Zvýšení je provedeno s platností od 19. října 1952. Většina položek je z oboru elektrospotřebičù, různých strojù a přístrojù, náhradních součástí, optiky, sportovních zbraní, nářadí motocyklù, jízdních kol. Ostatní položky: různá textilní vlákná a tkaniny, obuv gumová i kožená a některé výrobky chemické. ÚCS připravuje seznam položek, který bude zasílan nejvíce zainteresovaným společnostem. Jízdní náhradní součásti mohou dotazovat ÚCS dříve než obdrží seznamy. Zvýšení cla je v některých případech velmi značné.

Kuba — celní úleva.

Podle oběžníku č. 33 ze dne 2. září 1952, vydaného generálním ředitelstvím havanské celní správy byla snížena přírážka na arseničnan vápenatý (Calcium-arsenát) s 9% na 6%. Tato úleva byla zavedena ve snaze zvýšit používání tohoto prostředku v zemi, dílce.

Costa Rica — celní úprava.

Podle zákona č. 1484 otištěného v La Gaceta Oficial ze dne 9. srpna 1952, který vstoupil v platnost 19. srpna 1952 jsou zrušeny dosavadní městské dávky dovozní a místo nich se zavádí 2% zvýšení ad valorem císařského cla na všechny druhy zboží s výjimkou drog, chemických a farmaceutických výrobkù. Současně se mění základ pro kalkulaci cel z cen FOB na ceny CIF.

Severní Rhodesie — nový celní sazebník.

ÚCS má ve své knihovně nový celní sazebník Severní Rhodesie vydany 1. ledna 1952.

Francie — dočasné zrušení cla na některé druhy průmyslového zařízení.

Opatření francouzských vládních orgánů bylo dočasné zrušeno dovozni clo na sto různých druhů průmyslového zařízení včetně na kompresory, zařízení vrtací, dříci a mláecí, výloučací a dveovoobrábcí, a též zařízení na výrobu skla a papíru.

Dočasné se také nevybírají cla při dovozu různých typů automobilů, traktorů a zemědělských strojů.

Opatření nabyla účinnost 20. srpna a bude platit do konce r. 1952 (Public ledger, 21. srpna 1952).

Kolumbie — celní úpravy

Zvláštní stálá komise Junta Nacional de Aduanas (Národní celní rada) byla jmenována vládním dekretem dne 24. září 1952. Tato rada bude rozhodovat a řešit všechny otázky, které se týkají stanovení cen a třídění dovozu. Stejným dekretem (č. 2266) jsou stanoveny nové předpisy určené pro koordinování činnosti úřadu devizové kontroly (Oficina de Control de Cambios) a Celní rady v boji proti pašeráctví. Trestem za dovoz zboží, které se nachází na listině t. zv. zakázaného zboží pro dovoz, je úplná konfiskace. Nesprávné celní deklarace, pokud jde o stát původu, bude pokutována obnosem ve výši 20% z celkové ceny CIF. Pokud by šlo o zboží, které je zakázáno pro vývoz v zemi původu, bude zboží konfiskováno. V případech, kde by podle odhadu celnice výše skutečného cla přesahovala o 100% částku, kterou dovozce nesprávně deklaroval, bude mu uložena pokuta ve výši 100% rozdílu mezi skutečným a jím oznameným cllem. Je povolována tolerance 5% při deklaraci výše zboží, na které byla vydaná dovozni licence u zboží proclívaného podle výše. Jakékoli množství přes deklarovanou výši (plus řečených 5%) bude konfiskováno. Zboží, jehož dovoz podléhá předbežnému schválení (povolení) ministerstvem zemědělství či ministerstvem rozvoje — nebo obou — bude konfiskováno v případech, kde tato povolení nebyla udělena. Stejný trest bude uvalován tam, kde mezi dovezeným zbožím a jeho popisem na povolení k dovozu (dovozni licencí) bude příliš nápadný rozdíl. Stejně tak tam, kde se budou ceny podstatně lišit od těch, které budou komisi ověřeny jako normální ceny světového trhu. Dovozy zboží v ceně do 100 US dolárů CIF, mohou být povolovány celnici bez dovozni licencí, pokud ovšem dovezené zboží nefiguruje na listině zakázaného dovozu.

Ústřední celní správa upozorňuje všechny podniky pro provozování zahr. obchodu, že Kolumbie provedla revizi seznamu zakázaného zboží pro dovoz. Rada druhů zboží dosud zakázaného je podle tohoto seznamu povolena. Připravujeme vyhotovení revidovaného seznamu, který bude rozesán všem společnostem.

ZAHRANIČNÍ OBCHOD, měsíčník pro hospodářskou informaci. Vydavatel: Ministerstvo zahraničního obchodu v Praze. Vychází dvacetáckrát ročně. Ředitel Jaroslav Navrátil. — Redakce Praha II, třída Politických vězňů 20. Telef. 097. — Administrace Praha I, ulice 28. Místa č. 3. Telefon 255-22 a 258-15. Předplatné na rok 144 Kčs. Jednotlivé číslo 12 Kčs. — Číslo šekového účtu u PSP 9299. — Tiskne Svoboda, tiskařské závody, n. p., závod 4, Praha II, Václavská 12. — Novinová poštovní sázka povolena ředitelstvím pošt v Praze čís. A-7-2372-OB-45. — Dohledací poštovní úřad Praha 022.

Z nové literatury

323.27 Brodzki Stanislaw

Tito vštiny, zákeřná zbraň imperialismu

Autor rozvíjí před čtenářem historii titovské kliky, její zrady a zaprodanosti číslí spionáži, historii degenerace některých činitelů a pronikání imperialistických vyzvedáčů na vedoucí místa v komunistické straně.

656 (47)

Doprava v SSSR.

92 stran formátu A 5, 1952, Praha: Průmyslové vydavatelství, 30 Kčs.

Brožura seznamuje se způsobem, jak Sovětský svaz dosáhl mimorádných úspěchů v dopravě, i s dnešním stavem v jednotlivých odvětvích. Pojednává o sovětské železnici, o automobileké dopravě, o námořní a flotile plavbě, o letecké dopravě, o obvyklých způsobech městské dopravy - tramvaje, trolejbusy, autobusy - i o městské rychlodráze - metru. Kniha přináší vyzkoušené pracovní metody a cesty, které zaručují úspěch i v jiných zemích, budujících socialismus. Je určena provozním i vědeckým pracovníkům v dopravě.

656

Příručka pro dopravní hospodáře.

152 stran formátu A 5, 2 tabulky, 1952, Praha: Průmyslové nakladatelství, brož. 53 Kčs.

Kniha jedná o úkolech dopravních hospodářů, o plánování dopravy, o železniční přepravě a řidiči, o silniční dopravě, vodní, letecké a postovní dopravě a v zahraniční přepravě s přihlédnutím k poměru přepravce k dopravci. Je určena dopravním hospodářům a pracovníkům dopravních oddělení v průmyslu, v obchodě a v ústředních úřadech.

338 (4-II)

**Chačaturov A.
Hospodářská spolupráce evropských lidově demokratických států.**

Průmyslová nakladatelství vydalo v knižnici zahraničního obchodu 70stránkovou publikaci »Hospodářská spolupráce evropských lidově demokratických států«. Je to překlad studie A. Chačaturova, vyšlé v ruském originále pod názvem »Vněšněekonomické svazky jevropských stran národní demokratii« počátkem roku 1951. Překlad je doplněn přehledem nejzávažnějších událostí na poli hospodářské spolupráce v roce 1951 a první polovině roku 1952, jakož i seznamy významných společností pro zahraniční obchod v zemích fábora míru. Publikace osvětluje jednotlivé formy hospodářské spolupráce mezi SSSR a zeměmi lidové demokracie. Má velký význam pro pochopení nového socialistického pojetí zahraničního obchodu, naprostě se odlišujícího od kapitalistického zahraničního obchodu. Kniha osvětuje též úkoly Rady vzájemné hospodářské pomoci a ukazuje, jak nezískatelně pomáhá SSSR při výstavbě a přestavbě hospodářství zemí lidové demokracie. Ad.

Schema pro zpracování vývozních směrnic (viz článek na str. 474)

- 0 Smluvní stav
- 1 Smlouvy s ČSR
- 2 Členství nebo účast v mezinárodních hospodářských organizacích a blocích
- 3 Diskriminace
- 4 Povolovací režim
 - 10 Pravidly zásady dovozního a devisového řízení
 - 100 dovozní řízení všeobecně
 - 101 rozdělení zboží do různých kategorií
 - 102 zboží, jehož dovoz je zakázán
 - 103 možnost kompenсації, reciprocit a junktimů
 - 104 dovozní povolení
 - 1040 postup při vydávání povolení
 - 1041 platnost dovozního povolení
 - 1042 rozhodující okamžik pro dobu platnosti licence
 - 1043 možnost prodloužení
 - 1044 směrnice pro využití resp. nevyužití dovoz. povolení co do hodnoty, váhy a míry
 - 1045 sankce za nevyužití
 - 1046 možnost překročení dovozního povolení
 - 11 Devisové řízení
 - 110 devisové řízení všeobecně
 - 111 různost kursů podle druhu zboží zboží, na jehož dovoz se nepovoluje příděl devis (dovoz za vlastní devisy)
 - 112 devisová stránka výmenných obchodů
 - 113 devisové povolení
 - 1140 postup při vydávání povolení
 - 1141 platnost platebního povolení
 - 1142 rozhodující okamžik pro dobu platnosti povolení
 - 1143 možnost prodloužení povolení
 - 1144 směrnice pro využití resp. nevyužití devisových povolení co do hodnoty, váhy a míry
 - 1145 sankce za nevyužití povolení
 - 1146 možnost překročení deviso-vého povolení
 - 12 Vývozní řízení povolovací
 - 5 Platební styk
 - 1 Všeobecné zásady platebního styku
 - 2 Měna platby ve styku s ČSR
 - 21 placení volnými devisami
 - 22 Platební podmínky a formality s tím spojené včetně poplatků, výloh, doby platnosti úhrady atd.
 - 23 platby předem
 - 230 akreditivy
 - 231 dokumentární inkaso
 - 223 směnečné inkaso
 - 224 úvěrové obchody
 - 225 dobríka
 - 226 Ostatní (vázané účty při výmenných obchodech, krytí dovozu složením garancie nebo deposita v domácí měně atd.)
 - 23 Banky a peněžní ústavy
 - 3 Zpracování trhu
 - 30 Pomocná zařízení obchodní
 - 301 adresáře
 - 302 informační podniky
 - 303 obchodní komory, obchodní svazy atd.
 - 31 Propagace
 - 311 tiskové propagaci prostředky
 - 312 inserce
 - 313 veletrhy a výstavy
 - 314 film a rozhlas
 - 315 dárkové předměty
 - 32 Vzorky
 - 33 Distribuce
 - 331 geografické rozdělení trhu, hlavní obchody, střediska a přístavy
 - 332 způsob distribuce
 - 333 cenové předpisy
 - 334 předpisy o obchodních cestujících a zástupcích
 - 335 provisní otázky
 - 336 prodejní sezóny
 - 337 státní a bankovní svátky
 - 338 zvláštnosti trhu
 - 339 konsignační sklad
 - 4 Značení zboží, balení a signování
 - 41 Značení zboží
 - 411 předpisy o údaji země původu
 - 412 předpisy speciální o značení zboží určitých kategorií
 - 42 Balení
 - 420 míry a váhy
 - 421 přípustné maximální rozměry nebo váha
 - 422 definice čisté a hrubé váhy, tary
 - 423 zakázaný balicí materiál
 - 424 zvláštní požadavky na balení
 - 4241 použití upotřebených obalů
 - 425 použití containerů
 - 4251 přiblazení propagaciho materiálu
 - 426 možnost přebalování v cizině
 - 43 Signování
 - 430 způsob signování
 - 431 signování hromadných zásilek
 - 432 označování váhy a rozměrů na zevních obalech
 - 5 Doprava a pojištění
 - 50 Povšechná dopravní situace (včetně informace o době dopravy)
 - 51 Volba dopravní cesty a vlajky
 - 52 Možnost překladu

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-Q0415R013800140012-0

~~CONFIDENTIAL~~

~~CONFIDENTIAL~~

- 53 Transit
54 Dopravní parita
55 Dopravní pojištění
- 6 Průvodní doklady**
- 60 Nákladní zásilky
600 pro nákladní zásilky využedoují se tyto doklady
- 601 obchodní faktury
6010 počet exemplářů, jazyk
6011 obsah
6012 doložky
6013 legalisace
60130 místo, které provádí legalisaci
60131 doklady, které nutno předložit
60132 termín provedení legalisace
60133 poplatky za legalisaci
60134 legalisace dalších exemplářů
60135 provedení oprav
6014 další manipulace s ověřenou fakturou
- 602 konsulární faktura
6020 počet exemplářů
6021 vyplnění
6022 doložky
6023 legalisace
60230 místo, které provádí legalisaci
60231 doklady, které nutno předložit
60232 termín k provedení legalisace
60233 poplatky za legalisaci
60234 legalisace dalších exemplářů
60235 provedení oprav
6024 další manipulace s ověřenou fakturou
- 603 celní faktury (další sdělení jako u 601)
- 604 osvědčení o původu (další sdělení jako u 601)
- 605 dopravní doklad
6050 konosament
6051 speditérské potvrzení
6052 nákladní list
6053 náložní list
 (další sdělení jako u 601)
- 606 specifikace, balící list, konsignace
- 607 pojišťovací doklad
- 608 dovozní a devisové povolení
- 609 jiné doklady
 6090 fytopathologické osvědčení
 6091 veterinární osvědčení
 6092 osvědčení o analyse
 6093 vážní list
 (další sdělení jako
 » 601, pokud
- prichází v úvahu
- 61 Letecké zásilky
(další sdělení — pokud přicházejí v úvahu — jako u 60, přičemž jako 615 bude figurovat letecký nákladní list)
- 62 Poštovní zásilky (—, —)
- 63 Vzorky zboží (—, —)
- 7 Celnictví, skladování, vrácení zboží**
- 70 Celní řízení
700 hlavní zásady celní soustavy
7001 způsob vyměřování cla a stanovení celního základu
7002 diferenciace celních sazeb
(autonomní, smluvní, preferenční atd.)
- 701 celní odbavování obchodních zásilek, propaganžního materiálu a vzorků
7010 formální předpoklady pro celní
7011 hůta, do níž možno provést procentní sankce
7012 celní deklaranti
- 702 poplatky jiné než clo
703 bezcelný dovoz
704 protidumpingová opatření
705 pokuty
- 71 Skladování
710 druhy skladu
711 svobodná pásmá
712 lhůty a jich prodloužení resp. pro-
puštění zboží na záruku
713 poplatky
714 dovolená manipulace se zbožím
ve skladisti
- 715 ujištění usklaďného zboží
716 prodej ve dražbě
- 72 Vrácení zboží
720 možnost vrácení zboží
721 formality a poplatky s tím spo-
jené
723 vrácení cla a jiných poplatků
- 8 Otázky právní**
- 80 Právní smotné
801 ochrana živnosti, vlastnictví
 8011 právo patentní
 8012 právo známkové
 8013 ochrana vzorků
 8014 ochrana proti nekalé soutěži
802 právo směňatné a šekové
803 posmíření
- 81 Právo procesní
811 právní pomoc
812 řízení před soudy řádnými a roz-
hodčími
813 exekuce
814 konkursy a vyrovnání
- 9 Různé**
- 91 Měna a její kurs
92 Uřední a obchodní jazyk
 zastupiteleckých úřadů

~~CONFIDENTIAL~~